

Responce , Asspice , Perspice

„În abordarea postmodernă a epistemologiei științelor sociale, care este pe cale de a depăși imitarea pur și simplu a preocupărilor și concluziilor curentului dominant din epistemologia științelor naturii, știința militară ne apare la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, ca un ansamblu de cunoștințe a căror tendință o constituie descrierea exhaustivă a domeniului militar.”

TRATAT DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ, volumul I, Editura Militară, 2001, pag. 19

ANUL III, 2003, Nr. 2 (5)
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN
ROMÂNIA
SECTIA DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE

STUDII MILITARE DE APĂRARE

ANUL III, 2003, Nr. 2 (5)
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

CUPRINS

EDITORIAL

Gândirea și practica strategică privind apărarea colectivă

General de brigadă prof.univ.dr. Constantin Onișor 1

ROMÂNIA - N.A.T.O

Stadiul reformei din armata României

General conf. univ. dr. Mircea Mureșan 10

Articolul 5 al tratatului de la Washington – sursă pentru apărarea colectivă și apărarea națională

Colonel (r) dr. Nicolae Dolghin 16

DISCURSURI DE RECEPȚIE

Reflectarea legilor și principiilor luptei armate în doctrina pentru operații a forțelor terestre

General locotenent prof.univ.dr. Eugen Bădălan 20

Puterea maritimă și strategia navală

Comandor prof.univ.dr. Marius Hanganu 32

SIMPOZION

Forțele navale ale României

Comandor Vitalian Popescu 46

Arta operativă navală românească la începutul sec. XXI

Comandor prof.univ.dr. Marius Hanganu 51

Educația și pregătirea forțelor navale

Contraamiral de flotilă prof.univ.dr. Gheorghe Marin 54

DEZBATERI DE IDEI

Tactica structurilor de cooperare civili-militari

Colonel Alexandru Troașcă 59

Tactica mențenanței

Colonel (r) prof.univ.dr.ing. Eugen Siteanu 68

Sistemul de comandă și control în spațiul de luptă modern

Colonel prof.univ.dr. Gruia Timofte 73

COLEGIUL DE ADMINISTRAȚIE

Președinte:

General doctor Mihail Popescu

Vicepreședinte:

General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie

Membri:

General conf. univ. dr. Mircea Mureșan

General locotenent prof. univ. dr. Eugen Bădălan

General de divizie prof. univ. dr. Teodor Cearapin

General locotenent (r) prof. univ. cons. dr. Iulian Topliceanu

Contraamiral de flotilă prof. univ. dr. Gheorghe Marin

General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor

Referenți științifici :

Colonel prof. univ. dr. Viorel Bută

Comandor prof.univ.dr. Marius Hanganu

Colonel prof. univ. dr. Florin Răpan

Colonel dr. Ion Emil

Colonel (r) dr. Constantin Moștofle

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor șef:

General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor

Secretar general:

Colonel prof. univ. dr. Gruia Timofte

Secretariat tehnic:

Maior conf. univ. dr. Daniel Dumitru

Maior ing. Marius Stănculescu

Tehnoredactare computerizată:

M.m. Costel Voica

RESPONSABIL DE NUMĂR

General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Universitatea Națională de Apărare București

Șoseaua Panduri nr. 68-72, sector 5

Telefon: 021/410.35.05

021/410.08.01/433

e-mail: arsenie_valentin@yahoo.com

I.S.S.N. 1582-7410

ÎN ATENȚIA AUTORILOR

Pentru editarea Revistei în condiții cât mai bune, reținem atenția autorilor cu câteva recomandări:

- ❖ materialele trimise spre publicare în Revista de Științe Militare se vor expedia în două exemplare la: Academia de Înalte Studii Militare București, Șoseaua Panduri nr. 68-72, sector 5, București;
- ❖ articolele vor fi dactilografiate pe hârtie corespunzătoare, format A4, încadrate pe pagină, cu o margine lată de 2,5-3,5 cm în partea stângă, cu 32-35 rânduri pe pagină, pe o singură față;
- ❖ se vor menționa numele și prenumele autorului, specialitatea și titlurile științifice, funcția încadrată și adresa exactă a acestuia; responsabilitatea ca articole expediate pe adresa revistei pentru publicare să nu fie trimise în același timp și la alte publicații aparține autorilor;
- ❖ materialele să nu depășească 5-10 pagini;
- ❖ insistăm asupra folosirii unui limbaj clar și cursiv și dorim a se specifica – acolo unde este cazul – locul din text unde urmează să fie introduse eventualele grafice, tabele, statistică, fotografii etc.;
- ❖ se vor evita abrevierile în titlu și uneori în text cu excepția celor consacrate; utilizarea, totuși, a acestora trebuie să fie precedată de terminologia completă, atunci când se folosesc pentru prima dată în text;
- ❖ graficele, desenele, statisticile, legendele și fotografiile vor fi executate pe un suport corespunzător (hârtie, calc etc.), cu tuș negru și respectiv vor trebui să aibă un contrast corespunzător;
- ❖ bibliografia va fi indicată la sfârșitul materialului, în ordinea în care se fac referirile în text și marcate cu cifre arabe sau axterix; aceasta va cuprinde: autorul, titlul (în limba originală), editura, anul – pentru cărți și pentru periodice – autorul, titlul materialului, revista, anul, numărul, paginile;
- ❖ în legătură cu conținutul materialelor, ideile prezentate, comentariile făcute și expresiile folosite, redacția va尊重a stilul autorului, însă responsabilitatea asupra lor va aparține acestuia;
- ❖ articolele neacceptate pentru publicare nu se restituie autorilor.

Revista de Științe Militare este o publicație menită să reflecte idei și opinii semnificative privind problemele științei militare care suscătă interes în România și nu numai. Opiniile exprimate aparțin autorilor articolelor publicate și nu întotdeauna reflectă, în mod necesar, vederile sau convingerile Secției de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România.

GÂNDIREA ȘI PRACTICA STRATEGICĂ PRIVIND APĂRAREA COLECTIVĂ

*STRATEGICAL THINKING AND PRACTICE
ON COLLECTIVE DEFENSE*

- General de brigadă prof. univ. dr. Constantin ONIŞOR -

Abstract

The collective defense has its origins in the collective security. The Article No. 51 of the UN Charter underlines the states' right to individual or collective self-defense in case of an armed attack. This is the evolution framework for the concepts of collective security and defense security.

The new risks and threats impose rethinking the defense and security arrangements, and rise new dilemmas for NATO, including and influencing its future shaping. The collective defense is an answer to a direct threat. The collective security is a normal reaction to the risks factors or risky situations.

NATO is a political-military organization both for collective security and defense security. US are clearly involved in Europe as NATO's leader, but following own interests too. That is what makes possible deterrence and, if need it, the defeat of an opponent which represents a danger for a NATO member.

După încheierea primului război mondial relațiile interstatale europene au cunoscut un reviriment datorită Ligii Națiunilor. Pe de o parte s-au tatonat diferite forme și modalități de alianțe și coaliții politico-militare, iar pe de altă parte, prin manipularea opiniei publice și exacerbarea forței morale, ca instrumente cheie în relațiile internaționale, s-a ajuns la o Germanie în măsură să intimideze statele vecine. În consecință, **Liga Națiunilor** în convergență cu **Tratatul de la Versailles** a încercat, desigur fără succes, să reglementeze relațiile dintre state pe baza unor principii ale securității colective. Complexitatea problemelor interbelice, dinamismul lor deosebit și mai ales neimplicarea S.U.A. în problemele Ligii Națiunilor au fost cățiva dintre factorii favorizați ai declanșării celui de-al doilea război mondial, aruncând astfel în utezie orice idee referitoare la o posibilă mutualitate în relațiile interstatale în fața pericolelor și amenințărilor fasciste.

I. EVOLUȚIA PREOCUPĂRIILOR DE APĂRARE COLECTIVĂ

1. Securitatea colectivă ca precursor al apărării collective

Liga Națiunilor a lansat după primul război mondial ideea de „securitate colectivă”, pentru acele vremuri ceva interesant și atractiv, o adevărată provocare în cadrul relațiilor internaționale europene. Potrivit noului concept, organizația internațională amintită **putea încerca** să rezolve disputele dintre membrii săi. În același timp, Liga Națiunilor **și-a dat acordul**, inclus în Tratatul de la Versailles, cu privire la **permisiunea** semnatarilor în utilizarea forței militare și a sancțiunilor economice împotriva unui agresor. Marele neajuns al acestei prevederi rezultă din aceea că **nu a impus** cu caracter imperativ/obligatoriu acest principiu. Deci aici și în acest cadru își are **sorgintea** conceptul de apărare colectivă.

Folosirea „jumătăților de măsură” în conținutul unor documente internaționale/europene, cum ar fi de exemplu : permisiunea, posibilitatea, încercarea etc., a scos în evidență **insuficiența** conceptului și **incapacitatea** instituției internaționale care l-a lansat. Așa se face că, după cum s-a exprimat în epocă, Liga Națiunilor a dat doavadă „de o inepuizabilă naivitate, care produce suferință pe scară largă”. Desigur, se fac trimiteri la faptul că asupra Germaniei hitleriste nu s-a intervenit militar, în a doua parte a deceniului al patrulea, aşa cum a susținut Churchill .

2. Evoluția ideii de apărare colectivă

După cel de-al doilea război mondial s-a pus mult mai tranșant problema **stabilității globale** și nu numai. Susținerea creării Națiunilor Unite a fost urmarea nevoii de a menține pacea și securitatea internațională, ceea ce s-a materializat în **art.1 al Cartei ONU**, prin enunțul: „luarea de măsuri colective eficiente, pentru prevenirea și eradicarea amenințărilor la adresa securității și pentru oprirea actelor de agresiune”. Soluția concretă față de comiterea actelor de agresiune a fost stipulată clar în același document, dar la **art. 51**, unde se afirmă: „dreptul inherent la auto-apărare individuală sau colectivă dacă se produce un atac armat” .

Cu toate aceste măsuri binevenite în lume și bine private de către majoritatea statelor, în mod deosebit în Europa, instabilitatea în părțile ei centrală și de sud-est continua să se manifeste acut. Fapt ce a atras atenția Senatului american și Casei Albe în vederea construirii în Europa a unei **securitate și apărări temeinice pe baze euroatlantice**.

Plecând de la teza „dezvoltării progresive a pregătirilor de apărare regionale și colective pentru auto-apărare individuală și colectivă” (vehiculată cu fermitate în Senatul american), în concordanță cu Carta ONU, Comitetul de Relații Internaționale al Senatului a susținut și la 24.08.1949 a intrat în vigoare **NATO**, care în **art. 5** al Tratatului de la Washington susține cu tărie **apărarea colectivă** .

Realizarea apărării colective a avut la **bază** forțele americane, care au dat viabilitate art. 5. Natura, valoarea și rolul acestora au fluctuat după conținutul și fizionomia Războiului rece. Insuficiența forței occidentale, în comparație cu cea a Tratatului de la Varșovia, a făcut ca din 1955 Germania de Vest să fie integrată în NATO pentru valorificarea potențialului economic și militar al ei în cadrul apărării colective .

Pe timpul Războiului rece apărarea colectivă s-a centrat pe **paritatea** forțelor convenționale și nucleare ale NATO și Tratatului de la Varșovia. O diagramă a raportului de forțe evidențiază inițial o superioritate americană și ulterior a NATO în mijloace nucleare strategice împotriva unei superiorități convenționale ale U.R.S.S. și Tratatului de la Varșovia – apoi ameliorarea lor, ceea ce a făcut irațională declanșarea unui nou război european .

O altă chestiune legată de apărarea colectivă, care a durat mai multe decenii, a constituit-o „îndoielile/neîncrederea europeanilor față de o angajare reală a S.U.A. în conformitate cu art. 5 al Tratatului de la Washington”. Si aceasta deoarece în negocierea constituirii NATO, S.U.A. au pus **trei condiționări** :

- contribuția sa la apărarea colectivă „trebuie să suplimenteze, nu să înlocuiască, eforturile celorlalți participanți”, altfel spus „Aliații trebuie să contribuie cu forțe semnificative la apărarea lor, astfel încât Statele Unite să nu ducă greul” ;

- președintele S.U.A. trebuie să respecte „procesele constituționale”, atunci când ar putea implica forțele americane într-un război ;

- pentru ca S.U.A. să se angajeze în realizarea apărării colective interesele lor naționale trebuie să fie clar afectate .

Suspiciunile și neîncrederea privind viabilitatea apărării colective NATO s-au amplificat la maxim odată cu inițiativa strategică de apărare, propusă de americani, în 1984. Apărarea numai a teritoriului S.U.A., nu și al aliaților, în cazul unui atac nuclear, în fapt ar fi „decuplat” legătura transatlantică cu implicații majore aupra Europei Occidentale .

3. Articolul 5 și apărarea colectivă

În practica strategică s-au constituit și au funcționat două tipuri de organizații internaționale :

- organizația de **securitate colectivă**, care rezolvă disputele dintre statele membre ;
- organizația de **apărare colectivă**, care ajută un stat membru atunci când este atacat de o țară din exterior .

În conținutul acestui articol din Tratatul de la Washington se stipulează „un atac armat îndreptat împotriva unuia sau mai multor aliați ar trebui să fie considerat un atac îndreptat împotriva tuturor”. Ca atare, se afirmă că statele membre NATO trebuie să ia în calcul asistarea unui aliat care este atacat. Apoi se precizează că angajarea asistării unui aliat nu este necondiționată. Ci, mai degrabă, fiecare semnatar va asista aliatul atacat „dacă o astfel de acțiune pare a fi necesară, incluzând utilizarea forței armate...”. Sunt ușor de remarcat condiționările succesive și filozofia desuetă de un conținut destul de clar al unui articol.

Puteam aprecia că **art. 5** este prevederea cheie a Tratatului și **axul care leagă** S.U.A. de aliații săi europeni din NATO .

4. Apărarea colectivă după războiul rece

A fost și este **determinată multilateral** în următoarele aspecte:

- părușirile politico-economice succesive și dezorganizări militare în derulare încă în fostul spațiu al țărilor socialiste și ex-sovietice;
- dispariția și diminuarea unor amenințări semnificative asupra Europei de Vest și S.U.A.;
- instabilitate continuă cronicizată cu preponderență în Europa de Sud-Est și în spațiul ex-sovietic;
- apariția și proliferarea de noi riscuri și amenințări, pericole ori sfidări de natură infra/suprastatală, în cadrul căror marea varietate a terorismului joacă rolul principal.

Prezența americană (convențională și nucleară) în Europa Occidentală s-a diminuat considerabil, iar ceilalți Aliați își remodeleză sistemele militare proprii; concomitent NATO este supus unui amplu proces de reformare structurală, funcțională, acțională și de conducere. Pe acest cadru, conducerea NATO a **preluat și dezvoltat** „noi misiuni” legate de managementul crizei, desigur în afara art. 5.

Noile riscuri și amenințări au generat **tendința de regionalizare** în cadrul NATO, care complică și mai mult aplicarea/respectarea art. 5. În esență, este vorba de unele state dintr-o regiune/zonă a Alianței care percep mai intens factorii de risc și sunt preocupate mai mult de amenințări, pericole și sfidări specifice și inerente ariei lor geografice unde sunt poziționate, care s-ar putea să nu afecteze direct pe aliații situați într-o altă zonă. Exemplu: realitatea geopolitică și geostrategică din sud-estul Europei sau din zona mediteraneană, nu poate fi aceeași cu realitățile de la Marea Baltică, iar percepțiile Europei Occidentale față de un mediu într-o dinamică deosebită pot fi de asemenea diferite.

5. Extinderea NATO și Articolul 5

După încheierea Războiului rece, **existența NATO și viabilitatea art. 5** din Tratatul de la Washington sunt și rămân posibile (așa cum afirmă unii analiști politico-militari) datorită:

- **instabilității** europene, care a generat două războaie mondiale;
- posibilității unei **amenințări** directe/indirecte majore din exteriorul spațiului Alianței

- posibilitatea unor **atacuri** din diferite părți, ce necesită apărarea de direcții;
- eventualitatea în care, o putere din apropiere/vecinătate **nu mai urmează** calea dezvoltării democratice.

Diminuarea, fie chiar și temporară, a importanței art. 5, datorită absenței unei amenințări directe imediate ca timp și periculoase din exterior, a făcut posibilă creșterea importanței misiunilor non-articol 5, ceea ce imprimă organizației caracterul de **promotoare de securitate colectivă și mai puțin de alianță de apărare colectivă**.

În cadrul noului concept strategic N.A.T.O. și după Summit-ul de la Praga nu se mai face nici o distincție între acțiunile și misiunile pro/non articol 5, ceea ce înseamnă în fapt **revenirea alianței la statutul de organizație adoptată pentru apărare colectivă**.

Unii aliați văd în lărgirea N.A.T.O. un element de regionalizare, aşa cum s-a prezentat în subcapitolul anterior. În această idee au fost aduse câteva argumente:

- Italia, Grecia, Turcia etc. sunt preocupate mai mult de stabilitatea în Balcani, fapt pentru care au susținut aderarea la N.A.T.O. a Sloveniei, Bulgariei și României;
- Norvegia și Danemarca au susținut admiterea statelor baltice, în detrimentul unor state din Sud-Estul Europei, ceea ce explică interesul lor major pentru flancul de nord al N.A.T.O..

Toate aceste probleme fac dificilă calea de a se cade de acord în legătură cu o **concepție unitară** privind riscurile și amenințările datorită tradițiilor geografice, politice și mai ales nevoilor și intereselor economice. În situația în care se produce un asemenea eveniment, art. 5 oferă rezolvarea de maniera : un aliat ar putea întreprinde „*o acțiune care pare necesară, inclusiv utilizarea forței armate, pentru a restaura și menține securitatea în zona Atlanticului de Nord*”. Este vorba de acțiuni de tip embargou economic sau alte măsuri de constrângere politico-economică a statului amenințător .

O altă problemă spinoasă o reprezintă **proliferarea nucleară** cu țările candidate în cazul unei amenințări ce ar produce invocarea art. 5 .

În concluzie, în momentul de față NATO este o **Organizație politico-militară deopotrivă de securitate colectivă și de apărare colectivă**. S.U.A. sunt clar implicate în Europa ca **lider al NATO**, dar și **în interes propriu**, care alături de U.E. și OSCE fac posibilă **intimidarea**, iar la nevoie **înfrângerea**, unui adversar care amenință supraviețuirea unui membru al Alianței .

6. De la apărare colectivă la securitate colectivă

Realitățile mediului politico-militar european și nu numai, noul Concept strategic NATO (după Summit-ul de la Washington, 1999), transformarea structurală a Alianței (dintr-o organizație statică într-una dinamică, mobilă, activă etc.) sunt numai câțiva **factori** care ne sugerează că avem de a face cu o **transformare** a acesteia, după Războiul rece, ce poate fi descrisă ca o **mișcare** de la „apărare colectivă” spre „securitate colectivă”. Noua configurație a relațiilor internaționale ne îndreptățește să apreciem că accentul strategic al NATO se îndreaptă de la „amenințarea directă” la „factori de risc”. Altfel spus (mai direct și pe înțelesul tuturor) **apărarea colectivă apare versus amenințare directă, iar securitatea colectivă este reacția firească la factori de risc/situării riscante** .

La început de secol XXI, schimbările majore care s-au produs ne sugerează următoarea formulă de analiză : „Subiectul – originar al amenințării directe (fosta URSS) a fost înlocuit de o varietate de situații riscante”. Ca urmare, **schimbările** în identitatea NATO, **îndeplinirea** funcțiilor și activităților sale internaționale și deopotrivă în **direcția evoluției** sale ulterioare sunt pe deplin justificate, aşa cum rezultă ele din noul Concept strategic al Alianței din 1999.

7. Amenințarea și apărarea colectivă

Așadar, elementul de bază al conceptului de **apărare colectivă** îl reprezintă **amenințarea directă**. Până acum, în evoluție, amenințarea a dobândit următoarele caracteristici :

- implică un **inamic/adversar concret** – adică un stat, un grup de state, actori nonstatali dar multinaționali etc., care creează relații ostile cu NATO și **sfere de influență și dominație** spre fiecare dintre ele își îndreaptă extinderea; aşa se

face că apărarea colectivă poate viza fie o **politică de „îngrădire” pașnică**, cu teamă și vigilență a tendințelor expansioniste, fie o **înconjurare** a statului amenințător cu **democrații autentice**, fie **metafora dominoului** (obligarea retragerii dintr-o zonă/regiune cu implicații asupra întregului sistem expansionist) ;

- identificarea, definirea și interpretarea **cauzelor și locațiilor** amenințării ce fac din apărarea colectivă un sistem defensiv bine structurat, echilibrat și deosebit de activ ;

- **strategia amenințării**, bazată pe simplitate și oportunitate (**iminența amenințării**) și care poate fi **consacrată** distructiv prin **acțiuni de intimidare și descurajare**, care de fiecare dată vor da un conținut și fizionomie noi apărării colective ;

- păstrarea în mod radical și inevitabil a unei **dimensiuni militare consistente** ale amenințării și intimidării ori descurajării, alături de resurse importanțe economice, intelectuale, culturale etc., care vor face ca apărarea colectivă să fie **condusă la nivel strategic** cu participarea masivă a serviciilor militare și civile de informații ;

- relațiile între părți, cu toată ostilitatea lor, obligă la **diplomație anticipată**, în forță cu o gamă largă de **forțe și mijloace adecvate**; astfel în apărarea colectivă politica deținerii **superputerii**, **în conjuncție cu arta negocierii și gestionării** conflictualității este un instrument de forță ce trebuie luat serios în considerație .

În strategia militară se găsește soluția pentru **evitarea amenințării : ținerea la distanță** a adversarului și **amânarea sine die** a confruntării armate prin politici active și spontane de intimidare practice de organizațiile de apărare colectivă .

8. Situațiile riscante și securitatea colectivă

În ultima vreme în relațiile internaționale amenințarea directă este tot mai mult **înlocuită** de conceptul de risc. În continuare vom prezenta câteva caracteristici ale acestei **schimbări** ce fac să alunecă preocupările NATO către securitatea colectivă :

- riscul **nu implică adversar** de definit, nici originea lui; amenințarea **se dizolvă** într-o serie de situații riscante ori în câțiva factori care cresc ori scad riscul; astfel riscul **devine** mai mult o caracteristică a unei situații/context/mediu ;

- în cadrul relațiilor internaționale este foarte greu **să întrevizi** toată panopia riscurilor și situațiilor riscante, deoarece situațiile (contextul/mediul) sunt extrem de fluide și dinamice ;

- în condițiile **multitudinii** riscurilor și situațiilor riscante, sferele de influență și de dominație își **pierd** considerabil **semnificația**, deci apărarea colectivă se **diluează** ;

- în fața riscurilor și situațiilor riscante **este dificil** să-ți alegi mijloace adecvate, mai ales armele de sorginte și natură militară ;

- identificarea, definirea și evaluarea riscurilor sunt activități și acțiuni **multidisciplinare**, ce necesită expertiză de sistem cu implicarea tuturor părților și factorilor de decizie ;

- față de riscuri și situații riscante, care au grade diferite de determinare și apariții neașteptate, trebuie utilizată o **politică mai flexibilă** în cadrul căreia **prevenția** are un rol și o semnificație foarte mari ;

- analiza riscurilor se poate face pe **termene mult mai scurte**, iar evaluarea situațiilor riscante trebuie strict individualizate.

Strategia militară sugerează ca **tehnologie a evitării riscului și situațiilor riscante implicarea** părților interesate, o **participare și o prezență mai active** a țărilor membre ale Alianței. Toate acestea necesită **dezvoltarea sistemelor de securitate colectivă** .

9. Dilema identității NATO

În cuvinte puține **dilema existențială și de evoluție** a NATO poate fi formulată: „amenințare directă vs. apărare colectivă – intimidare și descurajare și/sau securitate colectivă vs. riscuri și situații riscante – prevenție”. Așadar, dilema fundamentală este **ușor** de enunțat și **foarte dificil** de rezolvat .

Pentru a înțelege mai profund conținutul acestei dileme și totodată pentru a putea face o opțiune ori pentru a exprima puncte de vedere pertinente sunt necesare efectuarea unei **analize comparate** a celor două concepe: apărare colectivă, securitate colectivă, desigur pe baza unor criterii prestabilite :

Apărare colectivă	Criterii de analiză	Securitate colectivă
Structuri acționale și de conducere pregătite , fixe și mobile, susținute permanent; constituirea și conducerea forțelor speciale .	Structură organizațională și funcțională	Structuri acționale și de conducere ad-hoc constituite. Rolul principal al forțelor speciale .
Forțe separate în structuri naționale, granițele sunt sfinte , iar identitatea națională se obține în relația cu adversarul.	Separarea forțelor, respectarea frontierelor și recunoașterea identității naționale.	Structuri de regulă, mixte, multinaționale , frontierele nu intră în dispută cu adversarul, iar identitatea națională va fi recunoscută pe plan local.
Amenințările, pericolele și agresiunile în funcție de parametri obligă la instituționalizarea struc-turilor.	Instituționalizarea struc-turilor ca organizare, dotare, dislocare, infra-structuri, logistică, condu-cere, coordonare .	Insecuritatea apare ca o variabilă, originea ei nu este o constantă; structurile stabile sunt greu de fixat cu caracter de permanență, iar instituționalizarea lor este necesară .
Amenințările, pericolele și agresiunile sunt ușor predictibile și percepția lor este clară deoarece provin dintr-o sursă determinată .	Predictibilitatea situațiilor	Riscurile, situațiile riscante, alți factori perturbatori induc o stare de insecuritate mai greu predictibilă deoarece originea lor este difuză .
Este centralizat și eficient datorită identificării clare a amenințării .	Procesul decizional	Descentralizarea elaborării deciziei, complexitatea acestia datorată imprevizibilității insecurității .

După părerea noastră **soluția** dilemei NATO, chiar dacă este complexă, ar putea fi :

- continuarea **preocupărilor** pentru apărarea colectivă **concomitent** cu dezvoltarea **potențelor** de securitate colectivă ;
  - **reforma** structurală, funcțională și de conducere a forței NATO ;
  - continuitatea **extinderii** prin acceptarea de noi membri ;
  - extinderea **colaborării** pe inițiative, precum PfP, desfășurarea de operațiuni în afara zonei NATO, perfecționarea managementului conflictului, continuarea misiunilor de menținere a păcii și cooperării cu U.E., OSCE, ONU etc. ;
  - inducerea în unele state cu potențial militar însemnat a **ideilor** că NATO **nu le amenință** și că este vorba de **politici de securitate largi** la care și aceste state sunt chemate să participe tot mai activ ;
  - **paradigma** apărării colective ar trebui **completată** cu problemele securității colective, având în vedere că aceasta din urmă ar putea deveni **premisa** de bază a existenței și funcționalității multă vreme a NATO .

Conceptul strategic NATO, axat pe apărarea colectivă, în evoluția sa, o oferit suficiente clarificări, rezolvări și opțiuni pe baza cărora, cu toată **implicarea** sa în problemele securității colective, **a rămas fidel** menirii sale inițiale – structură de apărare colectivă .

10. Securitatea colectivă și apărarea colectivă

În luna iunie a acestui an, miniștrii apărării din statele membre NATO și candidate s-au întâlnit la Bruxelles, prilej cu care au emis un **comunicat** al Consiliului Atlanticului de Nord, prin care își reafirmă sprijinul pentru transformarea NATO. Astfel capabilitățile NATO vor fi în măsură „a conduce sau sprijini operațiuni acolo unde Alianța hotărăște, pentru a se asigura securitatea colectivă și apărarea colectivă”. și pentru a justifica această nouă orientare, în comunicat sunt enumerate principalele preocupări actuale ale NATO în strânsă concordanță cu precizarea de mai sus :

- pacea și **stabilitatea** în Balcani ;
- acțiuni **anti-teroriste** din Marea Mediterană ;
- măsuri suplimentare de **apărare** a Turciei ;
- **sprijinul** acordat Poloniei în eforturile de stabilizare a situației din Irak ;
- continuarea și dezvoltarea **parteneriatelor** NATO (Consiliul de Parteneriat Euro-Atlantic, Parteneriatul pentru Pace, parteneriatele speciale cu Federația Rusă, Ucraina și cu țările din Dialogul Mediteranean) .

Prin urmare, alianța **asigură** nu numai **apărarea** membrilor săi, ci **contribuie** și la **pacea și stabilizarea** din spațiul euro-atlantic și nu numai .

II. REPERE STRATEGICE ACTUALE ȘI DE PERSPECTIVĂ PRIVIND APĂRAREA COLECTIVĂ

Conceptul strategic al Alianței aprobat de șefii de stat și de guvern participanți la întâlnirea Consiliului Atlanticului de Nord de la Washington DC, din 23 și 24 aprilie 1999, cuprinde numeroase și utile probleme și aspecte ale **apărării colective** NATO. La toate acestea vom adăuga preocupările europene și transatlantice de **definire** a conceptului de apărare colectivă după criterii ale strategiei militare .

1. Apărarea colectivă - definiție

În viziunea Departamentului de Apărare SUA se utilizează două concepte :

- **apărarea colectivă proprie** ce desemnează actul apărării unui stat/grup de state fără aportul S.U.A.
- **auto-apărarea colectivă** în cadrul Alianței cu participarea membrilor interesați/afectați în cadrul cărora SUA joacă rolul principal. Însă, numai Autoritățile Naționale de Comandă pot permite forțelor SUA să își exerceze dreptul la auto-apărare colectivă .

În **site-ul** Uniunii Europene apărarea colectivă(comună) este privită ca participare a statelor semnatare la apărarea Europei sub prevederile Tratatului de la Bruxelles (art. V) și Washington (art.5) în eventualitatea unei agresiuni. De fapt acestor state li se cere să ofere asistență pentru **restaurarea securității** în situația proliferării unor riscuri/situări riscante și atunci când se întrevede o amenințare majoră .

Dezvoltarea unei identități de securitate și apărare europene (**apărare comună**) nu afectează în nici un fel principiul potrivit căruia NATO continuă să reprezinte baza apărării colective a Europei .

Aceste două preocupări de definire a apărării colective sunt tributare **criteriilor politico-juridice**. O încercare mai aproape de spiritul strategiei militare găsim în Ghidul Ofițerului de stat major, elaborat de Statul Major General, în acest an, în care se arată că **apărarea colectivă** este rezultatul „totalităților măsurilor luate și acțiunilor întreprinse de structuri militare aliate pentru interzicerea, oprirea sau respingerea unei agresiuni îndreptată împotriva tuturor aliașilor sau uneia dintre țările aliate” .

În acceptarea noastră **apărarea colectivă** în viziunea științei militare reprezintă atitudinea strategică adoptată de conducerea NATO și a fiecărui stat membru, premeditată, permanentă și planificată în timp de pace, criză politico-militară și război, materializată printr-un **ansamblu de măsuri și acțiuni** de natură, valoare și intensitate diferite în **sfera securității și apărării armate** în care sunt și vor fi angajate, într-un efort unitar, **capacități și resurse adecvate și necesare** asigurării prevenției față de riscuri/situări riscante, **intimidării și descurajării** intențiilor de amenințare directă, periculoasă ori de sfidare, **zădănicirii, întârzierii, opririi** sau **respingerii** unor agresiuni produse asupra unuia, mai multora ori întregii Alianțe .

În esență, în noul Concept strategic NATO se arată despre apărarea colectivă că are ca responsabilitate **intimidarea și descurajarea amenințării, pericolului și sfidării și apărarea în fața oricărui act de agresiune** îndreptat împotriva unui stat membru NATO, după cum se stipulează în articolele 5/V din Tratatele de la Washington, respectiv Bruxelles.

2. Sarcini fundamentale de apărare colectivă

În spiritul art. 51 al Cartei Națiunilor Unite, care afirmă dreptul inalienabil al statelor independente la apărarea individuală sau colectivă, Alianța ajută statele membre să-și atingă obiectivele de securitate și apărare națională în urma unui **efort colectiv**, însă fără a le priva de drepturile și obligațiile în a-și asuma și **responsabilități suverane în domeniile securității și apărării**.

În această bază, NATO, alături de **sarcinile fundamentale de securitate**, consultare, management al situațiilor de criză și parteneriat, asigură **problemele fundamentale și ale apărării colective** prin descurajarea și intimidarea oricărei amenințări, sfidări și pericole și prin apărarea armată față de agresiuni directe și indirekte.

Acum este cazul să facem precizarea că funcțiile fundamentale de securitate ale Alianței sunt **definite în termeni de apărare colectivă** (includerea/complementaritatea securității colective și apărarea colectivă), iar ambele se înfăptuiesc prin **mijloace politice și militare** aflate în **complementaritate** și prin **cooperarea** cu alte state, care împărtășesc obiectivele NATO. În acest scop se evidențiază necesitatea unor **capacități militare** eficace, poliacționale, în măsură să facă față tuturor circumstanțelor previzibile de la **tactica de intimidare, descurajare și prevenție** până la **acțiuni militare decisive de apărare, de rezolvare a crizelor și control al situațiilor riscante**.

Apare destul de clar că și în condițiile actuale, ale schimbărilor care afectează întreaga lume, angajamentul față de **apărarea colectivă ca funcție centrală, fundamentală rămâne sacrosantă** pentru NATO. Așa se face că extinderea NATO și invitarea unor state interesate la aderare s-au făcut prin **analiza capacitaților acestora** de a contribui din punct de vedere militar la apărarea colectivă și la menținerea păcii în spațiul euroatlantic și nu numai.

3. Capacitatea de apărare

Actualul context geopolitic și geostrategic din Europa și din lume justifică preocupările NATO pentru **securitate colectivă în vederea menținerii păcii și pentru apărarea colectivă în scopul prevenirii războiului**. Acestea se realizează în principal prin **diplomația preventivă eficientă și gestionarea cu succes a crizelor** care afectează stabilitatea. La rândul lor sunt potențiale, dându-le credibilitate, de către **menținerea unei capacitațи militare suficiente și de voință clară de a acționa în mod colectiv** pentru apărarea comună. Elementele de mai sus trebuie să asigure :

- **prevenirea** unor constrângeri politico-militare din exteriorul Alianței ;
- **descurajarea și intimidarea** producerii amenințărilor și pericolelor de natură politico-militară ;
- **inacceptarea** opțiunii pentru agresiunea militară îndreptată împotriva NATO ca având şanse de succes;
- **garantarea** integrității teritoriale a statelor membre și protejarea Europei.

Capacitațile de apărare stau la baza **planificării apărării colective** care constă în principal:

- în **evaluarea** forțelor necesare Alianței pentru politicile și strategiile în ansamblu;
- în **coordonarea** planurilor naționale de apărare;
- în **stabilirea obiectivelor de planificare** a forțelor pe categorii de situații, misiuni și interese ale alianței și naționale.

Prin **Directiva ministerială** (dată de miniștrii apărării naționale, odată la doi ani) capacitațile de apărare și planificarea apărării sunt supuse **determinărilor** politice, economice, tehnologice și militare interne și externe, iar în final acestea trebuie să **corespondă** schimbărilor din mediile geopolitic și geostrategic, evaluărilor conducerii militare NATO și naționale, evoluției tehnologiilor, rolului și responsabilităților în cadrul Alianței, precum și posibilităților economico-financiare naționale.

4. Structura militară de comandă

Participarea statelor membre cu forțe armate la NATO (**integrarea forțelor**) permite constituirea **structurii militare integrate** a alianței care rămâne sub îndrumarea și controlul politic la cel mai înalt nivel.

În ceea ce privește apărarea colectivă, structura militară de comandă trebuie să ofere cadrul organizațional și acțional pentru **apărarea teritoriului țărilor membre** prin descurajarea oricărui act potențial de agresiune împotriva Alianței, iar în

cazul în care n-ar putea produce un atac să întârzie și să oprească înaintarea agresorului la cât mai mare distanță cu putință pentru ca astfel să se garanteze **independența politică și integritatea teritorială** a statelor membre.

Structura militară de comandă a NATO asigură tot mai mult și mai bine cerințele apărării colective prin respectarea următoarelor **principii**:

- **natura strict defensivă** a Alianței exprimată în disponibilitatea și pregătirea forțelor membre NATO;
- **permanentul proces de transformare** bazat tot mai mult pe flexibilitate și mobilitate;
- **dezvoltarea și permanentizarea multinaționalității structurilor și misiunilor comune**, axat pe solidaritatea și coeziunea Alianței, ceea ce va descurajă intențiile de renaționalizare a politicii de apărare;
- **efortul colectiv** pe baza căruia toți membrii NATO beneficiază de imensele avantaje ale apărării colective din punctul de vedere al **politiciului, factorului militar și al resurselor**.

Oportunitatea ca NATO să poată aborda **întregul spectru de misiuni militare**, care necesită **comandă și control multifuncționale și multinaționale**, inclusiv aparținând unor state membre NATO, a impus **instituirea**, deci și pentru apărarea colectivă, a unei forțe operative, **multifuncționale** (interarme) și **multinaționale** (combinaté), organizată (**CJTF**) pe sarcini și misiuni specifice. În ultima vreme **forța CJTF** asigură toate misiunile NATO, are disponibilitatea pentru constituirea Identității Europene de Securitate și Apărare și permite cooperarea practică politico-militară în contextul Pfp.

Imperativul major al **dezvoltării fiecărei participări naționale** la structura militară de comandă a NATO constă în necesitatea **specializării acesteia în funcție de misiune**. În felul acesta NATO va putea acționa eficient în întreaga gamă de misiuni, sarcini și stări, în mod deosebit în ceea ce privesc apărarea colectivă.

Încă de la înființare, datorită evoluțiilor interne și internaționale ale statelor și relațiilor dintre ele, NATO a cunoscut un **larg spectru** al perfecționărilor și modernizărilor, având ca promotor SUA, exprimate de fiecare dată în noile conținuturi ale conceptului strategic.

*
* * *

Inițial, ca organizație colectivă în exclusivitate de apărare, după căderea Cortinei de fier, NATO a început să dea dovadă de **flexibilitate** acceptând misiuni și poziții/situări în afara art. 5. Acum îmbină securitatea colectivă și apărarea colectivă, dar prin **mijloace comune** (politice, diplomatice, militare) de prevenție și cooperare largă cu alte structuri de profil asemănător, NATO își caută și va găsi identitatea cea mai potrivită pentru un rol major atins dincolo de spațiul Alianței.

România, ca viitor membru NATO, poate avea și aduce așa cum o face deja, o contribuție însemnată la pacea, securitatea și apărarea statelor membre și a intereselor colective.

BIBLIOGRAFIE

*** **Manualul NATO, 2001**

*** **Gândirea Militară Românească, nr. 2,3, 2003**

*** <http://europa.Eu.int/scadplus/leg/en/eig/ghoooc.htm>

*** www.cls_sfia.org

*** www.cnie.org/N&E/C&S

*** www.etic.mil/doctrine/el/doddict

STADIUL REFORMEI DIN ARMATA ROMÂNIEI

THE STAGE OF THE REFORM
WITHIN THE ROMANIAN ARMED FORCES

General conferențiar universitar doctor Mircea MUREŞAN

The integration in UE and NATO security structure represents a strategic objective for Romania, which strongly influences its military politics. With this respect, a profound reform of the military system has been started since 1990. The steps undertaken were meant to put an emphasis on the process for achieving interoperability, to identify the shortfalls and deficiencies, to find new approaches for the reform process in order to meet the changing challenges in the international security environment.

The Romanian Armed Force restructuring process took place between 1990-1999 in three phases, as follows:

- First period (1990-1993) had the following main objectives: rapid structure adjustment, developing the new legal frame for armed forces organisation and functionality and starting the modernisation and acquisition process.
- Second period (1994-1996) had as major objectives: structures operationalisation and the beginning of interoperability process with armed forces of NATO nations.
- Third period (1997-1999) endorsed the assurance of a credible national defence capability.

During 2000, the restructuring process continued according to "Action Plan for Implementing, Restructuring and Modernisation Romanian Armed Forces Program" (FARO 2005/2010)". Two phases were established to accomplish Action Plan objectives:

- First phase (2002-2003) endorsed force structure operationalisation and reorganisation to a minimum requirements level, in order to ensure a credible defence capacity and the planned and assumed interoperability level.
- Second phase (2004-2007) endorse the acquisition modernisation process and further restructure and develop the operational capacity of the armed forces by "Objective Force 2007" plan.

As a result of MAP initiative, launched at Washington Summit, in September 1999, the first Annual National Program was adopted.

Starting with December 2000, due to the new government support, MoND could focus its institutional energy to certain priorities, which support the restructure and the current reform.

These priorities included: the disposal of excess elements and capabilities, the available resource allocation for major important units according to their role established in National Military Strategy (SMN) and the right balance between territorial, active and reserve forces in order to accomplish the national security interest.

Regarding armed forces reorganisation notable results has been obtained as follows:

Communication and relations between military and civilian structures has been improved, ensuring transparency, democratic control, and confidence in military institution, and an increasing popular support for accession into NATO membership.

Programs were identified and initiated in order to accomplish minimum requirements for integration support process.

Armed Forces Command System has been reorganised. General Staff has been reorganised on 6(six) Divisions (J1 to J6). Brigade-size units and units role has been established according to NATO structures categories, defence capabilities available for peace support operation (PSO) and possible missions under Art 5 of Washington Treaty have been establish.

Modernisation and restructuring process took place according to force structure plans "Program Force 2003". Major objectives of this program were accomplished, creating grounds of the transition to completion and implementation plans of new force structure "Objective Force 2007".

At the same time with the restructuring process, structures operationalization has continued and by Simulation Training Centre operationalization and by developing a new evaluation system ensured efficiency, rigour, and modernity of the process.

Armed Forces Joint Operations Doctrine, Multinational Joint Operations Doctrine, services doctrines and units, company-size units fight training books, has been elaborated.

Mobilisation concept regarding units missions, places, role and readiness terms for war time situations has been developed. The documents regarding force generation in crisis or wartime situations were elaborated.

Training process of Brigade-size units and forces designated for PSO operations and, probably in the future, designated for Art 5 Washington Treaty is ongoing according to NATO standards. Conscripts training system has been organised in training bases and the next 8 months in operative units and formations.

Language training system for military personnel and civilians has been developed. Four Foreign Language Training Centres, as main centres, already exist in Military Academy and in Services. In addition, 12 Secondary Language Training Centres were established.

Military Career Guide was elaborated. According to this document, starting with August 2001, military personnel will be staffed according to career principles and in correlation between rank and position. The pyramid method in the organisation of military position has been adopted.

The last twelve years have not been an easy period for the Romanian Armed Forces. We have had to deal with substantial changes and restructuring under some very difficult circumstances. The resources needed were not always available, and we had to downsize our forces in an unfavourable economic environment.

In addition, because of our lack of experience, our vision of the desired goals to be achieved has not always been very clear. Nevertheless, we have accomplished a great deal. Our wartime force structure has been reduced by more than 75% and our active duty strength by more than 60%.

A large number of the financially burdensome structures have been eliminated; command and control has been improved; a NATO compatible communications system has been established; an Air Sovereignty Operational Centre (ASOC) has become operational; a Planning, Programming and Budgeting System has

been institutionalised; and some important modernisation programmes have been started. These are important achievements and they significantly contribute to the ability of our forces to operate along side NATO.

We have undertaken the task to study our future force requirements. The theatre reality proved that the achievement is real. We believe that a new force structure review will help us identify the shortfalls in our current force structure plans and further define the actions that need to be taken, and the programmes that need to put into place, to make our forces fully compatible with NATO.

Of a great help in guiding our steps to better implement the initial NATO requirements for the time left prior to accession was the objectives of our Time Table for completion of Romanian Armed Forces reform.

From Time Table objectives, which is now being incorporated into Accession Protocol presented by Romanian Foreign Affairs Minister to NATO on the 26 of March, we learned that there is a need to fundamentally review our Forces structure in order to enhance the deployability and sustainability of Active Forces, and make them suitable for the full range of Alliance missions. We will also review the operational requirements of Territorial Forces with a view to reducing their size and freeing additional resources for the modernization and training of Active Forces.

We are confident that we have the political and public support, and the Government's commitment to accomplish this task and to build a force that will assure our national security, and make a meaningful contribution to NATO and to the stability, security and peace in our region and Europe as a whole.

Prezenta abordare vizează aspecte generale ale procesului de reformă, desfășurarea procesului de restructurare a forțelor armate, structura de forțe realizată, toate sub bolta concluziilor determinate și a perspectivelor prefigurate.

Teza potrivit căreia integrarea României în structurile de securitate europene și euro-atlantice reprezintă un obiectiv strategic care influențează în mod decisiv politica sa militară, reprezintă o realitate pentru care subordonăm întregul nostru potențial transformator.

În acest scop, procesul declanșat, încă din anul 1990, a pus în evidență elementele de compatibilitate și interoperabilitate, deosebirile precum și modalitățile de rezolvare a acestora.

PREZENTARE GENERALĂ A PROCESULUI DE REFORMĂ

Temporal, procesul de restructurare și modernizare a Armatei poate fi periodizat în două etape în cadrul acestora identificând sub-etape distințe. Astfel primului deceniu post-decembрист îi corespund, prin natura specifică a transformărilor, trei sub-etape după cum urmează:

- **prima sub etapă**, 1990-1993, în care obiectivele prioritare au fost: ajustarea structurală rapidă a armatei,

crearea noului cadru legislativ pentru organizarea și funcționarea organismului militar, declanșarea unor programe de modernizare și înzestrare.

- **sub-etapa a doua**, 1994-1996, declanșată prin semnarea Documentului Cadru al Parteneriatului pentru pace și adoptarea primului ciclu de evaluare și analiză în cadrul acestui parteneriat (ciclul I PARP) s-a caracterizat prin nominalizarea capabilităților pentru participarea la misiuni NATO/PfP și declanșarea procesului de realizare a interoperabilității cu armatele statelor membre NATO, asumându-se 319 obiective de interoperabilitate.

- **sub-etapa a treia**, 1997-1999, marcată de Conceptul Parteneriatului Operațional, lansat la reuniunea de la Sintra și la Summitul de la Madrid, a corespuns ciclului II PARP în care procesul de realizare a interoperabilității a continuat prin adoptarea a 44 de obiective de interoperabilitate.

Ca urmare a inițiativei Planului de Afiune pentru Aderare (Membership Action Plan – MAP) lansată la Washington, în luna septembrie 1999 a fost adoptat Programul Național Anual care a inclus aspecte generale de pregătire a societății românești pentru aderare precum și primul ciclu de planificare multianuală a apărării pe perioada 2000-2007,

declanșându-se practic **a doua etapă** semnificativă a procesului de transformare.

În baza Legii nr. 63 de planificare a apărării, adoptată în anul 2000, a fost elaborată Directiva de Planificare a Apărării, cu introducerea Sistemului de Planificare, programare, Bugetare și evaluare după modelul folosit în cadrul NATO.

Acest fapt a permis ca procesul de restructurare să fie proiectat în baza „Programului de restructurare și modernizare a forțelor armate ale României (FARO 2005/2010)”, conceput să se realizeze în două faze:

- **faza întâi**, 2000-2003, declanșată prin trecerea la ciclul III PARP prin asumarea a 84 obiective de parteneriat, a vizat restructurarea și operaționalizarea structurii de forțe la nivelul cerințelor minime, impuse de necesitatea asigurării unei capacitați defensive credibile și a nivelului de interoperabilitate planificat și asumat.

- **faza a doua**, 2004-2007, vizează modernizarea înzestrării și continuarea realizării capacitații operaționale a structurilor armatei.

Pe ansamblu, au fost obținute rezultate notabile în procesul general de transformare a Armatei, dintre care se pot menționa:

- îmbunătățirea relațiilor și comunicarea dintre armată și societatea civilă, asigurându-se fără nici un fel de echivoc transparență, controlul democratic și încrederea în instituția militară națională;

- elaborarea și derularea planului de implementare a obiectivelor de parteneriat, care asigură îndeplinirea cerințelor minime pentru integrare;

- reorganizarea Statului Major General pe 6 direcții (J1 la J6);

- stabilirea rolului marilor unități și al unităților conform tipurilor de structuri care funcționează în NATO, respectiv apărarea teritoriului național, contribuția la operațiuni în sprijinul păcii și participarea la posibile misiuni sub incidența articolului 5 al Tratatului de la Washington;

- intrarea în funcțiune a Centrului de Pregătire prin Simulare și fundamentarea unui nou sistem de evaluare ceea ce a asigurat eficiență și modernitate procesului de operaționalizare a noilor structuri de forțe realizate;

- elaborarea doctrinei Acțiunilor Întrunate ale Forțelor Armate, a Doctrinei Operațiilor Întrunate Multinaționale, a doctrinelor categoriilor de forțe

armate precum și a manualelor destinate pregăririi pentru luptă a luptătorilor, subunităților și unităților;

- instruirea forțelor nominalizate să fie pregătite pentru misiuni în sprijinul păcii și posibil în viitor, pentru misiuni sub incidența articolului 5 al tratatului de la Washington conform standardelor NATO;

- definitivarea concepției de mobilizare privind locul, rolul, misiunile și termenile de pregătire ale unităților prevăzute în cadrul de război;

- reorganizarea sistemului de instrucție a militarilor în termen prin pregătirea lor în primele 4 luni în bazele de instrucție și în următoarele 8 luni în unitățile operative;

- dezvoltarea sistemului de învățare a limbii engleze pentru personalul militar și civil, prin înființarea a 12 centre secundare de învățare a limbii engleze, în regim intensiv, pe lângă cele 4 centre de limbi străine existente în Academia de Înalte Studii Militare și în subordinea statelor majore ale categoriilor de forțe ale armatei, care au devenit centre principale de limbi străine;

- punerea în aplicare a Ghidului carierei militare potrivit căruia, începând cu luna august 2001, cadrele militare sunt încadrăte potrivit principiului competenței și al corelației gradului militar cu funcția.

DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE RESTRUCTURARE A FORTELOR ARMATE

Un pas important în desfășurarea acestui proces a fost făcut în anul 2001 prin lansarea conceptului „Forța Program 2003”. Implementarea acestei structuri de forțe s-a realizat pe fondul procesului de restructurare început în 1990, concretizat prin reducerea structurii de forțe la război de la 850.000 la 200.000, iar a personalului militar activ de la 280.000 la 112.000.

La baza implementării acestei forțe a existat formularea unor priorități clare care susțin reforma în desfășurarea și efortul de restructurare. Aceste priorități au inclus: eliminarea elementelor și a structurilor excedentare, alocarea resurselor disponibile unităților cu prioritate maximă în acord cu încadrarea acestora în tipul de forțe prevăzut în Strategia Militară a României

și realizarea unui raport optim dintre unitățile active, teritoriale și de rezervă destinate apărării naționale.

În plus, în dezvoltarea „Forței Program 2003” au fost aplicate câteva principii fundamentale astfel încât sarcinile identificate de Strategia Militară a României să poată fi îndeplinite. Am în vedere:

- crearea unei structuri de forțe capabilă să apere integritatea teritorială iar, în situații de criză să rezolve situațiile apărute în termeni favorabili intereselor naționale ale României;
- eficientizarea structurilor de comandă și control pentru a fi în măsură să treacă rapid de la starea de pace la cea de criză sau de război și să sincronizeze toate acțiunile militare necesare pentru diminuarea riscurilor sau a amenințărilor la adresa securității naționale;
- crearea unor forțe echilibrate – active, teritoriale și de rezervă – care să poată răspunde rapid amenințărilor imediate în funcție de situație;
- asigurarea capacitatei de a crea structuri operative ce pot executa operații întrunite.

Unul din elementele definitorii ale procesului restrukturării Armatei, decisive în fundamentarea etapei de proiectare și materializare a „Forței Obiectiv – 2007”, este reprezentat de componenta de personal. Mai mult, rolul acestei componente este întărit și de cerința privind realizarea necesarului de cadre pentru reprezentarea României în structurile NATO.

Ca urmare a reorganizării structurilor centrale ale Ministerului Apărării Naționale și a statelor majore ale categoriilor de forțe ale armatei au fost disponibilizați cu preponderență ofițeri cu grade superioare, ceea ce va asigura optimizarea procesului de evoluție în carieră a cadrelor militare tinere. Totodată, au fost și vor fi disponibilizate și alte categorii de personal de la structurile desființate sau reorganizate, din cauza imposibilității redistribuirii acestora în cadrul altor structuri. Personalul disponibilizat beneficiază și va beneficia de măsurile de protecție socială, potrivit legii.

În același timp, am avut în atenție perfecționarea competenței profesionale a cadrelor, pentru însușirea standardelor și a procedurilor operaționale NATO.

Anul trecut Guvernul României și Consiliul suprem de Apărare a Țării au adoptat decizia trecerii la o armată complet profesionalizată. Modificarea, în acest sens, a Constituției României va permite realizarea unei armate bazată pe voluntariat ceea ce va asigura funcționalitatea reală a sistemului nostru militar, dator să apere cetățenii și capabil să promoveze, prin căi specifice interesele României pe plan internațional.

În concluzie, putem aprecia că procesul de restrucțurare s-a desfășurat conform planurilor structurii de forțe „Forța Program 2003”. Este important de reținut faptul că realizarea „Forței Program 2003” constituie premisa trecerii la definitivarea și implementarea planurilor pentru noua structură de forțe „Forța Obiectiv – 2007”.

Implementarea Planului de Restructurare a Armatei României pe termen lung, concretizat în Calendarul de Definitivare a reformei are ca obiectiv primordial dezvoltarea unor forțe mai flexibile, performant pregătite, mai ușor de desfășurat și de susținut în teatru pentru a contribui la întreaga gamă de misiuni NATO.

STRUCTURA DE FORȚE REALIZATĂ

Structura de forțe ce se va realiza la sfârșitul anului 2003, ca urmare a derulării procesului de restrucțurare, respectiv prin desființări, transformări și reorganizări structurale se prezintă astfel:

Statul Major General are în subordine directă un Comandament Operațional tip Corp de Armată 8 căruia i se subordonează două Comandamente Operaționale tip Divizie), Comandamentul Transmisiunilor și Comandamentul Logistic.

Forțele Terestre vor avea în cadrul forțelor active șase brigăzi luptătoare, trei brigăzi de sprijin de luptă, un centru de război electronic și o brigadă logistică, iar forțele teritoriale vor fi alcătuite din două comandamente de corp de armată, nouă baze luptătoare, cinci brigăzi de sprijin de luptă, trei regimenter de transmisiuni și două baze logistice.

Forțele active din compunerea Forțelor Aeriene vor cuprinde Comandamentul Operațional Aerian principal, patru baze aeriene, o bază de elicoptere, o bază de transport aerian, o brigadă de

rachete sol aer, un regiment de rachete sol aer, un centru de radiolocație, un regiment de transmisiuni și un centru de război electronic. Forțele Aeriene Teritoriale vor fi alcătuite din un comandament de divizie aeriană, un regiment de geniu și un centru de pregătire.

Forțele navale au în componență activă un comandament operațional naval, un comandament de flotilă fluvială, o fregată, cinci divizioane de nave de luptă, un centru de război electronic și observare, un centru de scafandri, un batalion de infanterie navală, un regiment de transmisiuni. Forțele navale Teritoriale vor cuprinde o bază maritimă, o bază fluvială, un divizion de rachete de coastă, un divizion de văzute rapide și Direcția Hidrografică Maritimă.

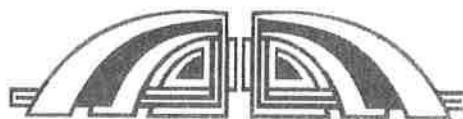
CONCLUZII

Ultimul deceniu și ceva nu a reprezentat o perioadă ușoară pentru Forțele Armate ale României. Ne-am confruntat cu schimbări substanțiale și reorganizări făcute pe fondul unor circumstanțe dificile. Resursele necesare nu au fost întotdeauna disponibile și a trebuit să ne micșoram forțele militare într-un mediu economic nefavorabil. Mai mult, din cauza lipsei de experiență, vizionarea noastră asupra obiectivelor ce s-au dorit a fi atinse nu a fost întotdeauna foarte clară. Fără îndoială, că am reușit să realizăm lucruri importante. Structura la război a forțelor a fost redusă cu mai mult de 75% iar mărimea forțelor active cu mai mult de 60%. O mare parte a structurilor care ne împovărau finanțar au fost eliminate; comanda și controlul s-au îmbunătățit; a fost creat un sistem de comunicații compatibil NATO; Centrul operațional pentru suveranitate aeriană (ASOC) a devenit operațional; a fost de asemenea instituționalizat un sistem de planificare, programare bugetare și evaluare (PPBES) iar câteva programe importante de modernizare sunt în derulare. Toate acestea constituie realizări importante și ele contribuie la abilitatea forțelor noastre de a opera împreună cu NATO, iar realitățile din teatrele de operații au probat această abilitate. Ne-am îndeplinit sarcina de studiere a cerințelor viitoarei noastre structuri de forțe. „Structura de forțe 2007” va releva o forță robustă, modernă, interoperabilă, credibilă, capabilă să

ducă eficient operații de apărare colectivă, dislocabilă, oricând și oriunde este necesar, autosușinută în teatră în absența sprijinului națiunii gazdă. Practic „Structura de Forțe 2007”, în varianta revizuirii ei fundamentale, încheie procesul de transformare istorică a Armatei României, astă neînsemnând că vom instaura peste finalitatea demersului nostru stagnarea și rutina. Suntem încrezători că avem sprijinul politic și public precum și angajarea Guvernului în ce privește îndeplinirea acestei sarcini și că vom construi o forță militară care va asigura securitatea noastră națională, va contribui concret și eficient în cadrul NATO, la menținerea păcii și securității regionale și europene.

În prezent, o dată cu dobândirea noului statut al României, demersurile politico-militare în relația cu Alianța Nord-Atlantică au dus la stabilirea unui calendar de Definitivare a Reformei, parte a protocolului de aderare depus de Guvernul României la NATO în lună martie a.c. Însăși denumirea de Calendar de Definitivare a Reformei denotă faptul că Alianța a apreciat eforturile de reformă și modernizare a Armatei României și că pe un orizont de timp nu prea îndepărtat vom atinge parametrii de performanță reclamați pentru definitivarea reformei.

În esență putem spune că: „Transformarea, de la soldatul obligat să se specializeze în minerit și agricultură, la soldatul profesionist, combatant în operații multinaționale”, reprezintă, în fapt, stadiul reformei în Armata Română.

ARTICOLUL 5 AL TRATATULUI DE LA WASHINGTON – SURSĂ PENTRU APĂRAREA COLECTIVĂ ȘI APĂRAREA NAȚIONALĂ

**THE 5 ARTICLE OF WASHINGTON TREATY – A SOURCE OF
COLLECTIVE AND NATIONAL DEFENCE**

Colonel (r) dr. Nicolae DOLGHIN

There are only some months left till Romania becomes member of NATO Alliance. It will be an important political event, but meantime a great task for the Romanian Armed Forces and our military thinking. May 2004 will end up a difficult changing period for our military, but also will open a new one.

As the provisions of the 5 Article will be applicable to the Romanian territory in the frame of the collective defence, what would be the future of the national defense stated in the Romanian Constitution and the Defence Law?

In the Romania's new strategic situation, 5 Article will also became the real source for national defence. The possibility of an armed attack against the Romanian territory is reduced for the next future , but if this occurs for some days, the effort will belong to the Romanian Armed Forces. Even so, the 5 Article will be a valuable source for organizing and planning national defence and will shape our operations.

Peste câteva luni, statul român va deveni membru al Alianței Atlanticului de Nord finalizând, cel, o perioadă de profunde transformări și deschizând, probabil, alta. Pentru că procesul de integrare euroatlantică va mai continua încă ani buni, în plus, i se vor suprapune și exigențele admiterii în UE, inclusiv cele aparținând domeniului militar. Dar aceste realități, acceptate și gestionate de statul român, reflectă doar parțial complexitatea evoluțiilor euroatlantice.

Există în același timp o realitate cu multe necunoscute, aparținând alianței însesi, exprimată în disproportia militară tot mai evidentă dintre SUA, de o parte, și toți ceilalți membri ai săi, de alta. Ea a făcut ca, în ultimul timp, raportul dintre capabilitățile militare ale alianței și capacitatea sa de a adopta deciziile politice să fie invers proporțional. Această realitate acoperă și evoluția relațiilor interaliante, și raporturile organizației cu ONU și UE, și locul alianței în relațiile de putere globale, dar și complexitatea cotidianului la care aceasta trebuie să se adapteze.

Noile misiuni pe care și le-a asumat în ultimii ani, multe dintre ele executate în afara spațiului consacrat și primirea de noi membri într-un ritm fără precedent pentru o perioadă atât de scurtă, demonstrează că NATO caută soluțiile pentru a nu rămâne încrermanită în proiectul inițial, vechi de peste 50 de ani. Este puțin probabil că NATO se va confrunta în viitorul previzibil cu o amenințare militară atât de concretă și previzibilă cum a fost cea sovietică. În schimb este tot mai evident că trebuie să se transforme într-un generator al **securității prin cooperare**, înțelegând prin aceasta *acel sistem strategic constituit în state democratice, interconectate printr-o rețea de alianțe și instituții oficiale și neoficiale, în jurul unor valori comune, și acționând transparent în domeniile politic, economic și militar.*¹

Nucleul acestui sistem îl va constitui securitatea individului ca premişă pentru securitatea colectivă și va asigura stabilitatea prin diferențele mecanisme politice regionale existente și de viitor. Bineînțeles, nu va putea lipsi componenta **apărarea colectivă**, cea care constituie în fond esența funcționalității NATO chiar dacă aceasta își amplifică funcțiile politice. NATO rămâne o organizație de apărare colectivă și acest lucru este afirmat fără echivoc în **Articolul 5 al Tratatului de la Washington**: „*Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord că, dacă are loc asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la auto-apărare individuală sau colectivă recunoscut prin articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice...*”

La rândul său, dreptul de apărare colectivă derivă din cel la autopărare recunoscut în **Articolul 51** al Cartei Națiunilor Unite.

Articolul 5 devine **cheia solidarității** euro-atlantice atunci când stabilește că dacă un membru al alianței este victimă unui atac armat, ceilalți membri îl vor considera atac împotriva tuturor și vor fi îndreptățiti să acționeze pentru a acorda asistență statului atacat. De asemenea, Articolul 5 constituie **instrumentul politic** prin care SUA sunt implicate în problemele apărării aliaților săi din Europa. Articolul a fost invocat o singură dată în istoria alianței tocmai în sprijinul celui mai puternic membru al său, SUA, după atentatele din 11 septembrie 2001. Nu este o ironie a istoriei, ci o expresie a complexității lumii actuale.

Totuși, o analiză atentă a textului Articolului 5 relevă și aspecte puse în umbră de strălucirea principiului euroatlantic „unul pentru toți, toți pentru unul”:

- nu garantează că acțiunile în sprijinul statului, victimă a unui atac armat, vor fi necondiționate;
- scopul acțiunilor de sprijin nu va fi restabilirea situației dinaintea atacului, ci „restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice”, ceea ce înseamnă cu totul altceva.

Desigur, subtilitățile formulărilor din Articolul 5 își pot găsi explicația în realitatea strategică din aprilie 1949, anul semnării Tratatului de la Washington când spiritul ofensiv din ultimul an al celui de-al doilea război mondial era încă viu în armata sovietică, bine instalată în Germania, și nu trebuia provocat inutil. Dar este insuficient. Mai curând se pot explica prin voința de a reda politicului libertatea îngrădită prin dominația de aproape un deceniu a domeniului militar asupra deciziilor. Astfel, Articolul 5 a pus nu numai bazele apărării colective care devenise o prioritate imediată, ci a creat și premisele favorabile unor abordări mai elastice și mai largi, pe termen îndelungat. Măsurile întreprinse pentru întărirea apărării colective, începând cu dimensionarea efectivelor americane pe continent și terminând, în ultimii ani ai războiului rece, cu negocierile politice pentru limitarea și reducerea armamentelor și forțelor au întărit credibilitatea Articolului 5 și au demonstrat fiabilitatea Alianței. Chiar dacă uneori au intervenit și câteva episoade nucleare între cele două superputeri când perspectivele apărării colective erau puse la îndoială, apărând temerea că depind de interesele celor două superputeri.

Sfârșitul războiului rece a permis ca pentru prima dată în Conceptul strategic al Alianței, adoptat la Roma în 1991, principiul **apărării înaintate**, pe care se baza operaționalizarea apărării colective, să fie înlocuit cu cel al **prezenței înaintate** ceea ce a sugerat o altă filosofie, în care centrul de greutate s-a mutat spre dimensiunea politică, cea militară intrând oarecum în umbră. Eliberată de teroarea „rapoartelor de forțe” și a menținerii „aliniamentelor favorabile”, noua filosofie a permis ample reduceri ale tuturor armatelor europene, restructurări și reorganizări care au favorizat accentuarea predictibilității acțiunilor militare și întărirea încrederii pe continent.

În lipsa adversarului sovietic care stimula apărarea colectivă și, paradoxal, îmbogățea conținutul, dar în fața unor riscuri și amenințări noi, cu un pronunțat caracter global, NATO parcurge procese în care Articolul 5 este tot mai puțin relevant, iar perspectiva apărării colective tot mai îndepărtată. Mai mult, misiunile de tip „non-Articol 5” par a transforma Alianța dintr-o organizație de apărare colectivă într-una de securitate colectivă, iar modelul amintit îi subliniază potențialul pentru un asemenea rol. Dacă prima misiune „**out of area**” – **operația aeriană din Iugoslavia** – a stârnit, totuși, anumite discuții între aliați asupra conexiunilor sale cu Articolul 5, implicarea NATO în Afghanistan, prezența efectivelor sale în Asia Centrală au intrat deja în firescul lucrurilor. Chiar dacă aceste misiuni aparțin managementului crizelor și au legături directe reduse cu apărarea colectivă, cel puțin pe termen mediu, ele au marele merit că mențin operaționalizat spiritul colectivismului.

Lărgirea fără precedent a organizației nord-atlantice a mărit, desigur, resursele, dar și potențialul apărării colective al cărei rol în descurajarea unor eventuale atacuri armate a devenit mult mai evident. De altfel, *riscurile apariției unei confruntări militare tradiționale pe continentul european s-au diminuat semnificativ*ⁱⁱ. În aceste condiții a crescut considerabil rolul politicului „... ca mediator în numele valorilor și normelor recunoscute”ⁱⁱⁱ și în practica alianței. Atât ca imagine politică a NATO în lume, cât și ca intensificare a dialogului politic interaliat. Se pare că unanimitatea atât de lesne realizabilă când tancurile sovietice erau în inima Europei Centrale nu se va mai obține de la sine. Recentul episod, când Franța, Germania și Belgia au refuzat să aprobe garanții Turciei după începerea campaniei din

Irak, demonstrează că Articolul 5 poate fi interpretat și nuanțat, în funcție de geografie, tradiții politice, economie, interese etc. Acest lucru l-a exprimat convingător și secretarul de stat pentru apărare al SUA când a împărtit Europa atât de cartezian. Noua realitate va imprima deciziilor adoptate în Consiliul Nord-Atlantic mai mult realism și sanse sporite de realizare, dar dezbatările politice vor fi probabil mai dificile.

Nu întâmplător, în procesul de adaptare a NATO la noile realități, unul din cele două comandamente strategice actuale va gestiona transformarea, ceea ce va oferi coerentă și continuitate tuturor soluțiilor majore și nu este exclus ca și evoluții legate de apărarea colectivă să suporte unele modificări. Dar este greu de crezut că Tratatul de la Washington va suferi schimbări.

În același Articol 51 al Cartei Națiunilor Unite își găsește sorgintea și conceptul de apărare națională atât de folosit în legislația din România, în literatura politico-militară și în discursul politic. Si la noi, dar și în celealte țări unde a fost ori este folosit, conceptul exprimă voința apărării prin forțe proprii în fața unei agresiuni deși, paradoxal, nici noi, nici ceilalți nu ne-am aflat vreodată singuri în fața unui agresor și nici n-am respins *a priori* ajutorul extern. Dincolo de încarcătura sa patriotică, a fost mai curând o încercare de speculare a efectelor unor jocuri geopolitice. De altfel, în universul în care ne vom integra, cel euroatlantic, conceptul nu este folosit și pare irrelevant pentru a fi definit în **Glosarul NATO cu termeni și definiții**, ori în **Dicționarul Departamentului Apărării pentru termeni militari și asociați**.

Legea apărării naționale a României oferă conceptului de „apărare națională” un fel de definiție^{iv}: „Apărarea Națională cuprinde ansamblul de măsuri și activități adoptate și desfășurate de statul român în scopul de a păstra suveranitatea națională, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională.”

Din formulare reies cel puțin două aspecte:

- folosirea forței armate nu este amintită în mod explicit ca în Articolul 5; deși legea îi detaliază în continuare problemele, ea poate fi explicată doar prin asociere cu **art. 117 (1) din Constituția României**: „Armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și unității statului, a integrității teritoriale și a democrației constituționale.”

- scopul măsurilor și activităților îl constituie garantarea unor atribute ale statului, ele însese în proces

de adaptare la viitorul statut de membru NATO și, probabil, UE.

Combinarea mecanică a celor trei articole nu poate avea rezultate inteligibile. Totuși, Articolul 5 al Tratatului de la Washington va influența decisiv abordările viitoare în identificarea soluțiilor pentru fundamentarea apărării naționale, indiferent de modul în care aceasta va fi definită.

Dimensiunea politică a apărării naționale în cazul unui atac armat va intra integral sub incidența mecanismelor și procedurilor instituțiilor aliate, constituite ca efect al Articolului 5. Cea mai importantă este Consiliul Nord-Atlantic care reprezintă autoritatea politică cu puteri de decizie, alcătuită din reprezentanții permanenți ai tuturor statelor membre. El se poate întruni și la cel mai înalt nivel de reprezentare, adică al șefilor de stat și de guvern atunci când urmează să se analizeze probleme extrem de importante sau hotărâtoare pentru evoluția alianței. Consiliul oferă guvernelor statelor membre cadrul unic pentru consultări amănunțite asupra tuturor problemelor generate de un atac armat, iar deciziile adoptate de comun acord vor reprezenta un act de voință colectivă. Statul român va participa la adoptarea deciziilor politice, va avea posibilitatea să-și susțină poziția și să obțină asistență de care va avea nevoie.

Într-un mod oarecum asemănător se va proceda și când va fi vorba despre **dimensiunea economică** a apărării naționale. Deși NATO nu dispune de mecanisme proprii care să reglementeze astfel de probleme, și nici nu-și propune asemenea abordări, se vor identifica cu siguranță căile prin care aliații își vor acorda reciproc asistență economică adecvată în cazul unui atac armat.

Desigur, în asemenea condiții este firesc să apară întrebarea, **în ce măsură apărarea mai este națională în aceste dimensiuni?** Decizia și instrumentele politice vor fi colective, interaliante, direcțiile de acțiune de asemenea, iar obiectivul politic urmărit va fi, cu siguranță mai amplu decât simpla eliminare a consecințelor unui atac armat. Politic și economic, acțiunile statului român ar urma să fie prelungiri ale deciziilor de apărare adoptate în cadrul alianței pentru operationalizarea apărării collective.

Întrucâtva diferită se va prezenta situația componentelor **militară și sociopsihică**, cel puțin pentru primele zile ale efortului armat, când ponderea națională va fi mai consistentă. Alianța nord-atlantică dispune de immense capacitați stabilizatoare și de descurajare a acțiunilor care amenință pacea. Dar spațiul NATO nu este un imens dispozitiv care-și etalează forța prin

elemente concrete de intimidare sub formă unor acumulări iraționale de componente ale puterii militare, devoratoare de resurse. În timp de pace, în afara elementelor naționale, alianța își face simțită prezența colectivă mai ales prin infrastructură și componentele prezenței înaintate. Cu excepția efectivelor americane, aliații au mai mult o prezență militară simbolică pe teritoriul altora. Chiar și SUA analizează posibilitatea reducerii numărului bazelor militare din străinătate. Credibilitatea alianței este asigurată în primul rând de propria sa abilitate de a-și transforma rapid potențialele în capacitate operațională, ceea ce constituie o manifestare a Articolului 5. Acest lucru se realizează prin planurile de mobilizare. Evoluțiile actuale ale mediului european de securitate fac puțin probabile atacurile armate ale unor state europene împotriva altora în viitorul previzibil. Cu toate acestea ele nu pot fi excluse definitiv și, într-o asemenea situație, până la constituirea și desfășurarea pe teritoriul României a grupării de forțe aliate corespunzătoare riposteи adecvate, **efortul apărării va reveni forțelor naționale**. Desigur ele vor beneficia de asistență informativă a alianței, vor acționa probabil după planuri și scenarii ale acesteia, se vor bucura de un sprijin consistent, **dar efortul le va apartine cel puțin pentru o scurtă perioadă**. Probabil că acesta va fi conținutul apărării naționale și el va corespunde **mai curând spiritului Articolului 5 al Tratatului de la Washington decât literei Legii apărării**.

În vederea pregătirii momentului accederii în alianță, în țara noastră au loc activități intense de adaptare a realităților românești la cele euroatlantice și nu este vorba doar de cele militare. Ele cuprind deopotrivă și domeniul legislativ, inclusiv Constituția, nu ocolește politicul, educația, sistemul de valori etc., dar vor continua să influențeze concret gândirea și practica militară românească în viitor. Este un lucru firesc, practic, ce depășește planul declarativ, atât de bătătorit în toți acești ani.

ⁱ Cf. Richard Cohen, Michael Mihalka, *Cooperation Security: New Horizons for International Order*, The Marshall Center Papers, No. 3, p. 14.

ⁱⁱ *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2001, p. 14.

ⁱⁱⁱ Ion Ionescu, Dumitru Stan, *Elemente de sociologie*, Editura Universității „A. I. Cuza”

^{iv} *Legea apărării naționale*, art. 1.

^v *Constituția României*, art. 117 (1).

REFLECTAREA LEGILOR ȘI PRINCIPIILOR LUPTEI ARMATE ÎN DOCTRINA PENTRU OPERAȚII A FORTELOR TERESTRE

THE REFLECTION OF ARMED COMBAT LAWS AND PRINCIPLES
IN THE DOCTRINE FOR LAND FORCES OPERATIONS

- General locotenent prof.univ.dr. Eugen BĂDĂLAN -

Abstract

The experience demonstrated that any action military doctrine is submitted to the laws and principles of armed combat. This doesn't mean that doctrines, under action of some objective laws, have trend of becoming rigid tools. In this context, we appreciate that the domestic evolution of the laws and principles of armed combat, their interdependency and the possible and probable physiognomy of military actions for which armies preparing or they carrying on them, determine permanent doctrinaire alterations, sometimes essential. In their turn, doctrinaire alterations require new tackles, interpretations and uses of contents and ascertainment of laws and principles of armed combat. This mutual influence relation, together with permanent evolution of technical and technological level constitute, in our opinion, the principal elements of the distinct dynamism that "war" phenomenon registers.

The distinct impact of world technical and technological development, with serious implications on the way of conception and carrying on of the military conflicts, especially on these in the end of XX century and the beginning of the III millenary, strengthen our belief that in the future there are possibly three kinds of military conflicts, with three different physiognomies. We shall stop on these, without insisting, being convinced that the formulation and application of educational and acted doctrines depend on the correct understanding of physiognomy of the possible war.

One first type is that of "classic war", with use of conventional armaments and diverse echelons from army structures in fight, war which will have, anyway, some particularities required by the last evolutions from structures and conceptions field of carrying on of military actions, as well as from arms systems field.

The second type is that of "hidden war", established by nonexistence in confrontation of some contraries forces constituted from large units and units, being proceeded by less visible elements, that will not carry on typical military actions for combat units. This war of paroxysmic asymmetry proved to be possible in the fatal day of 11th Sept. when U.S.A., the biggest military force had been deeply affected and extremely challenged by terrorist operations.

We consider the third type of possible military confrontation to be "combined war", in which there will be used persuasive means for destruction of political will-power, troops and civilians morale, successively or

simultaneously, as well as open military operations, some of them being vast in scope. Specific to this war is the fact that it achieves perfect complementarity between external and domestic aggression, it wages on many directions and concerns all institutions and fields of manifestation of the target state.

The theorists of the military field, referring to the objective laws of armed combat, they share out them into general laws – including, as a rule, the law of dependence of armed combat on the level of socio – economical development and the law of nation role in supporting the military effort -, but also specific laws of immediate armed combat, as the law of dependence of organizational structures, aspects and proceedings of military operations on the level of armament and fight skill development, the law of conformity operations, concordance between aims, forces and mens and the law of forces ratio.

There are two elements unanimously recognized in the general theory of military science, which give the content to these laws: **military force** – as sum of potentials – and **armed combat** – as expression of military force use. Most of military theorists comprise today in the general laws of war that one of “**dependence of armed combat on the level of socio – economical development**” and that one of “**decisive part of nation in war**”. We consider that “**the law of dependence of organizational structures, ways and proceedings of military operations on the level of armament development and fight skill**” is one of potential, too, and that's why, we believe and assert that this is the general law of war. Highlighting it, we consider that characteristic laws of armed combat are: the law of concordance between purposes, forces and means; the law of forces connection and the law of operations units.

In military practice, demands of general laws, but particularly the characteristic laws are materialized in fundamental law written down in action doctrines and generic named principles of armed combat. These are: **freedom of action; clear definition of the objective (mission); economy of force (forces and means); effort concentration at the right time and place; manoeuvre; command unity; operations and forces security; enemy surprise; plans and orders simplicity**.

In its content, the Doctrine for Operations of the Land Forces and the settlements that come from this, outlines and induces the nine principles of armed combat. However, in our opinion, the issue remains open, because the content and evolution of main military events which take place today in the world highlight the appearance of new principles, and at least two of them are necessary. These are: the principle of organization compatibility in peace time with that one in war time and the principle of actions asymmetry.

More than that, the variety of state and organization attitude of security, that establishes military actions as military operation others than war, leads to necessity of some specific principles: the purpose, unity of effort, security, restraint, perseverance, legitimacy.

We consider that, in this moment, the way that the Doctrine of Land Forces Operations reflects laws and principles of armed combat is a straightly result of understanding and agreement level of these by the Romanian strategic school, as well as a result of our capacity of making it applicable.

In opinia noastră, orice doctrină militară acțională se supune legilor și principiilor luptei armate. Aceasta nu înseamnă însă că doctrinile, sub acțiunea unor legi obiective, au tendință de a deveni instrumente rigide. Apreciem că dinamica internă a legilor și principiilor luptei armate,

intercondiționările acestora și fizionomia posibilă și probabilă a acțiunilor militare pentru care se pregătesc sau pe care le desfășoară armatele determină modificări doctrinare permanente, în unele situații esențiale. La rândul lor, modificările doctrinare impun noi abordări, interpretări și uzitări ale conținuturilor și determinărilor

legilor și principiilor luptei armate. Această relație de influențare reciprocă, împreună cu evoluția permanentă a nivelului tehnic și tehnologic constituie, în opinia noastră elementele principale ale dinamismului deosebit pe care-l înregistrează fenomenul război.

Istoria militară a omenirii demonstrează că nici o bătălie nu s-a asemănat cu alta și nici un război nu s-a asemănat cu alt război, chiar dacă toate s-au derulat sub imperiul acelorași legi ale luptei armate. Fizionomia războaielor a fost și va fi mereu alta. Acest fenomen este cu atât mai pregnant în etapa actuală, care este marcată de o dinamică fără precedent a tuturor evoluțiilor sociale, științifice, tehnice și tehnologice.

Analiștii fenomenelor politico-militare constată astăzi o puternică deplasare dinspre "strategia faptului împlinit", căreia îi era specifică operația militară fulgerătoare încununată de succes și prin care se realizau rapid obiectivele politice, către "marea strategie", care implică masiv, pe lângă forța militară, mijloacele politico-diplomatice, juridice, economice, culturale, persuasiv-psihologice etc. Se pare că astăzi, mai mult ca oricând are valabilitate afirmația lui Sun Tzî, potrivit căreia războiul se bazează pe inducerea în eroare a adversarului și cele patru principii formulate de acesta: discreditează tot ce merge bine în țara adversă; implică pe reprezentanții clasei conducătoare în acțiuni ilegale, subminează-le și la momentul potrivit supune-i disprețului cetățenilor lor; răspândește discordia și gâlcevile între cetățenii țării adverse; întărâtă-i pe tineri împotriva bătrânilor și ridiculează tradițiile adversarului.

În opinia noastră noua tendință va amplifica dimensiunile acțiunilor politice, informațional-psihologice, diversionist-subversive, cele strict militare fiind utilizate numai limitat și în cazuri excepționale. Pe cale de consecință, credem că se va produce o deplasare a politicului din sfera deciziei în sfera acțiunii nemijlocite, a confruntării la nivel tactic, local. Probabil vom fi martorii unui salt dinspre "războiul militar" către

"războiul politic" sau "politico-militar". Aceasta va presupune folosirea numai limitată a acțiunilor militare, doar în cazuri de strictă necesitate, urmărindu-se nu atât provocarea unor distrugeri, cât mai ales efectul psihologic asupra populației adverse, în sensul descurajării, al afectării voinei de luptă, al zdruncinării încrederii în victorie și al retragerii sprijinului pentru propria armată.

Deși se afirmă foarte des că nu există un risc major al declanșării unei agresiuni militare asupra României, afirmație pe care o apreciem ca realistă având în vedere iminenta invitare a țării noastre pentru aderare la NATO și faptul că prin aceasta se acoperă deficitul de securitate înregistrat până acum, nu putem să nu ne întrebăm dacă este posibilă și previzibilă angajarea într-un război în următoarele decenii. Atitudinea afirmativă ne obligă să stabilim care va fi tipul acestuia și cum se va desfășura pentru că numai pe baza acestor concluzii se pot dezvolta doctrine educaționale și acționale adecvate.

Pornind de la premisa aderării României la NATO, care presupune capacitatea țării atât pentru a desfășura acțiuni militare de autoapărare cât și de a dispune de capabilități pe care să le pună la dispoziția organizației în scopul apărării colective, apreciem că, în viitorul previzibil sunt posibile trei tipuri de conflicte militare cu trei fizionomii diferite. Ne vom opri asupra acestora, fără însă a insista, convinși fiind că de înțelegerea corectă a fizionomiei posibilului război depinde formularea și aplicarea doctrinelor educaționale și acționale.

Un prim tip este cel al "războiului clasic", cu întrebuițarea în luptă a diverselor eșaloane din structurile armatei, război ce se va desfășura cu anumite particularități impuse de ultimele evoluții în domeniul structurilor și concepțiilor de ducere a acțiunilor militare, precum și în cel al sistemelor de arme.

Acest tip de război, se poate încadra în tipologia războaielor convenționale locale și necesită reacție rapidă, fermă și decisivă. Credem că, într-un asemenea tip de război, apărarea națională trebuie să se

bazeze pe forțele și mijloacele proprii, intervenția aliaților fiind necesară ca ultimă instanță și foarte limitată.

Un al doilea tip este cel al "războiului ascuns", determinat de inexistența în confruntare a unor forțe adverse constituite din mari unități și unități, fiind desfășurat de elemente necunoscute, care nu vor duce acțiuni militare tipice unităților luptătoare. Acest război al asimetriei paroxistice s-a dovedit a fi posibil în fatidica zi de 11 septembrie când SUA, cea mai mare putere militară a timpului a fost profund afectată și provocată de acțiuni teroriste.

Particularitățile "războiului ascuns", în opinia noastră, sunt următoarele:

- poate să preceadă sau să urmeze unui război "clasic" având rolul de a încerca evitarea unei agresiuni armate, de a acoperi sau a consolida starea de ocupație postconflictuală;
- se desfășoară în "umbra păcii";
- agresiunea nu se produce prin forțarea frontierelor cu trupe, ci în mod disimulat, dinspre interior;
- sunt exploatare vulnerabilitățile interne ale statului țintă;
- agresorul rămâne necunoscut, putând fi identificat, eventual, abia la încheierea agresiunii;
- mijloacele întrebuintate sunt dintre cele mai variate, de la cele nemilitare până la cele de nimicire în masă, iar acțiunile nu sunt de tipul clasic al confruntării directe.

Fizionomia distinctă a acestui tip de război, care în ultima vreme, din punct de vedere al țintei agresiunii este denumit "război antiterorist", necesită o investigare diferită față de "războiul clasic", în ceea ce privește strategia abordării și soluționării sale cu sorti de izbândă. Acest război al asimetriei perpetue presupune existența, iar acolo unde nu există, formularea și implementarea unor doctrine educaționale și acționale care să permită structurilor militare pregătirea și desfășurarea cu succes a acțiunilor militare.

Al treilea tip de confruntare beligeră posibilă apreciem a fi "războiul de tip combinat", în care se vor

utiliza, succesiv sau simultan, mijloacele persuasive pentru distrugerea voinei puterii politice, moralului trupelor și al populației civile, precum și acțiunile militare deschise, unele de mare ampioare. Specificul acestui război este dat de faptul că realizează complementaritatea perfectă între agresiunea externă și cea internă se manifestă unidirectional și afectează toate mediile și domeniile de manifestare ale statului țintă.

Opinăm că răspota adecvată într-un astfel de război constă în combinarea și utilizarea optimă și oportună a măsurilor de protecție împotriva efectelor "acțiunilor ascunse" ale agresorului cu acțiunile decisive ale structurilor militare. Pentru ca această reacție să fie adecvată organismului militar trebuie să se pregătească și să acționeze după o doctrină adecvată. Aproape în toate documentele care reglementează funcționarea organismului militar românesc, sau a oricărei alte armate și a categoriilor de forțe, cel mai pregnant în doctrinele educaționale și acționale ale acestora, sunt reflectate, în diferite forme, legile și principiile luptei armate.

Definind Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre ca totalitate a principiilor, regulilor și normelor cu caracter specific opțiunilor, metodelor, obiectivelor și direcțiilor de acțiune ce privesc gradul de implicare, concepția de structurare, instrucție, modernizare, înzestrare, operaționalizare și instrumentare a acestei categorii de forțe ale armatei, pe timp de pace, în situații de criză și la război, o desemnăm de fapt ca instrument la îndemâna comandanților de la toate eșaloanele și stabilim aprioric imposibilitatea modelării ei în afara legilor și principiilor luptei armate.

Legile luptei armate – înțelese ca raporturi esențiale, obligatorii și generale, caracterizate prin responsabilitate și stabilitate relativă, între componente interne ale fenomenului militar, precum și între acestea și alte domenii sociale, care determină pregătirea și desfășurarea acțiunilor militare - crează constrângeri și determinări datorită faptului că exprimă

DISCURSURI DE RECEPȚIE

realitatea obiectivă și sunt formulate ca enunțuri nomologice dar, în același timp, pot fi doar repere orientative pentru că cerințele lor se îndeplinesc prin acțiuni și activități umane.

Teoreticienii domeniului militar referindu-se la legile obiective ale luptei armate le împart în legi generale – în care include, de regulă, legea dependenței luptei armate de nivelul dezvoltării economico-sociale și pe cea a rolului națiunii în susținerea efortului militar – și legi particulare, care se referă la relațiile specifice luptei armate, în care sunt incluse legea dependenței structurilor organizatorice, formelor și procedeelor acțiunilor militare de nivelul dezvoltării armamentului și tehnicii de luptă, cea a unității acțiunilor, cea a concordanței dintre scopuri, forțe și mijloace și cea a raportului de forțe.

Unanim recunoscute, în teoria generală a științei militare, sunt două elemente care dău conținut acestor legi: **puterea militară** – ca sumă de potențiale – și **lupta armată** – ca expresie a folosirii puterii militare. În aprecierea noastră cele două elemente au determinat în timp separația clară între legile generale ale războiului, care sunt legi de potențial și legile particulare ale luptei armate, care sunt legi de manifestare.

Majoritatea teoreticienilor militari include astăzi în legile generale ale războiului pe cea a „*dependenței luptei armate de nivelul dezvoltării economico-sociale*” și pe cea a „*rolului determinant al națiunii în război*”. Noi apreciem că „*legea dependenței structurilor organizatorice, formelor și procedeelor acțiunilor militare de nivelul dezvoltării armamentului și tehnicii de luptă*” este tot una de potențial și de aceea credem și susținem că aceasta trebuie avută în vedere ca lege generală a războiului. Pe cale de consecință, apreciem că legile particulare ale luptei armate sunt: legea concordanței dintre scopuri, forțe și mijloace; legea raportului de forțe și legea unității acțiunilor.

În practica militară, cerințele legilor generale, dar mai ales a celor particulare se materializează într-o

serie de idei fundamentale înscrise în doctrinele acționale și denumite generic **principiile luptei armate**.

Gânditorii militari, mai vechi sau mai noi, nu au ajuns și probabil, în mod firesc, nu vor ajunge foarte curând la consens privind principiile luptei armate. Una din cauze, dacă nu chiar cea de fond, este dată de limitele ce au existat și există în studiul fenomenului **război**, fenomen social foarte dinamic, în interdependență cu nivelul cunoașterii, nivelul tehnic și tehnologic, condițiile geostrategice, dinamica de interes, etc.

Școala strategică românească actuală, studiind războiul în noua sa fizionomie, modernă și uneori surprinzătoare prin forme de asimetrie paroxistică, a adoptat atitudinea moderată a modernizării raționale. Datorită acestei atitudini pe care noi însine o avem, nu sunt respinse principii ale luptei aşa zis clasice dar nici nu se recomandă uzitarea exclusivă a acestora și se păstrează deschisă adoptarea altora.

Analizând formele de manifestare a legilor generale și particulare ale luptei armate în diverse acțiuni militare, se poate afirma că unele principii valabile în conflictele clasice își păstrează valabilitatea și în continuare. Avem în vedere principiul libertății de acțiune, cel al concentrării eforturilor și cel al suprinderii. În cazul altor principii constatăm schimbări de conținut și de manifestare. În această situație se găsește principiul cooperării care, în etapa actuală este suplinit/asimilat de linia mediană dintre principiul definirii obiectivului și principiul libertății de acțiune, rezultând astfel o modelare punctuală a acțiunilor pe obiective.

Datorită faptului că Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre, ca instrument la îndemâna liderilor militari de nivel strategic și al artei operative, orientează acțiunile militare întrunite sau independente în scopul pregătirii și desfășurării apărării armate a țării, în cele ce urmează vom face o trecere în revistă a modului în care aceasta reflectă conținutul principiilor luptei armate însoțite de școala strategică românească sau studiate în literatura de specialitate din țara noastră.

Vom începe cu **principiul definirii clare a obiectivului (misiunii)** adoptat pentru prima dată ca principiu al luptei armate de școală strategică a S.U.A. în 1921. Chiar dacă a fost recent adoptat în teoria și practica militară românească, trebuie subliniat faptul că acest principiu și-a exprimat conținutul sub forma sa obiectivă și atunci când nu era perceput de sine stătător, cu identitate proprie. Se poate afirma că efectele lui își află cauzele în cel puțin două legi particulare ale luptei armate – legea concordanței dintre scop, forțe și mijloace și legea unității acțiunilor.

Dacă acceptăm **obiectivele ca elemente materiale care însumate duc la îndeplinirea scopului unei acțiuni**, atunci rezultă cu claritate că acest principiu este o reflectare a legii concordanței dintre scop, forțe și mijloace și materializarea legii unității de acțiune.

Formularea clară a obiectivului (misiunii) pentru Forțele Terestre revine, după regulile de funcționare a mega-organizațiilor organizate piramidal-ierarhic, Statului Major General, care, prin Strategia Militară a României, Doctrina acțiunilor întrunite ale Forțelor Armate, precum și unele dispoziții ale șefului acestei structuri, identifică misiunea ca o sumă de obiective. Avem în vedere misiunile Forțelor Terestre în etapa de pregătire pentru apărarea armată și faptul că obiectivul fiecărei operații va fi stabilit în etapa de pregătire a acesteia, de către comandanțul grupării de forțe.

În Strategia militară a României, Forțelor Terestre – definite ca fiind componenta de bază a armatei – li se stabilește misiunea de a “*executa toată gama acțiunilor militare, în orice zonă și pe orice direcție, independent sau întrunit cu celelalte categorii de forțe ale armatei, să desfășoare operații și lupte cu caracter terestru și aeroterestru, de apărare și ofensive pentru capturarea ori nimicirea inamicului pătruns pe teritoriul național, atât în compunerea structurilor militare naționale, cât și a celor multinaționale*”.

Desigur, această misiune poate fi considerată, principal, ca fiind un obiectiv general, care rezultă

din însumarea mai multor obiective operaționale, cum ar fi:

- pregătirea și desfășurarea acțiunilor militare în mod independent;
- pregătirea și desfășurarea acțiunilor militare întrunite (împreună cu celelalte categorii de forțe);
- desfășurarea operațiunilor terestre;
- participarea la operații aeroterestre;
- participarea la misiuni multi-naționale de menținere sau impunere a păcii, umanitare și antiteroriste sub egida ONU, în cadrul parteneriatului pentru pace cu NATO și în cadrul parteneriatului strategic cu SUA;
- participarea la misiuni multinaționale de menținere sau impunere a păcii, antiteroriste și de apărare colectivă, după aderarea României la NATO.

Ca atare, principiul stabilirii clare a obiectivului (misiunii) Forțelor Terestre în Doctrina pentru operații trebuie perceput ca modalitate directă a determinării acțiunii militare.

Tot la fel este reflectat efectul acestui principiu în Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre, **dacă acceptăm obiectivul ca metodă de planificare** (așa cum este perceput în unele armate ale țărilor membre NATO). De fapt, “*principiul*” cînducerii prin obiective (și buget) a început să funcționeze și în armata noastră, odată cu sporirea interesului de a ridica gradul de eficiență a acțiunii militare.

Cu atât mai evidentă este reflectarea principiului definirii clare a obiectivului (misiunii), **dacă acceptăm obiectivul în sensul definirii lui în Lexiconul militar**: “*termen ce definește puncte, raioane, aliniamente din teren care trebuie cucerite sau apărate de trupe ori ținte reprezentând forțe și mijloace ale inamicului care fac obiectul tragerilor cu diferite categorii de armament*”.

Căile prin care se pot defini obiectivele trupelor sunt evidențiate în Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre exprimând:

- îmbinarea formelor și procedeelor de luptă după un plan unic de conducere a acțiunilor militare;

- definirea clară a misiunilor trupelor în cazul acțiunilor independente;
- acțiunea conjugată pentru îndeplinirea misiunii de bază etc.

Este de subliniat, credem noi, că în acest moment în Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre se consideră că principiul “*definirea clară a obiectivului*” este *primus inter pores*, deci cel mai important principiu al luptei armate.

Încă din antichitate, gânditorii militari au enunțat ca principiu de bază al luptei armate **principiul libertății de acțiune**. Arta războiului, subliniază Xenofon, preiau și dezvoltă ideea aproape toți gânditorii și comandanții militari până în etapa actuală, este arta de a păstra libertatea de acțiune; adică să fii stăpân pe acțiunile tale, fără a fi stânjenit de adversar.

Putem afirma că libertatea de acțiune se manifestă acolo și atunci când subiecții unei acțiuni se manifestă proactiv, în raport cu alții care vor fi obligați să se manifeste reactiv. Ca atare, libertatea de acțiune, pentru a exista, trebuie să fie susținută, în primul rând, de factorul timp și mai apoi să-și găsească suportul în toate celelalte elemente care concură la reușita acțiunii. De la acțiune la reacțiune există un interval temporal în care elementele implicate – subiecți, mijloace, scop – provoacă comportamente și determină finalități. Poziția față de acest interval temporal diferențiază între ei subiecții unei acțiuni militare, cei care se găsesc în punctul zero având atitudine proactivă, iar cei care se situează în punctul terminus fiind obligați la atitudine reactivă. Demonstrația acestor afirmații ne-au făcut-o toate operațiile militare desfășurate în cel de-al doilea război mondial și aproape toate conflictele postbelice, indiferent de dimensiunea lor.

Pornind de la aceste determinări obiective, legice și logice, Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre, evidențiază **inițiativa**, ca formă esențială de exprimare a principiului libertății de acțiune, singura care poate situa liderii militari în punctul inițial al intervalului temporal de la care ne-am referit. Având la

bază ideea că cel care are inițiativa este liber pe mișcare, cu alte cuvinte el face jocul, doctrina impune ca libertatea de acțiune să se dobândească și mențină prin acțiuni ofensive dar și prin folosirea apărării active sau a altor forme și procedee de luptă caracterizate de dinamism și impetuozitate. Rezultă de aici cu claritate că principiul libertății de acțiune se manifestă, în principal, prin cucerirea și menținerea inițiativei, acest lucru evidențiindu-se, în orientările doctrinare, prin modul de abordare a pregătirii și desfășurării operațiilor (luptelor). În cadrul acestor etape apare stringentă necesitatea organizării acțiunilor pentru ca acestea să se deruleze în condiții de avantaj, să ofere posibilități multiple de manevră și să conducă la raporturi favorabile de forțe pe direcții și obiective.

În condițiile în care se dorește ca acțiunile militare să aibă finalități exprimate nu numai prin îndeplinirea obiectivelor ci și prin pierderi umane și materiale cât mai mici, Doctrina pentru operații induce și statuează ca principiu important pe cel al **economiei de forțe**.

Izvorât din legea concordanței dintre scop, forțe și mijloace și având puternice determinări ale legii raportului de forțe, acest principiu, deși este formulat încă din antichitate, a purtat în timp denumiri diferite.

Napoleon, incluzând printre cele cinci principii, pe care le consideră suficiente pentru a câștiga un război, pe cel al economiei forțelor a formulat foarte sintetic una din cerințele acestui principiu: “a fi mai tare ca adversarul în momentul și punctul voit”.

În perioada interbelică, reprezentanții școlii strategice românești, mai ales Ioan Sichitiu și Alexandru Ioanițiu, recomandau “*să întrebuițăm maximum de forțe pentru scopul principal al războiului – distrugerea sau dezorganizarea armatei inamice și minimum necesar de forțe, pentru scopuri secundare, iar atunci când dăm bătălia să fim mai tari decât adversarul în momentul voit și în punctul unde vom să producem deciziunea, iar pe restul frontului să realizăm un echilibru sau cel puțin o simplă siguranță*”.

Ulterior, conținutul acestui principiu a fost îmbogățit cu noi elemente ce determină implicații majore în efortul general de război, care impun în opinia generalului Valentin Arsenie „*folosirea cu eficiență maximă a forțelor și mijloacelor în toate acțiunile militare; îndeplinirea misiunilor cu pierderi minime și consumuri reduse de muniții și materiale; solicitarea eforturilor forțelor participante la operație pe baza studierii temeinice a tuturor factorilor situației*”.

În etapa actuală, Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre ne determină să înțelegem economia de forțe prin modalitățile de stabilire, distribuire și utilizare judicioasă a posibilităților de luptă proprii, în raport cu necesitățile impuse de obiectiv și cu impunerea de a obține rezultate maxime cu eforturi, forțe, mijloace și pierderi minime. În acest sens, orientările doctrinare conțin prevederi privind:

- stabilirea judicioasă a scopului și a unor măsuri realiste trupelor, în concordanță cu posibilitățile de care dispun acestea;
- aprecierea cât mai aproape de realitate a consecințelor probabile ale fiecărei variante de acțiune, inclusiv din punctul de vedere al raportului de forțe;
- realizarea permanentă a raportului optim între elementele luptătoare și cele de sprijin a luptei și susținere logistică;
- creșterea puterii de luptă a grupărilor de forțe prin realizarea unității acțiunilor.

Pentru că principiile luptei armate nu se reflectă disparat în acțiunile militare, fiind evidentă interconexarea efectelor lor atunci când avem în vedere acțiuni întrunate, nu am putut până acum să facem o analiză a modului de reflectare a lor în Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre fără să vorbim de **concentrarea efortului în locul decisiv și la momentul oportun**. Acest principiu care, după părerea noastră, este reflectarea obiectivă a legilor raportului de forțe, unității acțiunilor și concordanței dintre scop, forțe și mijloace, a determinat conducătorii militari, încă din cele mai vechi timpuri, să discearnă unde este locul și când este timpul pentru a întrebuița gruparea de forțe

care să acționeze decisiv împotriva inamicului. Literatura de specialitate atribuie generalului teban Epaminonda primatul aplicării conștiente a acestui principiu, în bătălia de la Leuktra (371 î.H.) în care l-a înfrânt pe regele Macedonian Clembrotos I. Apreciind importanța concentrării eforturilor, Napoleon declara “*Când vreți să dați bătălia, reuniți toate forțele; nu uitați nici una; câteodată, un batalion poate să decidă soarta unei bătălii*”.

În perioada interbelică, Ioan Sichitiu sublinia că “*noțiunea de efort trebuie înțeleasă în sensul de a avea posibilitatea să dispună la momentul oportun de mijloacele necesare menținerii sau restabilirii în sectorul considerat. Noțiunea de efort nu va fi legată, prin urmare, de amplasarea inițială a rezervelor, ci de punctul lor de aplicare*”.

În timpul celui de al doilea război mondial, momentul culminant al masificării luptei armate, acest principiu, combinat cu cel al manevrei, a fost cel mai frecvent aplicat în organizarea și ducerea bătăliilor. Mărturie stau principalele operații militare desfășurate atât în est cât și în vest.

Conflicttele postbelice, îndeosebi cele din Orientul Mijlociu, au evidențiat aplicabilitatea acestui principiu indiferent de tipul de confruntare.

În accepțiunea actuală a Doctrinei pentru operații a Forțelor Terestre, esența principiului concentrării efortului în locul decisiv și la momentul oportun constă în alcătuirea unor grupări de forțe și mijloace, executarea loviturilor de foc, întrebuițarea barajelor și folosirea obstacolelor, realizarea acțiunilor în raioanele planificate în momentele cele mai potrivite, în scopul realizării superiorității necesare ducerii acțiunilor militare în favoarea trupelor proprii.

În funcție de tipologia misiunilor, caracterul acțiunilor sau spațiul de desfășurare a acestora, Forțele Terestre sunt orientate, prin Doctrina pentru operații, să-și concentreze efortul pentru apărarea armată ațării, în mod diferit.

În condițiile planificării operațiilor, având la dispoziție resurse umane, financiare sau materiale limitate, uneori total insuficiente, prima modalitate de a crea condiții favorabile nu poate fi alta decât respectarea determinărilor principiului concentrării efortului în locul decisiv și la momentul oportun.

Modul esențial de reflectare a acestui principiu este conturat de planificarea acțiunilor. În funcție de aceasta se poate realiza superioritatea necesară ducerii acțiunilor militare în mod favorabil trupelor proprii.

Atât planificarea acțiunilor, dar mai ales organizarea și coordonarea desfășurării lor depind de modul în care funcționează actualul de comandă.

Creșterea complexității luptei, diversificarea tipurilor de forțe întrebunțate, extinderea sau restrângerea ariei spațiale a confruntării, dar mai ales mutațiile spectaculoase produse în ducerea războiului, obligă la menținerea permanentă a capacitații de conducere.

Apreciem că în acest context a fost acceptat în teoria științei militare și a fost preluat în Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre **principiul unității comenzi**, apărut sub această denumire în școlile strategice americană și britanică.

Acest principiu a fost uzitat anterior în școala strategică românească sub denumirea de principiul unității acțiunilor de luptă.

Apreciem că actuala acceptiune nu eludează unitatea acțiunilor de luptă ci dimpotrivă o potențează inducând și impunând, pe latura aceasta: unitatea scopurilor, unitatea conceptuală, îmbinarea judicioasă și eficientă a eforturilor, utilizarea optimă a formelor și procedeelor de luptă, utilizarea eficientă a resurselor etc. Credem că sub această formulare se răspunde adevarat impunerilor determinate de intercondiționările obiective ale acțiunii legii unității acțiunilor de luptă, pe de o parte și legii concordanței dintre scop, forțe și mijloace, pe de altă parte.

Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre orientează asupra principalelor cai de realizare a unității comenzi pe timpul pregătirii și desfășurării acțiunilor militare punând accent pe:

- asigurarea continuității conducerii trupelor;
- concentrarea puterii de luptă spre o misiune comună;
- asigurarea conjugării efortului și coordonarea forțelor participante la acțiunile militare.

Unitatea comenzi, ca principiu al luptei armate, dar și ca activitate de conducere a comandanților în luptă pare a fi cea mai importantă în asigurarea manifestării unui alt principiu al luptei armate și anume cel **al surprinderii inamicului**.

Denumit ca atare sau nu, acesta este unul dintre cele mai vechi principii folosite în acțiunile militare. Evoluând de la înșelătoria denumită de Homer "Calul Trojan" până la Revoluția în Probleme Militare, cum intitulează specialiștii americani viziunea asupra războaielor viitorului, surprinderea a fost, este și va continua să reprezinte una din condițiile pentru obținerea succesului în acțiunile militare.

În opinia noastră, acest principiu este ca și toate celelalte o reflectare a legilor războiului numai că de această dată ar fi vorba de nerespectarea lor sau de o aplicare secvențială.

Istoria războaielor a dovedit că efectele surprinderii sunt atât de ordin moral cât și material. Din punct de vedere moral, cel surprins are, cel puțin la început, sentimentul inferiorității și imaginea înfrângerii, trări foarte greu de stăpânit, atât de comandanți, cât și de trupe, mai ales atunci când aceste sentimente ajung în faza lor paroxistică, de panică. Dacă efectul moral poate fi diminuat, într-un fel sau altul, cel al pierderilor umane și materiale este greu de recuperat, constituind modalitatea principală prin care surprinderea își manifestă influența asupra raportului de forțe și câștigării inițiativei.

Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre, fără a oferi soluții universal valabile, orientează aplicarea principiului surprinderii către planificarea, organizarea și executarea acțiunilor militare în siguranță pentru ca inamicul să fie lovit în locul, în momentul și

cu mijloacele neașteptate, care să producă cel puțin întârzierea conștientizării și a reacției eficiente a acestuia.

După cum observăm din această formulare orientările doctrinare opun principiului surprinderii pe cel al **securității acțiunilor și trupelor**. Până în cel de-al doilea război mondial, principiul era cunoscut în armatele europene sub denumirea de principiul siguranței. După război, școlile strategice europene au considerat siguranța o formă de asigurare a acțiunilor și protecție a trupelor, în schimb școala strategică americană a păstrat și dezvoltat principiul. După înființarea NATO el a fost adoptat de mai multe armate aliate.

Actuala școală strategică românească a reanalizat principiul, lărgindu-l substanțial sfera de cuprindere. Se consideră că securitatea acțiunilor și trupelor constă într-un ansamblu de măsuri și acțiuni desfășurate continuu pentru asigurarea condițiilor de siguranță informațională, acțională, morală și materială necesare pregătirii și desfășurării acțiunilor, prevenirii surprinderii și reducerii vulnerabilității forțelor proprii în raport cu misiunea, inamicul, timpul, spațiul și necesitățile de luptă și de trai ale trupelor.

Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre materializează acest principiu în trei dimensiuni ale siguranței: **informațională, acțională, morală și materială** și îl protejează prin orientări fără echivoc privind prevenirea surprinderii și reducerea vulnerabilității forțelor proprii.

Materializarea **siguranței informaționale** în operațiile Forțelor Terestre se va face prin organizarea cercetării, siguranței trupelor și protecției electronice precum și a contracarării efectelor acțiunilor concomitent cu realizarea unei mascări corespunzătoare a tuturor acțiunilor militare.

Aceste orientări doctrinare prevăd reguли de lucru în elaborarea și exploatarea documentelor, tehnicii și materialelor de conducere în secret pentru a evita scurgerea informațiilor.

Orientările privind **siguranța acțională** vizează funda-mentarea procedeelor și tehniciilor de

acțiune pentru interzicerea pătrunderii elementelor de cercetare ale inamicului în dispozitivul propriu, preîntâmpinarea unor atacuri prin surprindere și asigurarea condițiilor pentru desfășurarea, după plan, a acțiunilor militare.

Pentru că **siguranța morală și materială** constituie una din cele mai importante căi de materializare a principiului securității acțiunilor și trupelor, orientările în materie ale Doctrinei pentru operații a Forțelor Terestre vizează stabilirea normelor și regulilor în domeniile protecției psihologice și medicale, nucleare, bacteriologice și chimice, a asistenței religioase precum și a realizării sistemelor logistice necesare pregătirii și desfășurării acțiunilor militare.

Dacă acceptăm că principiile luptei armate se pot defini și ca veritabile instrumente în atingerea scopurilor acțiunilor militare, atunci unul din cele mai importante îl constituie **principiul manevrei**.

Influența deosebită a acestui principiu asupra victoriei în operație și luptă rezultă, în principal, din faptul că este indispensabil în procesul de manifestare a altor principii de bază precum: libertatea de acțiune, concentrarea eforturilor, suprinderea etc.

Din această cauză, apreciem că manevra atât în războiul de apărare a țării, cât și în acțiunile militare multinaționale pentru apărarea colectivă, constă într-un complex de acțiuni prin care se realizează cea mai corespunzătoare grupare de forțe și mijloace, în locul și la timpul stabilit, pentru a acționa oportun asupra inamicului și în scopul sustragerii forțelor proprii de sub loviturile acestuia.

Apreciem de asemenea că în acest moment și în viitorul previzibil manevra de forțe, mijloace, a vectorilor și a focului capătă și își va menține o importanță deosebită în proiectarea și angajarea forțelor, pregătirea și ducerea acțiunilor militare.

“Războiul fulger”, care a marcat parte din cea de-a doua conflagrație mondială și multe din conflictele postbelice, pare astăzi și în perspectiva fizionomiei

viitoarelor acțiuni militare un război al melcilor. În acest moment, aproape toate armatele lumii dispun de "forțe de reacție rapidă" sau/și "imediată" capabile să execute toate tipurile de manevră, inclusiv intercontinentală, în timpi extrem de mici și cu efecte spectaculoase. Armata Română se încadrează în acest curent general al înțelegerii principiului manevrei și construiește astăzi Forța de Reacție Rapidă capabilă să-l aplică în situația angajării într-un conflict militar.

În funcție de scopul urmărit, amplitudinea, natura forțelor și mijloacelor, mediul de desfășurare și forma de acțiune în cadrul căreia se execută, Doctrina pentru operații face referiri și induce diverse tipuri și forme de manevră (strategică, operativă și tactică; terestră, aeriană, navală și combinată; de-a lungul frontului, din adâncime spre front și invers, pe direcții interioare sau pe direcții exterioare; învăluirea, întoarcerea, lovitura frontală, lovitura în adâncime etc.).

Printre altele, Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre evidențiază rolul deosebit de important pe care îl au comandanții și statele majore în respectarea și aplicarea acestui principiu, ei fiind obligați să ia toate măsurile pentru ca manevra să aibă caracter de continuitate, să mențină superioritatea locală asupra inamicului, să evite şablonismul, asigurând, pe aceste căi, câștigarea inițiativei, nimicirea, capturarea sau respingerea inamicului.

Pentru că în totdeauna acțiunile militare se pregătesc și se conduc după planuri rezultate în urma unei decizii, este evidentă importanța acestora. Apreciem că importanța este dată de cel puțin două componente majore: faptul că declanșarea și conducerea acțiunilor se fac pe baza elementelor cuprinse în aceste planuri, care la rândul lor determină formularea ordinelor către subiecții acțiunii, iar în al doilea rând, acestea constituie act juridic care aproba acțiunile în sine.

Evidențiem ideea de aprobare, plecând de la rezultatul acțiunilor militare în lupta armată.

Așa cum afirmă Tadeusz Kotarbinski, referindu-se la lupta armată, în lucrarea sa "Tratat despre lucrul bine făcut", acțiunea militară este singura care nu produce valori. Ca atare, distrugerea unor valori indiferent de natura lor, nu se poate face la întâmplare.

Pe cale de consecință, războiul trebuie să se desfășoare – dacă s-a declanșat – după legile și principiile lui, iar acțiunile care-l definesc trebuie să poarte girul celor împuterniciți și recunoscuți a avea dreptul de dispoziție.

Ca atare, normele civile și militare stabilesc autoritățile legitime cu drept de conducere a acțiunilor militare, de la nivelul Autorității Naționale de Comandă și până la micii comandanți.

Aceste autoritați ale normei aprobă planurile acțiunilor militare, ordinele care se formulează în baza lor și execuția acțiunii.

Am conturat cadrul normativ de la toate nivelurile, în ideea de a evidenția importanța planurilor și a ordinelor care stau la baza declanșării, conducerii și desfășurării acțiunilor militare.

Gânditorii militari au sesizat încă din cele mai vechi timpuri că planurile și ordinele, pentru a produce efectele scontate trebuie să întrunească o serie de condiții. Alături de condiția legalității, moralității, eficienței, în totdeauna a fost situată și cea a simplității.

În acest sens Sun Tzu susținea că "un bun general trebuie să dea ordine clare, precise, fără echivoci sau confuziuni, în puține cuvinte și la momentul potrivit".

În acest moment, Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre, ca și multe alte doctrine operaționale, a ridicat **simplitatea planurilor și a ordinelor** la rang de principiu al luptei armate.

Doctrina reliefă că simplitatea planurilor și a ordinelor constă în elaborarea unor documente de conducere concise și care să asigure înțelegerea clară a misiunilor.

Simplitatea planurilor și a ordinelor în lupta armată modernă implică și alte aspecte care dau conținutul acestui principiu, printre care cele mai importante mi se par a fi:

- planificarea pe baze științifice, studii și calcule specifice;
- alocarea de misiuni în raport cu posibilitățile reale ale structurilor militare și înlăturarea efectelor colaterale ale acțiunii militare.

Se impune a sublinia că simplitatea ordinelor, care conform orientărilor doctrinei nu trebuie confundată cu superficialitatea sau simplismul, constă în redactarea și transmiterea la eșaloanelor subordonate a informațiilor strict necesare. Prin aceasta se creează condiții ca fiecare comandant să-și organizeze și conducă propriul eșalon conform prițepperii și personalității proprii, fără ca superiorul să se implice sau să-l substituie în desfășurarea activităților.

După cum subliniam încă de la începutul expozeului, de-a lungul timpului, numărul și denumirea principiilor înșușite și aplicate, respectiv respectate de comandanții militari, a fost și continuă să fie mereu diferite.

Dacă Napoleon, de exemplu, aprecia că îi sunt suficiente cinci principii pentru a obține victoria în luptă, iar succesele repurtate de el nu-l pun la îndoială abilitățile militare, alți autori contemporani lui nu au recunoscut decât două dintre acestea. Mareșalul Ferdinand Foch, o altă personalitate a școlii strategice franceze, nu a îmbrățișat nici unul dintre principiile emise de Napoleon, ci a evidențiat altele cinci din care generalul A. Beaufre nu a preluat decât două. Astfel, pe parcursul unui secol și jumătate arta militară franceză a cunoscut modificări de substanță. Fenomenul a fost resimțit în mod similar în întreaga Europă și nu numai.

La această dată, Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre și reglementările care derivă din aceasta conturează și induc cele nouă principii ale luptei armate asupra cărora am făcut referiri.

În opinia noastră, problematica rămâne deschisă întrucât conținutul și evoluția principalelor evenimente militare care se derulează astăzi în lume evidențiază apariția unor principii noi, dintre care cel puțin două au tendința de a se impune. Este vorba despre

principiul compatibilității organizării din timp de pace cu cea din timp de război și principiul asimetriei acțiunilor.

Mai mult decât atât, diversificarea atitudinii statelor și organizațiilor de securitate, care a determinat manifestarea armatelor în acțiuni militare altele decât războiul, a condus la impunerea unor principii specifice acestora: obiectivul, unitatea de efort, securitatea, reținerea, perseverența, legitimitatea.

Apreciem că în acest moment, modul în care Doctrina pentru operații a Forțelor Terestre reflectă legile și principiile luptei armate este o consecință directă a nivelului de înțelegere și acceptare a acestora de către școala strategică românească, precum și a capacitații noastre de a previzionă și proiecta un viitor război în care România ar putea fi angajată.

Totodată, constatăm caracterul deschis și dinamic al acestei doctrine actionale care acceptă reformulari și reinterpretări odată cu evoluția fenomenului militar românesc. Această constatare, materializată mai ales prin faptul că Statul Major al Forțelor Terestre reformulează în această etapă unele capitole, din perspectiva iminenței aderării țării noastre la NATO și prelungește doctrina acțională în zona acțiunilor militare altele decât războiul, vine să confirme ceea ce am afirmat anterior. Ne situăm într-un domeniu caracterizat de dinamism, un dinamism care nu se dezvoltă haotic ci se supune acțiunilor unor legi obiective.

În speranța că am reușit să mențin atenția dumneavoastră și să deschid calea unor discuții asupra temei, vă mulțumesc pentru atenție.

PUTEREA MARITIMĂ ȘI STRATEGIA NAVALĂ

MARITIME POWER AND MARITIME STRATEGY

- Comandor prof.univ.dr. Marius HANGANU -

Abstract

Maritime power of a state depends on its maritime strategy. All the states that have littoral areas and use the sea, possess maritime power.

It can be greater or smaller, depending on the sea interests of the state.

Maritime power components (navy, merchant fleet, ports, s.o.) develop following a strategy. Maritime strategy reflects all these components.

Naval strategy focuses on naval operations and it applies especially within the Naval Forces domain.

In discursul meu mă voi opri la două probleme principale, care m-au preocupat în carieră: puterea maritimă și strategia navală, două domenii intrinsec legate între ele, care de-a lungul întregii mele activități didactice și științifice au constituit idealul de cunoaștere spre care am tins. Despre aceste probleme am scris, scriu și voi scrie. Desigur că am competențe și în sfera tacticii navale ca și a artei operative, însă în cele două domenii la care voi face referire în continuare, am avut preocupări mai ample.

Între armele care au oferit științei militare nenumărate exemple care au putut fi analizate și teoretizate, iar teoriile au servit practica viitoare să numărat și marina militară. Luptele navale își au consemnate originile în antichitate, însă, asemeni

luptelor terestre probabil că originile neconsemnate în documente se pierd în istoria omenirii sau mai precis în istoria navegației, deoarece, în realitate, nu a fost, nu este și probabil că nu va fi loc, unde să fie prezent omul și să lipsească conflictul, consemnat sau neconsemnat.

Doar în cărți, visuri și în rai să găsim lumea liniștită pe care toți o dorim, dar în același timp cu toții, o agităm.

Marile sau mici lupte navale au avut același scop ca și marile sau mici lupte terestre, și anume cucerirea de noi teritorii, acumularea de bogății și extinderea spațiului vital al popoarelor sau statelor puternice.

Mediterrana a fost teatrul favorit al luptelor în epoca antică, iar din acest spațiu, predilect a fost cel

grecesc. Marile bătălii navale care se studiază și în zilele noastre la cursurile de strategie din SUA, Marea Britanie, Franța și alte state care au școli recunoscute și apreciate în acest domeniu sunt bătăliile de la Salamina, Actium, Preveza, Trafalgar, bătălii care, cu excepția ultimei citate, s-au petrecut în zona insulelor grecești. Nu ne propunem o investigare a momentelor cruciale din istoria navală a antichității, deoarece subiectul este prea amplu și totodată extrem de fascinant, însă este necesar să amintim această perioadă, când civilizația elenă și-a extins umbrela și asupra domeniului pe care noi îl studiem, respectiv asupra științei militare, cu particularizarea în segmentul strategiei maritime.

Istoria consemnează ca pionier în domeniul scrierilor asupra strategiei maritime pe anticul Tucidide (460-404 î.d.Ch.), care în memoriile sale de război, intitulate "Istoria războiului peloponenziac" a evidențiat o serie de concepte ale strategiei maritime și totodată a oferit mai multe exemplificări despre importanța puterii maritime.

Marea Neagră a fost considerată, într-o anumită perioadă, ca parte a bacinului mediteranean, concept care a fost reluat de curând. Ca atare, istoria ei a fost strâns legată de soarta Mării Mediterane. Așa cum arată Fernand Braudel, un mare istoric francez al spațiului mediteranean, în lucrarea "Mediterrana și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea", publicată în 1979 și apărută la noi în 1985, Marea Neagră a fost "fieful Miletului și al Atenei, a fost fieful genovezilor începând cu 1265, (adică odată cu decadența politică a Bizanțului), a fost o foarte lungă perioadă fieful Constantinopolului, asigurându-le acestora materiile prime și hrana din zona litorală, prin cunoșcutele cetăți cum au fost: Caffa în Crimeea (actuală Feodosie), Galați în Moldova, Varna în Bulgaria, Trebisonda pe malul de sud al Mării Negre și altele".

Istoricul Gheorghe Brătianu (1898-1953) a scris lucrarea "Marea Neagră" publicată în 1969 în

Franță și 20 de ani mai târziu în România, în care a prezentat istoria acestui colț de lume de la origini până la cucerirea otomană, adică s-a oprit la momentul căderii Constantinopolului, 1453.

O istorie încântătoare, despre o lume într-o mișcare continuă, în căutarea propriei identități, o lume a bacinului pontic, în care s-a plămădit și neamul românesc. Lucrarea, care a fost și este apreciată ca fundamentală în domeniu, ca și cea a rusului Mihail Rostovțev, reliefază ideea că embrionul culturii grecești, din care și-au tras seva, civilizațiile și culturile următoare, a fost conceput și în acest spațiu al Mării Negre. Este o linie ce poate fi dezvoltată în viitor pentru identificarea și altor verigi ale istoriei neamului românesc, aşa cum, de exemplu, a fost dezvoltată linia tracică, respectiv analiza neamului tracic în arborele nostru genealogic.

Unul din marii noștri geografi, Simion Mehedinți, spunea într-o cuvântare ținută la Liga Navală în anul 1930, că "în antichitate, în timp ce acasă la ei grecii se băteau ca orbii, în Marea Neagră veneau însă după câștig... Cine dorea să facă avere, pe aici își încerca norocul".

Strategia navală, unul din cele două subiecte ale expozeului nostru, a fost dezvoltată și în celelalte epoci, atât teoretic cât și practic.

Pentru a fi corectă și cu alții cercetători și teoreticieni în domeniul strategiei navale trebuie să amintim măcar numele lor. Astfel, în epoca velierelor, respectiv în istoria evului mediu este cunoscut numele spaniolului Alonso de Chaves, care în lucrarea "Espejo de Navegantes" (Istoria navigației) din 1530, dezvoltă o serie de principii ale strategiei navale. În aceeași perioadă istorică, dar mai târziu cu aproximativ 150 de ani, au ieșit în evidență o serie de teoreticieni în strategia navală, de origine engleză, în special în epoca elizabetană, cum ar fi Sir Walter Raleigh și Sir Francis Bacon. În Franță, apare

în 1691 "Tratat de operațiuni navale" și în 1697 "Arta armelor navale" sub semnatul lui Paul Hoste (1652-1700), lucrări apreciate ca cele mai bune în domeniul tacticii navale.

De altfel, se pare că francezii și-au dat seama cel mai devreme, că în marină trebuie introdusă știință, iar ofițerii au nevoie de a fi pregătiți în școli, pentru profesia lor.

Mai târziu, în perioada navelor cu aburi, în a doua jumătate a secolului XIX, au stârnit interesul și au fost deosebit de apreciate lucrările fraților Columb, în Anglia, și cele ale americanului Alfred Mahan, iar în secolul XX, teoreticienii precum amiralul francez Raul Castex, amiralul sovietic Gorskov, ofițeri din școala americană, engleză și italiană, contemporani cu noi, au dezvoltat principiile strategiei navale, au făcut din acest domeniu un punct important al științei militare.

Strategia navală este strâns legată de puterea maritimă a unui stat. Cunoașterea și înțelegerea importanței acestor teorii a avut întotdeauna efecte benefice pentru statul respectiv.

Istoria a demonstrat că o țară care a avut ieșire la mare și nu a știut să o exploateze, adică a exploatat-o puțin, nu a cunoscut progresul.

Este adevărat că unele state au un litoral mai întins, iar altele mai puțin întins, de unde ar rezulta și importanța pe care o impunea fi acordată activităților pe mare, mai mare sau mai mică. Dar totuși nu este așa! Cel mai elovent exemplu îl constituie Germania, care are aproximativ 20% din granițe cu marea (România e drept, având mai puțin, adică 12% graniță la mare), Germania care a știut să fructifice strategic ieșirea la mare, dezvoltând marina și activitățile maritime, în primul rând pentru viața economică și apoi pentru război.

În cel de-al doilea război mondial teatrul de operații din Atlantic a fost ținut în șah de Germania,

în pofida tradițiilor și performanțelor flotelor reunite ale unor state, mari puteri maritime, ca Anglia, S.U.A. și Franța.

Dar tot atât de adevărat este și faptul că sunt state care au litoral întins, sau chiar sunt țări insulare, dar au o activitate maritimă redusă din motivul că nu au acordat importanță cuvenită ieșirii la mare.

Puterea maritimă a unui stat este o noțiune destul de modernă, cel puțin din punct de vedere a abordărilor teoretice. Profesorul englez Geoffrey Till, actualmente decașul Colegiului Întrunit de Comandă și Stat Major din Anglia (localitatea Bracknell), care a fost coordonator și autor al lucrării intitulată "Strategia maritimă în epoca nucleară" apărută la Londra în 1984, îl consideră ca părinte al noțiunii de putere maritimă pe amiralul Alfred Thayer Mahan, pe care l-am amintit anterior. Este drept că opera lui Mahan a fost mult apreciată și luată drept de căpătai de japonezi, germani și englezi la sfârșitul secolului XIX și în prima jumătate a secolului XX, în special pentru modul clar și matematic în care a prezentat puterea maritimă și avantajele ei.

O renomată și erudită cercetătoare a istoriei universale, Barbara Tuchman, care a prezentat în cartea sa "Trufașa citadelă" ("The proud tower") perioada premergătoare primului război mondial, afirmă despre Mahan că "acesta a făcut pentru știința navală ceea ce făcuse Jomini pe timpul lui Napoleon pentru știința militară", iar conceptul de bază al acestuia că "cine stăpânește măriile stăpânește situația" a fost, este și va fi permanent de actualitate. Aceasta este în cazul marilor state, mari puteri maritime.

Dar noțiunea de putere maritimă poate fi oare utilizată numai de aceștia, de cei care domină una sau mai multe zone maritime? În această situație am acceptat că putem să numărăm pe degetele de la o mână țările care își pot permite să vorbească de putere maritimă.

Ce înseamnă putere maritimă? În primul rând, presupune ca statul să dispună de o capacitate în domeniu, care poate să fie mai mare sau mai mică. Preluarea și prelucrarea acestui termen de către noi, români, s-a făcut după anul 1989 și a dus, la apariția mai multor puncte de vedere și implicit a mai multor definiții. Una dintre cele mai clare și mai concise definiții, este aceea că: puterea maritimă a unui stat este capacitatea acestuia de a folosi marea în interesul propriu. Definiția își găsește aplicare în toate componentele puterii maritime, care sunt: marina comercială, marina militară, bazele maritime și porturile utilizate și.a.

Teoreticienii în domeniul strategiei navale au diferite concepții despre elementele și părțile constitutive ale puterii maritime, însă toate aceste concepții au câteva elemente comune. Ne vom opri doar asupra a două dintre acestea.

În primul rând, toți sunt de acord că este diferență între puterea maritimă a unui stat și statul care este o mare putere maritimă. Adică, orice stat care are ieșire la mare și o folosește, poate să spună că are o anumită putere, iar statele care au baze în toată lumea și-si propun scopuri strategice la nivel macro, realizabile pe mări și oceane, sunt state mari puteri maritime.

În al doilea rând, toți teoreticienii în domeniu sunt de acord că noțiunea de putere maritimă nu se rezumă doar la marina militară, la forță. Marina militară constituie doar unul din factorii puterii maritime, care devine foarte important pe timp de criză sau la război. La fel de important în ecuația puterii maritime a unui stat este și factorul marină comercială.

Este adevărat că amândoi factorii sunt fluctuanți, cel puțin în ce privește România, de unde și aspectul sinusoidal al evoluției puterii maritime la noi.

În graficul alăturat am prezentat, în funcție de datele cunoscute, evoluția a trei domenii: situația economică a României, marina militară și marina comercială, începând din anul 1877 până în prezent,

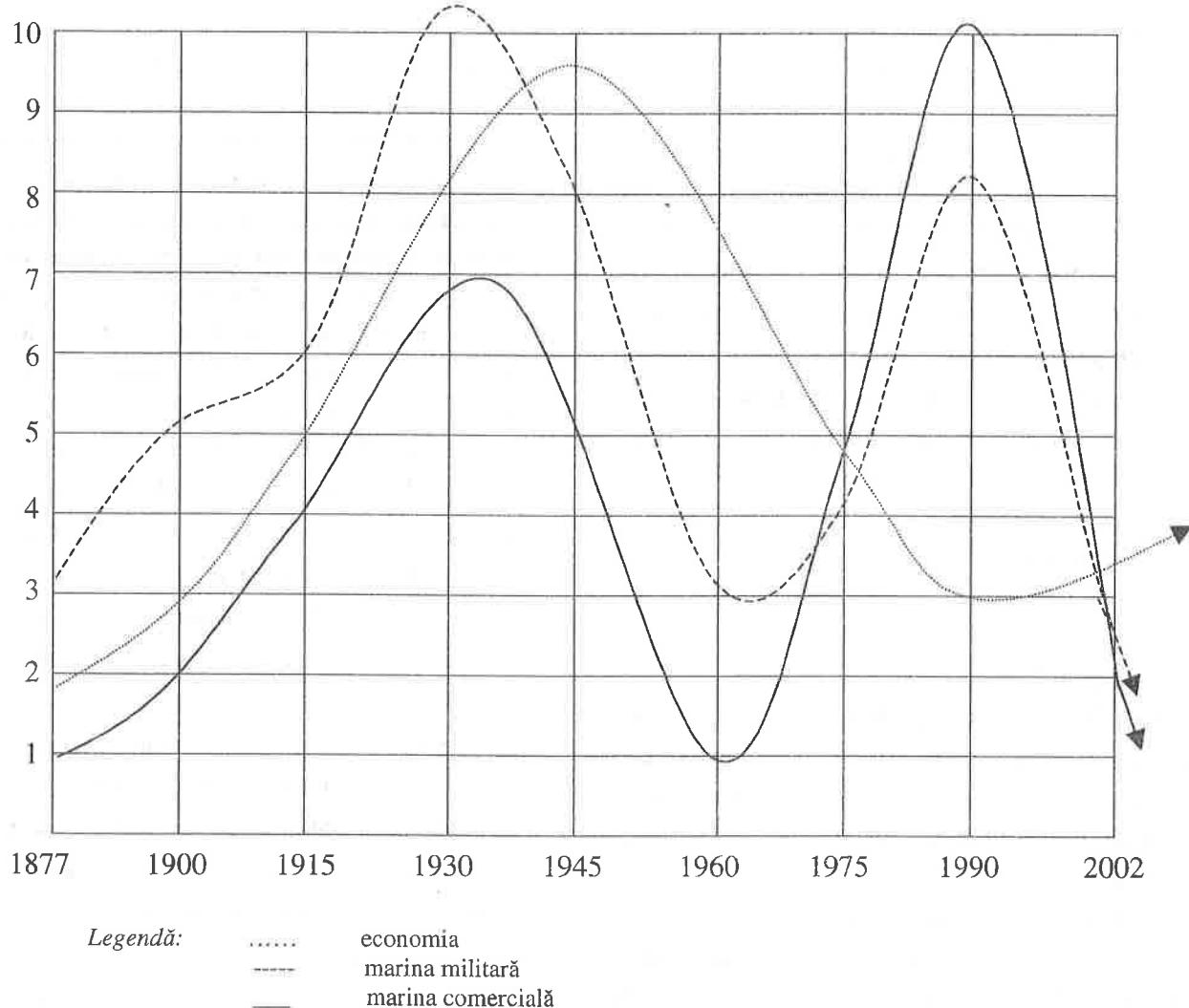
pe scara valorilor verticale fiind note de la 1 la 10, nota 10 fiind pentru perioada de vîrf a celor 3 decenii, respectiv perioada interbelică. Se poate lesne observa că perioadele celor 3 sinusoide sunt aproximativ aceleași, adică există o strânsă legătură între dezvoltarea economică a țării noastre și activitatea în domeniul maritim. Raționând de suprafață am putea afirma că economia a impulsionat și activitatea maritimă, iar dacă am da frâu liber sentimentalismului legat de dragostea de meserie, am spune că activitatea maritimă a dus la aprovisionarea masivă cu materii prime și materiale a industriei, a permis schimbările comerciale în volum mare și a impulsionat economia.

Amândouă raționamente pot fi vulnerabile, iar calea de mijloc care arăta interdependența celor 3 elemente reprezentate în grafic, subliniază importanța puterii maritime pentru țara noastră.

În general toate statele care dețin forțe navale adoptă principiul forțelor navale echilibrate, adică necesitatea de a avea acele forțe necesare îndeplinirii misiunii pe care conducerea politică a statelor o pune în fața forțelor navale. Înzestrarea depinde de puterea economică a statului. Dacă se face o analiză a forțelor statelor comparabile cu România, se poate constata că acestea au aproximativ 25-30% nave mari tip distrugător sau fregate, 25-30% nave de atac rapide și nave de debarcare și 25-30% nave pentru minare-deminare.

Între elementele puterii maritime este întotdeauna enumerat și cel care ține de latura umană și anume aspectul legat de istoria activității pe mare și influența ei asupra cetățenilor statului. Această latură este întâlnită în lucrări sub denumiri diferite cum ar fi: mentalitatea oamenilor, conștiința marinărească, tradițiile marinărești și alte denumiri, și se referă la maniera în care populația unei țări înțelege problematica maritimă și manifestă o sensibilitate deosebită, particulară față de aceasta.

Evoluția puterii maritime și evoluția economică a României de la 1877 și până în prezent

Între elementele puterii maritime este întotdeauna enumerat și cel care ține de latura umană și anume aspectul legat de istoria activității pe mare și influența ei asupra cetățenilor statului. Această latură este întâlnită în lucrări sub denumiri diferite cum ar fi: mentalitatea oamenilor, conștiința marinărească, tradițiile marinărești și alte denumiri, și se referă la maniera în care populația unei țări înțelege problematica maritimă și manifestă o sensibilitate deosebită, particulară față de aceasta.

În anul 1923, doi ofițeri de marină români, Eugen Roșca și Gheorghe Koslinski au întocmit o

lucrare argument intitulată "Avem nevoie de marina militară?", în introducerea căreia se atinge problema conștiinței marinărești la români, manifestată "printr-o indiferență a opiniei publice pentru mare, navigație, vapoare, indiferență care nu trebuie atribuită vreunui sentiment de antipatie pentru marină ci numai faptului că marina nu este îndeajuns de cunoscută și înțeleasă, spre deosebire de chestiunile care privesc armata de uscat".

Autorii respectivi nu au înaintat cu analiza în detaliu istorice, pentru că raționamentul ar fi suferit modificări dacă se luau în considerare și alți factori.

Unul din acești factori poate fi acela că, intrarea Dobrogei în compunerea României s-a făcut după războiul din 1877, iar obținerea ieșirii la mare, care ne asigură vecinătatea mai apropiată sau îndepărtată cu toate statele care au un litoral de pe globul pământesc, poate fi considerată ca una din cele mai valoroase moșteniri pe care au putut să ne-o lase înaintașii noștri, deoarece, aşa cum afirma N. Iorga “...o țară fără ieșire la mare este ca o casă fără ieșire la stradă”.

Un alt factor, cu influență asupra educației, este acela că în istoria pe care o învățăm cu toții sunt prezentate doar luptele terestre, marina fiind amintită puțin, în manualele apărute după 1990. Pentru a nu avansa pe un teren alunecos și într-o direcție greșită, vom sublinia doar faptul că această latură, conștiința marinărească a unei națiuni, nu este ușor de evaluat din punct de vedere practic, dar reprezintă un factor cheie pentru realizarea premizelor cunoașterii puterii maritime. Ea are la bază cunoașterea importanței mării și o apreciere justă a acesteia ca izvor de bunăstare și prestigiu, din partea opiniei publice. Consecința acestei cunoașteri este concretizată, de regulă, în tendința conducătorilor statului de a favoriza dezvoltarea activităților industriale, comerciale și militare legate de mare.

Aminteam mai devreme că puterea maritimă a unui stat este strâns legată de strategia maritimă. Dacă analizăm înțelesul modern al cuvântului strategie, adică stabilirea unui plan de perspectivă pentru realizarea unui scop deosebit, vom vedea că toate componentele puterii maritime, adică marina militară, marina comercială, șantierele navale, porturile, sistemul de relații maritime și.a. pot face obiectul strategiei maritime.

Dacă analizăm însă noțiunea de strategie ca parte a artei militare, deci ne situăm în domeniul științei militare, va trebui să ne înclinăm în fața evidenței și să admitem că vechiul concept grecesc de strategie, adică arta de a comanda sau arta de a pregăti și conduce războiul, nu mai poate fi tratat astăzi la fel. Adică, este greu de stabilit scopuri strategice în război pentru un stat sau mai multe, care să fie atinse doar de o categorie de forțe: marină, aviație sau forțe terestre, indiferent în ce proporție

sunt reprezentate categoriile de forțe în cadrul armatei.

Dacă în antichitate strategia militară putea fi considerată modalitatea de a conduce forțele într-o bătălie, apoi în evul mediu se referea la operațiunile de pe un teatru, iar în conflictele mondiale din secolul trecut își găsea justificarea în imensele fronturi strategice de sute de kilometri, astăzi se folosește tot mai mult conceptul de geostrategie care angrenează continentele și poate fi considerată o strategie la scară mondială. Iar tendința este de a se extinde, de a se dezvolta tot mai mult, ajungându-se la planuri destul de avansate în domeniul strategiei spațiale.

Totuși, subiectul pe care îl analizăm astăzi, strategia maritimă își are rostul său, este încă de actualitate pe un anumit segment al strategiei militare și, mai mult, el va trebui studiat întotdeauna, deoarece știința militară, ca orice știință, pleacă de la fapte concrete care au avut loc, mai aproape de noi sau mai departe, în timp și spațiu.

Dintre cele trei laturi ale artei militare, respectiv tactica, arta operativă și strategia, tactica este cea mai ancorată în "specialitate", adică este specifică fiecărei categorii de forțe ale armatei. Acțiunile executate de unitățile sau marile unități tactice de marină nu au fost și nici nu vor putea fi asemănătoare cu acțiunile la nivel tactic ale forțelor terestre sau aeriene.

Astfel, navele sau unitățile de nave, atunci când execută acțiuni de luptă nu pot fi considerate în apărare sau în ofensivă, cum sunt unitățile din forțele terestre. Toate navele sunt în ofensivă. Chiar și cele care au misiuni de asigurare, cum ar fi dragoarele care din zori până se lasă noaptea trebuie să caute minele și să le distrugă pentru a putea da siguranță navigației, sau cum sunt navele antisubmarin (corvetele), care zilnic execută căutarea submarinelor și care au un efort de luptă extrem de intens și epuizant pentru echipaje. Abia la nivel operativ putem aborda termenii de ofensivă și apărare.

Mai exemplificăm diferențe, la nivel tactic, între categoriile de forțe, prin completarea pierderilor în acțiuni de luptă. La nave este dificil de ținut la zi rubrica "pierderi de efective" deoarece obiectivul

Secția Științe Militare

DISCURSURI DE RECEPȚIE

inamicului este nava, care o dată ce dispare, dispare și echipajul.

În rest, pierderile în efective sunt accidente care nu sunt consecință a angajamentelor directe ale luptătorilor din cele două tabere.

La nivelul artei operative, deci al pregătirii și ducerii operațiilor, acțiunile militare ale unei singure categorii de forțe sunt mai puțin probabile, chiar dacă analizăm, de exemplu, operația de apărare a comunicațiilor maritime, care este în cele mai multe cazuri, înfăptuită de forțele navale în proporție de peste 80%. Această considerație este pentru acțiunea militară clasică. Pentru ce se întâmplă astăzi și pentru cum se prefigurează o operație militară, problemele care stau în fața teoreticianului militar sunt altele. În acest sens vom reaminti că, de mai bine de jumătate de secol acțiunile militare au fost dezechilibrate sau asimetrice, zonele de conflict intrând în focarul opiniei publice internaționale prin organismul ei cel mai autorizat, Organizația Națiunilor Unite, iar rezolvarea situațiilor conflictuale a presupus, cel puțin declarativ, acțiunea unei forțe multinaționale, având mandatul O.N.U.

Acest tip de acțiune militară, multinațională, face să se acorde o importanță tot mai mare misiunilor ce revin categoriilor de forțe pe timp de pace și în situații de criză dar totuși aceasta nu va schimba principiile de bază ale luptei armate. Căci, aşa cum arăta Mahan în opera de bază: "Influența puterii maritime asupra istoriei, 1660-1783", publicată în 1890 la Boston, "în timp ce multe din condițiile de ducere a războiului variază de la epocă la epocă, în funcție de evoluția armamentului, există anumite învățături ale istoriei care rămân neschimbate, fiind prin urmare, universal valabile. Acestea pot fi ridicate la rang de principii".

Dacă la aceste paliere, tactică și artă operativă, putem aborda problemele în cadrul categoriei de forțe, la nivel strategic este limpede că tratarea pe categorii de forțe, sectoristă, a principalelor probleme este imposibilă, cel puțin la nivelul acțiunilor militare.

Așa cum se subliniază în proiectul de "Strategie militară a României" din 5 aprilie 2002 "Noile concepte strategice de ducere a războiului,

complexitatea câmpului de luptă impun ca Armata României să fie în măsură să ducă acțiuni militare întrunate, intercategorii de forțe ale armatei la nivelurile strategic și operativ, și chiar la nivel tactic, în situațiile când se participă la anumite acțiuni multinaționale".

Principiile strategiei își păstrează valabilitatea în orice perioadă istorică. Ele sunt mai puțin influențate de evoluția tehnicii și armamentului în comparație cu principiile tacticii. Căci aşa cum sublinia amintitul Mahan, în urmă cu peste 100 ani: "... din timp în timp supructurile tacticii trebuie modificate, iar uneori întreaga sa concepție este răsturnată. Dar vechile fundamente ale strategiei, rămân neschimbate și neclintite precum stâncile".

S-ar părea, la prima vedere că ampolarea pe care o implică noțiunea de strategie, pe mai multe planuri, să facă abordarea subiectului "Strategie navală" o problemă destul de delicată și cu un foarte mare grad de teoretizare în situația unei țări cu litoral redus, cum este România.

Argumente în favoarea necesității abordării acestei teme sunt destule, după cum probabil sunt și argumente care pot pune sub semnul întrebării posibilitatea existenței "strategiei navale românești".

Înainte de a enumera câteva din argumentele favorabile dezvoltării acestui subiect, prezint un motiv valabil nu numai pentru pledoaria noastră, ci pentru stimularea în general a curajului de a aborda orice fel de astfel de subiecte. Acest argument, general valabil - care nu este o nouitate - constă în necesitatea dezvoltării laturii teoretice a artei militare și stimularea ei, concomitent cu aplicarea ideilor teoretice în activitatea practică la trupe.

O astfel de întrepătrundere a teoriei cu practica bine dirijată și încurajată nu poate avea decât efecte benefice asupra instituției pe care o slujim: "Armata României".

Personalitățile militare în istoria neamului au făcut parte din amândouă categoriile: comandanți și teoreticieni.

Personalitățile practice, respectiv comandanții, au rămas în istorie dacă au obținut victorii pe câmpul de luptă, iar personalitățile din domeniul teoretic au rămas în istorie dacă, prin scrierile lor au influențat concepțiile, legile și principiile luptei armate.

Iată deci, că subiectul nostru teoretic "strategia navală" trebuie cunoscut și analizat realist, pentru ca să poată fi pus în operă, în practică.

Modul în care este pusă în practică teoria strategiei navale, ca de altfel și a operațiilor și a tacticii navale este o artă, care poate fi frumoasă sau mai puțin frumoasă, în funcție de personalitatea și pregătirea din toate punctele de vedere a comandanților.

Arta militară, în general, ca parte a științei militare, conține și arta navală, cu cele trei paliere: tactic, operativ și strategic. Strategia navală, ca forma cea mai înaltă de pregătire și ducere a războiului pe mare este necesară, indiferent de mărimea puterii maritime a unui stat.

În trecut toate studiile și opiniile despre strategia maritimă aveau ca idee principală necesitatea concentrării forțelor navale pentru a da bătălia decisivă în urma căreia să se obțină stăpânirea mării sau cel puțin controlul acesteia. După ultimul război mondial gândirea strategică a suferit importante modificări.

Navele de suprafață nu se mai luptau între ele, iar inamicii principali devineau avioanele, rachetele și submarinele. În schimb navele mari de suprafață aveau ca misiune să distrugă obiectivele de pe uscat, misiune nesemnificativă în trecut dar dominantă la momentul respectiv.

Gândirea strategică maritimă a evoluat continuu ajungând ca în zilele noastre să preocupe utilizarea flotelor mai mult în timp de pace decât în război.

Pentru cei mai mulți planificatori ai acțiunilor navale, lupta directă cu flotele adverse a devenit o excepție, în schimb cunoașterea modului cum este folosită forța navală pe mare, în timp de pace, este mult mai necesară și actuală. Menținerea mărilor deschise pentru traficul comercial și protecția acestuia împotriva terorismului, contrabandei etc., dar și posibilitatea aplicării puterii maritime, sunt cele două misiuni de bază, în timp de pace, pe care flotele trebuie să le îndeplinească.

Putem spune, deci, că strategia maritimă poate fi definită ca acea parte a artei militare care studiază ducerea războiului pe mare, în întregul său, cât și a

campaniilor, operațiilor și luptelor duse pe teatrele maritime pentru atingerea obiectivelor încredințate.

Pentru a realiza obiectivele războiului maritim, care o bună perioadă de timp s-au confundat cu stăpânirea mării apoi cu controlul mării în vederea utilizării acesteia pentru scopurile statului, strategia maritimă are ca obiect de studiu caracterul viitorului război dus pe mare, pregătirea și organizarea forțelor și fundamentarea planurilor de campanie.

O strategie bună va oferi posibilitatea alegerii uneia dintre multiplele alternative ale modului de acțiune într-o situație dată. În timp de război strategia maritimă reprezintă ghidul de planificare operativă și tactică, iar la pace ea trebuie să găsească modalitatea de alegere a forțelor celor mai potrivite pentru realizarea scopurilor și intereselor maritime ale statului.

Strategia apărării naționale se aplică atunci când țara face obiectul unei agresiuni și vizează suveranitatea, independența și integritatea teritoriului național.

Strategia maritimă, parte a strategiei securității naționale, se aplică în timp de pace și de război, cu specificația că în timp de pace, componenta de acțiune poate fi mult mai amplă decât cea de război. Dacă o țară insulară sau peninsulară poate fi atacată în principal de pe mare, o țară cu granițe preponderent terestre - cum este și cazul României - poate fi supusă agresiunii fără a se acționa de pe mare. În schimb foarte multe activități comerciale, industriale, științifice și.a. care se desfășoară pe mare, pot fi agresate fără ca statele respective să fie în stare de război. De aici se naște nevoia ca orice țară cu ieșire la mare și care desfășoară activități maritime să posedă o strategie de apărare a acestor activități, adică o strategie maritimă.

Principalii factori care se iau în considerare când se elaborează strategia maritimă sunt: interesele maritime ale națiunii; poziția geografică a statului; apărarea intereselor maritime la pace; deținerea unor poziții geostrategice importante; bazele maritime și folosirea forțelor navale ca instrument al diplomației navale.

a) Despre poziția geografică a statelor și interesele maritime s-a scris mult pentru a se argumenta că o țară insulară, peninsulară sau riverană unui ocean are o vocație maritimă mai mare decât o țară adiacentă unui bazin maritim sau chiar unei mări semiînchisă. În parte este adevărat, pentru că populația țărilor insulare ca să trăiască trebuie să aibă intense legături maritime cu sursele de aprovizionare, pe când țările continentale pot să-și rezolve problemele economice cu resurse proprii sau din țările vecine. Dar această situație a fost valabilă până în secolul al XIX-lea. Industrializarea secolului XX a făcut necesară aducerea materiilor prime din cele mai îndeprătite continente. Toate aceste imense cantități sunt aduse, în principal, pe calea mării și astăzi putem spune că toate statele lumii au interese maritime indiferent de poziția lor geografică.

Industrializarea accelerată a României din anii 1970-1990 s-a făcut pe baza transporturilor maritime care la un moment vehiculau peste 85% din materiile prime și materialele de export. Astăzi asistăm la o biruință trecătoare a drumurilor pe uscat asupra celor maritime, situație pe care nu vrem să o legăm de starea anemică a economiei țării noastre.

După modul cum preconizează să-și folosească forțele navale pe timp de pace și de război, statele pot fi apreciate în două feluri. Cele ale căror forțe navale se deplasează intens pe mări, având rolul de a le asigura libertatea comunicațiilor maritime și de ale interzice pe ale inamicului și țări ale căror forțe navale au ca principală misiune apărarea propriilor frontiere maritime. Deci, putem aprecia caracterul maritim al unei țări nu numai prin poziția sa geografică, sau mărimea forțelor sale navale ci și prin intensitatea cu care acestea acționează pe mare.

Dimensiunea intereselor maritime ale unei țări - nu este direct proporțională cu poziția sa geografică, cu lungimea litoralului.

De exemplu, după ce România a început să extragă petrol și gaze naturale din Marea Neagră, interesele ei maritime au crescut și ea trebuie să și le apere acționând în plan diplomatic, dar și militar, dacă va fi nevoie, deoarece se găsește într-o situație neclară privind delimitarea zonei

economice exclusive, în raport cu pretențiile unora dintre vecinii ei. Discuțiile cu vecinii pe această temă au început în anii 1967 și continuă și astăzi.

Poziția geografică a determinat și determină strategia înzestrării forțelor navale.

Necesitatea ca și pe timp de pace forțele navale să acționeze pentru a apăra interesele maritime ale națiunii este un alt factor al strategiei navale.

Forțele terestre și chiar și cele aeriene părăsesc cu mare greutate teritoriul național. Legislația și reglementările interne ale fiecărui stat sunt foarte restrictive când este vorba de a accepta trecerea unor forțe militare prin teritoriul național. Este nevoie de aprobări până la cele mai înalte foruri de decizie politică, se cer documente privind efectivele care tranzitează, se impun restricții de circulație, se cer măsuri de securitate față de armamente și muniții și multe alte restricții.

Și forțele aeriene au probleme pentru a ajunge într-o altă țară sau chiar să zboare deasupra unui spațiu maritim neadiacent țării de origine. Survolul spațiului aerian al țărilor pe care le tranzitează se face tot cu aprobare și numai prin culoarele indicate. Cu totul alta este situația forțelor navale. Dreptul maritim internațional consfințează principiul libertății navegației în largul mării cât și principiul imunității navelor militare. În toate situațiile, orice navă se bucură de jurisdicția imunității sale, întemeiată pe principiul suveranității statului, în baza principiului unanim acceptat al legalității statelor în relațiile internaționale.

Având această situație privilegiată, o navă militară poate fi oriunde pe mări și oceane, exceptând apele interioare și cele naționale ale altui stat. Ea poate staționa, poate patrula, poate aștepta oricât în apele internaționale fără ca cineva, stat sau organizație suprastatală să-i ceară socoteală, să-i interzică sau să-i limiteze activitatea. O navă militară, indiferent unde se află, inclusiv într-un port străin, nu se supune decât jurisdicției naționale. Este un avantaj pe care trupele din celelalte categorii de forțe ale armatei nu-l au.

Un alt factor, pentru elaborarea strategiei navale, îl constituie stăpânirea pozițiilor geostrategice maritime.

O poziție geografică cu importanță strategică, o denumim ca fiind geostrategică. Cine stăpânește strămtori, treceri între bazine maritime și oceanice, canale maritime, insule sau peninsule din care se pot controla spații maritime întinse, putem spune că se bucură de a fi în posesia unor poziții geostrategice.

Istoria războaielor, maritime sau terestre, este plină de exemple prin care statele caută să câștige poziții geostrategice importante.

Și România are o poziție strategică importantă fiind riverană la Marea Neagră și fluviul Dunărea. Pe teritoriul ei se găsesc căi de acces din mare pe această importantă cale de comunicație pe apă pentru multe țări din Europa centrală și din această poziție România poate controla și chiar interzice comunicațiile pe apă a cinci țări europene fără ieșire la mare.

Strategia maritimă are o serie de trăsături.

Prima trăsătură a strategiei maritime este claritatea care va face ca operațiile și modul de gândire în rândul forțelor care luptă pe mare să aibă un caracter coherent. Strategia războiului maritim trebuie bine înțeleasă de toți ofițerii deoarece atunci când fiecare are o idee clară asupra rolului său în război se va strădui să-și îmbunătățească performanțele și să fie motivat în această direcție.

A doua trăsătură a strategiei maritime este dată de termenul de aplicare. Ea trebuie să fie pe termen lung, pentru a constitui baza alegerii și realizării unui program de înzestrare și pregătire a personalului. Odată adoptată strategia maritimă, ea va reprezenta baza stabilirii programului de înzestrare, întrucât varietatea tehnologică pentru nave, pe plan mondial, este foarte mare și diversificată, pe când posibilitățile interne și puterea economico-financiară a fiecărui stat sunt limitate.

În măsura în care strategia maritimă oferă direcționări clare pentru adoptarea programelor de înzestrare, acestea trebuie să aibă caracter de continuitate și să nu fie modificată de fiecare conducere politico-militară.

În al treilea rând strategia maritimă trebuie să prezinte costuri și priorități pentru că numai astfel programarea strategică va putea ține cont de constrângerile financiare, industriale și tehnologice.

Dacă nu se adoptă acest criteriu, al costurilor, atunci strategia va fi numai un document politic, cu obiective, deziderate și scopuri, dar nu va putea prevedea modalitățile concrete de acțiune pentru îndeplinirea și realizarea scopurilor strategice ale acțiunii pe mare. Fără costuri și priorități nu se poate face o analiză a programelor de înzestrare și pregătire a forțelor și atunci strategia, oricără de perfectă ar fi ea, rămâne o simplă utopie.

Întâlnim de multe ori (când ne referim la marină) alături de cuvântul "strategie" și cuvintele "maritimă" sau "navală".

La prima vedere s-ar părea că nu sunt diferite noțiunile de "strategie maritimă" și "strategie navală" sau, prin extrapolare, de la operații navale și maritime, am putea spune că strategia maritimă se referă doar la folosirea spațiului mărilor și oceanelor, pe când strategia navală include și folosirea fluviilor, canalelor interioare sau lacurilor și mărilor închise.

Totuși, pot fi și alte interpretări. Una din acestea poate fi dedusă, prin extindere, din noțiunea de putere maritimă. Realizarea legăturii dintre puterea maritimă și strategia maritimă, se face prin politica statului. Astfel, puterea maritimă este în primul rând opera organelor de conducere în stat (legislative și executive) ea fiind necesară pentru stabilirea unor relații politice, economice și de altă natură, pe calea mării. Crearea și dezvoltarea unei puteri maritime presupune elaborarea și realizarea unei strategii maritime și în amândouă domeniile rolul hotărâtor îl are politica statului, modul în care organele de conducere ale țării privesc și înțeleg rolul și importanța ieșirii la mare.

În lucrările de specialitate se întâlnesc noțiunea de strategie navală, care se referă în mod direct la utilizarea tuturor forțelor și mijloacelor, inclusiv militare pentru realizarea unor scopuri, având ca teatru de desfășurare - marea. Aceste scopuri sunt percepute în general ca urmare a unui conflict. Însă, aşa cum puterea maritimă am definit-o din punct de vedere militar, și strategia maritimă poate fi mijlocul de realizare a scopurilor puterii maritime pe timp de pace. Cu alte cuvinte putem vorbi de o strategie maritimă având ca obiect dezvoltarea factorilor puterii maritime în principal

marina militară, marina comercială, porturi, relații internaționale și de o strategie navală care se referă la știința și arta de a folosi forțele maritime militare pentru obținerea victoriei într-un război.

Primul înțeles, cel de strategie maritimă este analizat și aplicat în cazul tuturor statelor care au ieșire la mare, deci și în situația țării noastre.

Al doilea înțeles - strategia navală - folosit în special pe timp de război, poate fi aplicat în cazul statelor care au forțe maritime militare puternice. Aceste state își pot propune realizarea scopurilor printr-o confruntare pe mare, aplicând o anumită strategie navală. Cu alte cuvinte, în acest caz strategia militară își găsește corespondență în strategia navală. Însă statele care au forțe maritime militare mai puțin dezvoltate nu-și pot propune realizarea scopurilor politice ale unui război numai pe mare.

Putem spune că noțiunea de strategie maritimă poate fi folosită cu înțeles de arta de a pregăti și coordona forțele economice, militare, diplomatice și politice pentru exploatarea tuturor resurselor mării, iar noțiunea de strategie navală, ca parte a strategiei maritime, care stabilește acțiunile navelor flotei maritime militare în raport cu cele ale trupelor de uscat și forțelor aeriene militare. Strategia navală, în acest înțeles, este parte integrantă a strategiei militare, exprimând cerințele strategiei militare, limitate la acțiunile desfășurate cu forțele și mijloacele specifice marinei militare și comerciale.

După cum strategia militară operează cu "procedee de acțiune strategică" și strategia navală folosește termenul de "procedee navale de acțiune strategică" întâlnite în lucrările de specialitate drept "părți constitutive ale strategiei navale", sau concepte ale strategiei maritime.

Scopul imediat al strategiei navale este controlul asupra spațiului maritim, sau după cum spune Geoffrey Till în "Strategia maritimă și epoca nucleară", "strategia maritimă se ocupă de folosirea mării pentru propriile sale interese împiedicând inamicul de a o folosi pentru el". Acest scop se poate obține prin mai multe procedee navale, dintre care mai importante pot fi considerate: bătălia navală decisivă, blocada și flota inferioară în acțiune.

DISCURSURI DE RECEPTIE

Aceste procedee duc la realizarea scopului pentru care se elaborează strategia navală, strategie care poate fi privită și ca o încercare de a rezolva sau a răspunde la o serie de întrebări de genul:

- cum ar putea o marină "bine echilibrată pentru nevoile statului din timp de pace" să utilizeze capacitatele de care dispune la un potențial maxim și cu efect imediat într-un război?

- cum ar putea să se obțină victoria într-un război de către forțele marilor puteri maritime fără a folosi armele de nimicire în masă?

Bătălia navală decisivă, așa cum reiese din denumire, presupune angajarea forțelor pentru distrugerea inamicului, astfel încât acesta să nu mai poată folosi forțele, iar supremația mării să aparțină învingătorului.

Conceptul valabil în perioada marilor bătălii navale avea ca protagonisti flotele din perioada galerelor și a velierelor.

Victoria în urma unei bătălii decisive dădea posibilitatea de a folosi marea în scopuri proprii și de a interzice accesul inamicului.

Una din concluziile importante rezultată din conflictele desfășurate este și aceea că bătălia este decisivă nu doar prin pagubele și pierderile pricinuite inamicului, ci și prin rezultatele ulterioare.

Deși istoria confruntărilor năvale consemnează multe bătălii decisive, totuși, cu adevărat decisive în înțelesul nostru, aceste bătălii au fost mult mai rare. O bătălie decisivă angrenează toate forțele și toate resursele într-un singur loc, pentru o singură confruntare.

Bătăliile decisive își aveau originea în bătăliile de pe uscat, binecunoscut fiind faptul că în epoca galerelor și a navelor cu pânze luptele navale erau de multe ori simple bătălii terestre purtate pe apă. Ultima confruntare, când navele (galerele) au folosit pintenarea și abordajul, a fost cea de la Lepanto din anul 1571.

În epoca modernă bătăliile decisive au devenit rare, fapt remarcat în special în al doilea război mondial, când majoritatea confruntărilor dintre forțe au fost asociate cu operațiuni împotriva uscatului.

Un alt procedeu de acțiune strategică este *strategia flotei inferioare în acțiune*.

În bătălia decisivă este evident că forțele sunt puternice, iar învingătorul deține supremăția în cele mai multe puncte. Dar ce trebuie să facă o flotă care se știe inferioară și nu poate spera în mod realist la câștigarea supremăției prin metode obișnuite?

În abordarea unei strategii a flotei inferioare, teoreticienii au plecat de la supozitia că supremăția maritimă este relativă și nu absolută.

Astfel, unele flote urmăresc să obțină a anumită supremăție folosind modalități de acțiune prin care să se evite un rezultat decisiv prin luptă.

Altele încearcă să dobândească avantaje strategice cu forțe inferioare, prin acțiuni de genul atacării traficului comercial și litoralului inamic, fără a încerca să dobândească o eventuală înfrângere a forțelor principale ale inamicului.

O altă categorie de acțiuni ale flotei inferioare are ca scop împiedicarea inamicului de a beneficia de avantajele superiorității sale folosind o hărțuire continuă.

O ultimă categorie de acțiuni ale unei flote inferioare poate fi considerată cea prin care se urmărește exclusiv de a asigura supraviețuirea flotei mai slabe (cazul Kosovo - 1991).

Aceste variante ale strategiei flotei inferioare în acțiune diferă, dar nu în mod esențial. Ele variază de la apărarea pasivă la atacul moderat. Variantele prezentate au fost puse în practică, atât în marea largă cât și în apropierea țărmului pe diferite perioade de timp.

De multe ori (istoria a dovedit aceasta) o flotă inferioară corect manevrată poate exercita o influență strategică care să-i depășească posibilitățile.

Simpla existență a unei flote navale gata oricând să atace constituie o piedică pentru orice operațiuni ale inamicului la litoralul advers.

În timp de pace, existența unei flote moderne, chiar inferioară numeric, s-a dovedit importantă din punct de vedere politic și strategic, iar rolul de forță de descurajare a fost evidențiat în "Teoria riscului", cuprinsă inițial în lucrarea "Dreptul naval" apărută în 1890, (autor amiral Tirpitz), care susținea că flota militară germană trebuie să fie suficient de puternică pentru a constitui o amenințare pentru flota militară britanică, superioară numeric, dar angajată în conflicte cu mai multe state.

Succesul în cazul unei flote inferioare în acțiune nu depinde de cine-i în ofensivă și cine-i în apărare - ci de cine are, păstrează și exploatează inițiativa strategică. Aceasta nu este neapărat flota mai puternică sau cea care caută cu perseverență un rezultat decisiv în luptă.

Blocada executată de nave de suprafață ca procedeu de acțiune strategică se adoptă dacă flota inferioară (numeric) recurge la o variantă a strategiei flotei inferioare în acțiune.

Obiectivul militar general al blocadei navale este de a interzice inamicului posibilitatea de a acționa. Inamicul astfel neutralizat, în spatele blocadei, spațiul maritim ar fi sub controlul flotei de blocadă, iar navele care nu sunt direct implicate în operațiunea de blocadă ar putea acționa în voie.

Succesul unei blocade, natura și amploarea avantajelor strategice conferite de aceasta, depind în mare măsură de tipul de blocadă folosit. Strategii le-au clasificat în blocadă "apropiată" sau "deschisă".

O strategie militară este elaborată în funcție de doi parametri importanți: adversarul care trebuie înfruntat și teatrul de acțiuni militare pe care se vor desfășura ostilitățile între beligeranți.

Puteam aprecia că, în plan internațional, interesele noastre din Marea Neagră, dar și pe alte mări și oceane, pot fi supuse unor riscuri și de aici necesitatea ca statul român să posede o strategie pentru a-și apăra interesele maritime, adică o strategie maritimă.

Dacă nu putem analiza adversarul putem să facem o evaluare a teatrului maritim unde trebuie să ne apărăm principalele noastre interese, respectiv Marea Neagră.

Marea Neagră are o importanță majoră pentru Europa pentru că, împreună cu Dunărea, constituie o cale de transport internațională pe apă pentru zece țări europene, din care cinci (Austria, Slovacia, Ungaria, Serbia, Moldova) fără ieșire la mare, au pe ruta Dunăre - Marea Neagră acces la oceanul planetar. O treime din țările Europei realizează comunicări pe apă între Marea Nordului și Marea Neagră, folosind canalele navigabile între Rhin și Dunăre.

DISCURSURI DE RECEPȚIE

Acest bazin fluvio-maritim are doi stăpâni, care permit accesul și traficul comercial. Turcia care posedă cheia porții de intrare în Marea Neagră, respectiv Bosforul și România care are principalele căi de acces de pe mare pe Dunăre, la Sulina și Constanța, aceasta din urmă prin canalul Dunăre-Marea Neagră.

Rezultă că România are o poziție geostrategică importantă în contextul ponto-danubian, pe care poate și trebuie să și-o valorifice, dar, trebuie să țină cont și de interesele celorlalte state riverane, interese care nu totdeauna sunt în consens cu ale noastre.

De asemenea, interesele economice ale României în Marea Neagră sunt importante.

Astfel, traficul comercial este favorizat de existența pe litoralul nostru a portului Constanța, cel mai mare din Marea Neagră și al patrulea din Europa, cât și a porturilor Mangalia, Agigea, Midia unde pot opera nave de tonaj mediu. În porturile fluviale Sulina, Tulcea, Galați și Brăila pot intra nave maritime de până la 50.000 tone dw, mărfurile fiind descărcate sau tranzitate pe nave fluviale, destinate țărilor din centrul Europei.

În prezent se deschid noi linii maritime permanente cu porturi din Europa, dar și din alte continente și este în continuă creștere transportul de mărfuri pe canalul Dunăre - Marea Neagră practicat de țările central-europene.

Porturile și flota comercială, - e drept, în oarecare regres în prezent -, sunt activități economice importante pe care România trebuie să și le protejeze.

În 1986 România s-a înscris în rândul elitei mondiale privind extracția de petrol din subsolul mării, producția oscilând în jurul a unui milion tone de țări anual și însemnante cantități de gaze naturale. Prospecțiunile geologice executate după 1992 au descoperit noi surse de hidrocarburi în subsolul platoului nostru continental și se preconizează ca exploatarea să se extindă în viitoare.

Desi pescuitul în Marea Neagră are o pondere redusă pentru economia românească, trebuie ca și în

acest domeniu să ne întoarcem cu față la mare. Prezența tot mai accentuată a navelor turcești de a pescui în partea sudică a apelor noastre teritoriale și a celor ucrainiene de a fi foarte active la gurile Dunării pentru a vâna sturioni (numai sturionii din Marea Neagră și Marea Caspică au icre negre) ne îndreptătesc să afirmăm că este și acesta un domeniu unde trebuie să apărăm ce este al nostru.

Nu putem omite nici interesul României ca apele Mării Negre să-și reducă gradul de poluare pe care-l au în prezent. Curentul general în această mare este de la nord la sud și imensele cantități poluate pe care le deversează în mare Donul, Niprul, Bugul, Nistrul și Dunărea fac ca, în primul rând, coastele românești să fie locul de sedimentare a acestor substanțe nocive pentru viața din apă, dar și pentru cea de pe uscat. Nu mai punem în balanță și efectul poluării asupra dezvoltării turismului țării.

Este știut că pe mare desfășoară activități multe instituții publice cu atribuții în domeniile siguranței, ordinii publice și apărării dar și cele economice, care se ocupă cu extracția petrolului gazelor naturale, de pescuit, protecția mediului, cercetarea științifică etc. și toate au strategii și programe proprii pentru securitatea acțiunilor ce le desfășoară.

Multitudinea de strategii și planuri departamentale elaborate pentru apărarea intereselor noastre naționale în domeniul maritim nu pot constitui o strategie unitară, respectiv strategia maritimă, dacă un organism, cu componentele necesare, nu le armonizează și direcționează într-o viziune unitară, și aceasta este Consiliul Suprem de Apărare a Țării în timp de pace, iar la război Marele Cartier General.

Considerând strategia maritimă un sistem științific pentru a apăra în timp de pace, de criză și de război activitățile și interesele noastre în spațiul maritim, rezultă că acest sistem are o doctrină, care reprezintă principiile fundamentale ce alcătuiesc acest sistem.

După stabilirea obiectivului fundamental, urmează ca strategia maritimă să aleagă din multitudinea de alternative de rezolvare, varianta care corespunde cel mai bine unei situații sau "a unor succesiuni de situații pentru ca România, cu propriile forțe, să fie în măsură să-și protejeze singură activitățile pe care le desfășoară în Marea Neagră.

Dacă în timp de război ne este mult mai clar rolul strategiei maritime, ea constituind ghidul de planificare pentru acțiunile operative și tactice, în timp de pace problemele ce trebuie să le rezolve strategia sunt mult mai complexe, întrucât ea trebuie să prevadă rezolvarea unor evenimente care se vor desfășura, probabil, peste mai mulți ani.

Întocmirea programelor de înzestrare a tuturor categoriilor de forțe ale armatei, care participă la securitatea și apărarea activităților maritime, este una din sarcinile principale ale strategiei maritime.

Desigur că forțele necesare vor fi stabilite în funcție de obiectivul strategic fundamental fixat, dar și de posibilitățile economice, financiare și tehnologice ale țării.

În anii de carieră didactică am avut posibilitatea să cunosc, prin ofițerii-studenți și cursanții cu care am venit în contact, mentalități diferite, opinii diverse și un bagaj de cunoștințe variat în legătură cu problemele care privesc Forțele Navale.

Sunt foarte puțini cei care confundă marea și drepturile României asupra spațiului maritim cu locul unde fac baie când merg în concedii, adică până la baliza salvamarului. Majoritatea covârșitoare a ofițerilor din Forțele Terestre și Aeriene sunt receptivi la ce li se comunică și dormici să cunoască un domeniu nou, cunoștințe cu care, probabil, ar fi fost mai bine să vină în contact pe timpul studiilor în Academia categoriei de forțe.

Dintre curiozitățile acestora amintim doar două, și anume: ce se întâmplă cu transporturile pe mare dacă nu avem acces prin strămtori și ce fac Forțele Navale dacă am presupune că Dobrogea este ocupată temporar. N-mi propun să dezvolt

răspunsurile la aceste întrebări, deoarece este limpede că închiderea strămtorilor nu înseamnă dispariția transportului pe calea mării către România, existând variante mixte de transport, iar la a doua întrebare, ocuparea temporară a Dobrogei nu înseamnă dispariția Forțelor Navale, existând, sau vor exista, acorduri cu alte state pentru adăpostire, precum și varianta retragerii pe fluviu.

Problemele acestea, ca și altele, apar când sunt prezentate operațiile pe care le pot executa Forțele Navale ale României.

Aceste operații sunt componente maritime și, de regulă, angrenează toate componentele puterii maritime dar și componente ale celorlalte categorii de forțe.

Strategia navală, cea care se referă la activitatea navelor ca și strategia maritimă, care se referă la toate componentele puterii maritime ale României, sunt domenii extrem de interesante, iar stabilirea acestora și cunoașterea lor nu numai de către cei care sunt legați de activitățile maritime, ci de o mare parte a populației nu poate avea decât efecte benefice pentru țară.

Strategia puterii maritime a României trebuie să se înscrie pe latura sa militară în contextul integrării în N.A.T.O.

În concluzie, studiul problemelor referitoare la puterea maritimă ca și a strategiei navale trebuie să fie o preocupare constantă a teoreticienilor militari, iar teoriile trebuie să-și găsească efectul în activitatea practică. Fiecare dintre noi trebuie să ne aplecăm asupra profesiunii de credință pe care o avem. Având adânc încrustată în inimă deviza "Onoare și patrie" să facem cât putem pentru a fi demni de ea.

SIMPOZION

"Forțele navale românești la începutul mileniuului al III-lea"

FORȚELE NAVALE ALE ROMÂNIEI - ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVE -

Romanian Naval Forces – Actuality and Perspectives

- Comandor Vitalic POPESCU -

Abstract

The perspective of Romania's accession to NATO, have brought, adjacent to other matters, the reconsideration of the future role, force structure and missions of its Naval Forces, process which have begun since the issuing of the Objective Force 2007. The lack of knowledge, or non-recognising of the seas and oceans' role in the evolution of civilisations and of the national maritime value and riverine space, the lack of vision upon the protection of the Romania's maritime interests, might generate some unrealistic conceptions about the actual use of the Naval Forces. We consider that the development and the equipping of Naval Forces, the improvement of their methods and procedures must constitute one of the priorities of the Romanian political and military leadership. Given the present political and military circumstances in the Black Sea region, in which every nation firmly sustains its interests, Romania could enjoy credibility, only to that extent in which would be developed national modern and balanced naval forces, able to sustain both national interests and participation to the military operations of the Alliance.

La începutul acestui mileniu, Marea Neagră atrage interesul politic, economic și militar al organizațiilor de profil europene și transatlantice, într-o măsură mult mai mare decât în trecut. Interesul pentru zona Mării Negre este determinat de o serie de factori, cei mai importanți fiind: situația acesteia la intersecția a trei regiuni de interes geopolitic și geostrategic europene de importanță deosebită (Europa Centrală, de Sud și cea de Est) și în apropierea punctelor fierbinți ale Orientului Mijlociu, posibilitatea exploatarii bogatelor resurse materiale și minerale de care dispune, și dispunerea pe traseul viitoarei magistrale energetice TRACECA, precum și cel al altor rute de transport a hidrocarburilor din Marea Caspică și Asia Centrală. Marea Neagră permite ieșirea la Marea Mediterană și la Oceanul Planetar a țărilor riverane (pentru Bulgaria, Georgia, România și Ucraina este singura cale către acestea) și a altor țări europene sau transcauzaiene, ea s-a dovedit a fi, de asemenea, un mediu propice pentru extinderea cooperării regionale în domeniul economic, comercial și turistic, dar și a celui militar, în cadrul Parteneriatului pentru Pace, dar și a altor inițiative menite să mărească încrederea și securitatea în zonă.

Pe de altă parte, Marea Neagră este o zonă "sensibilă", cu numeroase riscuri asimetrice care îl afectează stabilitatea. Au luat amploare crima organizată (imigrația ilegală, contrabanda de mărfuri, traficul de stupefianți sau armament), exploatarea ilegală a resurselor naționale din zona economică exclusivă a unora dintre state, a crescut gradul de poluare al mării și s-a intensificat pericolul poluării voie, amenințând echilibrul ecologic, au apărut anumite organizații teroriste, unele dintre ele acționând pe nave sau în porturi. Mai mult, resursele energetice oferite de spațiul Mării Caspice și, în special, transportul acestora către marii consumatori din Europa de Vest aduc frecvent în discuție viitorul Mării Negre. Ea este considerată astăzi o prelungire a Mării Mediterane, iar interesele riveranilor sunt tot mai strâns legate de cele ale țărilor mediteraneene.

România, deși are cea mai redusă porțiune de litoral dintre statele riverane (aproximativ 6%) deține o poziție aparte în regiunea Mării Negre. Țara noastră are privilegiul de a controla Dunărea de Jos, principalele brațe de vărsare în mare și Canalul Dunăre-Marea Neagră, cale de legătură, prin canalul Rin-Main cu Marea Nordului și care asigură, astfel, desfășurarea traficului naval între țările arabo-asiatice și cele vest-europene. Alături de cerințele dictate de apărarea spațiului maritim și fluvial, de apartenența la Alianța Nord-Atlantică și contribuția la securitatea globală regională, există deci și alte motive pentru menținerea unui instrument naval eficient.

Forțele Navale nu au la începutul acestui mileniu o situație privilegiată. Începând din 1990, acestora li s-au alocat fonduri bugetare insuficiente pentru desfășurarea în totalitate a activităților de instruire și asigurare. Starea tehnică a majorității navelor și echipamentelor s-a depreciat continuu, la acestea adăugându-se lipsa de efective, reorganizarea și restrukturarea repetată a eșaloanelor de conducere și execuție, care au contribuit și ele la scăderea stării de operativitate a unităților. În ultimii ani situația s-a mai îmbunătățit. Planificarea riguroasă a fondurilor alocate și a activităților din plan, scoaterea din înzestrare a unui mare număr de nave, reorganizarea unităților și a sistemelor de instruire, creșterea participării la exerciții multinaționale a permis creșterea graduală a numărului de zile de ieșire pe mare sau fluviu, creșterea nivelului de profesionalizare a unităților și a gradului de eficiență tehnică a echipamentelor și operaționalizarea unor divizioane de nave fluviale și maritime.

Procesul de reformă, început în 1999, a necesitat efectuarea unor importante reduceri de personal, de comandamente, unități, nave și alte echipamente. Reforma a fost abordată ca un proces complex de transformare în toate domeniile: operațional, administrativ și tehnic. Restructurarea a necesitat un efort colectiv, studii, analize pe variante și găsirea acelor soluții optime pentru asigurarea unui

echilibru corespunzător între nevoi și resurse. A rezultat astfel, o structură de forțe mai suplă și mai flexibilă, mai puțin costisitoare și mai ușor de condus, compatibilă cu cele ale forțelor navale ale statelor membre ale Alianței. Aliniindu-se la standardele armatelor moderne, Statul Major al Forțelor Navale a fost redislocat la București, alături de statele majore ale celorlalte categorii de forțe. Schimbări importante s-au produs în planificarea, organizarea și evaluarea instruirii forțelor, având la bază procedurile și documentele standard NATO.

Forțele Navale au avut o contribuție semnificativă la realizarea obiectivelor cooperării militare internaționale. Printr-o participare dinamică, activă și constantă la realizarea programelor de Parteneriat pentru Pace, ele au demonstrat că sunt un partener de încredere pentru comandamentele aliate din Sudul Europei. Alături de unitățile proprii, la exercițiile multinaționale NATO/PfP, conduse în comun cu comandamentele NATO de către Forțele Navale au participat și unități ale forțelor terestre și aeriene. Forțele Navale constituie un element activ în dezvoltarea relațiilor de încredere și securitate în regiunea Mării Negre, participând la Grupul de Cooperare Navală în Marea Neagră – BLACKSEAFOR, la exercițiile navale organizate de țările riverane, sau la alte forme de cooperare militară prevăzute prin planurile de relații bilaterale cu statele vecine. Statul Major al Forțelor Navale a contribuit la cele trei activări de la înființarea BLACKSEAFOR cu nave și ofițeri de stat major, care au acționat în comun pentru îndeplinirea acțiunilor planificate. Printre altele, navele românești participante la acest grup naval multinațional au și contribuit la mai buna cunoaștere a României de către populația și autoritățile locale, iar aceste activități vor continua și în anii următori.

Admiterea României în Alianța Nord-Atlantică, ridică, fără îndoială, și problema rolului viitor, a structurii și a misiunilor Forțelor Armate naționale și, implicit, a celor ale Forțelor Navale. Pentru Alianță, importanța Forțelor Navale a fost

recunoscută chiar de la stabilirea acesteia, astăzi, chiar și națiuni aliate, tradițional continentale, au început să-și dezvolte flote capabile de acțiune la nivel global. Forțele navale constituie și vor rămâne în acest secol, una dintre garanțiile securității și libertății naționale, dovedindu-și utilitatea sub forme diverse la pace și război, de la protecția domeniului maritim și sprijinul păcii, la lovirea obiectivelor din adâncimea teritoriului inamic (folosind rachetele de croazieră și aviația din organică), până la acțiunile militare și civile de constituire și consolidare a structurilor politice și administrative post-conflictuale. Ele constituie astăzi singura categorie de forțe care desfășoară acțiuni militare întrunate și execută misiuni în tot spectrul de conflict armat.

Necesitatea revederii locului și rolului pe care Forțele Navale ale României îl vor ocupa în cadrul sistemului militar național devine cu atât mai evidentă cu cât poziția geografică a țării, în special ieșirea la Marea Neagră, și existența unor facilități portuare deosebit de valoroase pentru alianță și pentru SUA, în particular, au constituit atuuri importante la invitația adresată României de a deveni membru cu drepturi depline al NATO. Economia românească are o componentă maritimă, cu un potențial crescând de exploatare a resurselor marine și de utilizare a căilor de comunicații oferite de Marea Neagră și fluviul Dunărea. Mai mult, accesul la mare este critic pentru economia românească și, de ce nu, pentru supraviețuirea noastră ca națiune. Ca urmare, este necesar ca România, aflată prin poziția sa la mare și fluviu, în apropierea unor zone de insecuritate, să aibă Forțe Navale bine structurate, ca o putere combativă care să-i poată permite îndeplinirea misiunilor stabilită de către autoritățile politico-militare ale statului.

În viitorul apropiat, Forțele Navale ale României vor trebui să facă față unui număr crescând de provocări: profesionalizarea personalului, care urmează a fi încheiată în anul viitor; achiziționarea de noi nave de luptă (fregate), care vor necesita, aparte de pregătirea personalului, alocarea unor fonduri importante pentru operare, menenanță și modernizări,

care vor influența realizarea altor programe de achiziții; dotarea unităților cu echipamente moderne, interoperabile; participarea la viitoarele exerciții aliate sau PfP, care vor continua să contribuie la ridicarea nivelului de interoperabilitate a forțelor și mijloacelor navale; continuarea restructurării, proces care se va încheia în 2005, Forțele Navale urmând a fi prima categorie de forțe a Armatei României cu o nouă structură.

Forțele Navale ale României au finalizat îndeplinirea obiectivelor Forței Program 2003, fiind, totodată, în tranziție către Forța Obiectiv 2007, ca parte integrantă a efortului general de restructurare al armatei române. În ceea ce privește Forțele Navale, scopul acestui proces este de a îndeplini cerințele Strategiei Militare ale României, de a redimensiona forțele în raport cu interesele naționale maritime și cu fondurile alocate, de a realiza un echilibru între structurile luptătoare și misiunile primite, de a crea structuri de comandă și control flexibile, eficiente, cu un timp de reacție rapid și de a asigura un sprijin de luptă și logistic continuu la toate eșaloanele.

Forțele Navale vor fi destinate să execute acțiuni independente sau în cooperare cu celelalte categorii de forțe sau forțe aliate, pentru menținerea accesului și a libertății de navigație la mare și fluviu, garantarea drepturilor suverane ale statului român în marea teritorială, zona contiguă și zona economică exclusivă, și îndeplinirea obligațiilor asumate prin tratate, convenții și acorduri internaționale. Pentru îndeplinirea acestui deziderat, ele vor fi în măsură să monitorizeze activitățile din spațiul maritim și fluvial, să acționeze pentru prevenirea situațiilor de criză și conflict și promovarea drepturilor legitime ale României la mare și fluviul Dunărea, prin exercitarea unei prezențe continue a navelor.

Se dorește astfel, realizarea unor forțe navale flexibile, suple și rapid dislocabile. Ele trebuie să reprezinte o *forță de descurajare*, capabilă să răspundă tuturor riscurilor și amenințărilor, să fie *robuste* (să aibă putere de foc și capacitate de supraviețuire ridicate), *credibile* (să dispună de forțe conforme cu misiunile și responsabilitățile asumate,

precum și de fondurile necesare menținerii acestora în stare de operativitate), *moderne* (să dispună de nave dotate cu echipamente interoperabile cu cele ale flotelor vest-europene), *active* (prin desfășurarea unui intens program de instruire pe mare și participarea la programele comune de exerciții navale ale Alianței, la activități bilaterale cu forțele navale ale altor națiuni), *prezente* (să fie capabile să-și îndeplinească misiunile într-o zonă geografică extinsă, în condiții hidrometeorologice grele și în perioade îndelungate) și *echilibrate* (în raport cu capabilitățile navale ale vecinilor și eventualilor adversari, cu posibilitățile de sprijin ale Alianței Nord-Atlantice, în caz de conflict, dar și prin repartiția adecvată a tipurilor de nave în cadrul lor, respectiv crearea unei proporții adecvate între forțele de lovire și cele de asigurare, între cele care duc luptă la distanțe mari de litoral și cele care sunt angajate în apărarea coastei).

Forțele Navale ale României trebuie să fie capabile să execute misiuni militare, de sprijin al instituțiilor și organizațiilor guvernamentale și locale, și de diplomație navală, să ducă acțiuni în cele trei medii fizice: apă, aer și litoral, să participe la apărarea teritoriului național și să ofere forțe și mijloace pentru apărarea colectivă în cadrul Alianței Nord-Atlantice. Navele și unitățile luptătoare vor avea un nivel înalt de operativitate și vor avea capacitatea de a participa activ la misiuni și exerciții în cadrul grupărilor navale multinaționale, în cadrul unor acțiuni navale independente și a celor militare întrunite. În structura viitoare, Forțele Navale urmează să aibă posibilități de acțiune, atât în zonele maritime și fluviale cuprinse în teritoriul național, cât și în zone maritime unde promovarea intereselor naționale necesită prezența lor.

Structura, înzestrarea și pregătirea Forțelor Navale permite desfășurarea unor acțiuni militare independente sau în cooperare cu celelalte categorii de forțe ale armatei, sau cu alte instituții sau organizații naționale, precum și în compunerea unor grupări multinaționale sub comanda NATO sau

stabilite prin acorduri regionale în spațiul de interes maritim și fluvial, pentru: sprijinul autorităților naționale în combaterea activităților ilegale la mare și fluviu, participând, alături de Poliția de Frontieră, la protecția resurselor maritime ale statului și a integrității apelor teritoriale, apărarea comunicațiilor maritime și fluviale, concretizată prin protecția bazelor și facilităților proprii, a facilităților portuare puse la dispoziția Alianței pentru manevra strategică de forțe și mijloace, escorta transporturilor navale de echipamente, tehnică și personal a forțelor naționale desfășurate în alte teatre de operații; sprijinul acțiunilor de căutare și salvare organizate de autoritățile naționale navale. Forțele Naționale asigură supravegherea și avertizarea timpurie la litoral, mare și fluviu și pun la dispoziția altor structuri date și informații privind situația navală din Marea Neagră. Prin structurile sale specializate, ele execută cercetarea hidrografică, amenajarea de navigație la litoralul românesc, editează hărți maritime și rutiere fluviale și organizează seviciul hidrometeorologic, maritim și participă la limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor naționale, evacuarea, protecția populației și a bunurilor naționale. În subordinea Comandamentului Operațional Naval, marile unități și unitățile luptătoare și de sprijin de luptă, împreună cu unitățile logistice, educaționale și de instrucție ale Statului Major al Forțelor Navale, participă la respingerea agresiunii dinspre mare și fluviu, apărarea obiectivelor de litoral, de pe fluviu, de pe canalele navigabile și din zona Economică Exclusivă, sprijină Forțele Terestre în acțiunile duse la fluviu, iar, în cooperare cu unități ale celorlalte categorii de forțe naționale și ale Alianței, execută atacul comunicațiilor maritime ale inamicului și interzic debarcarea desantului maritim. Forțele Navale participă la operațiile conduse de NATO, pentru apărarea colectivă; oferă forțe și mijloace pentru operațiile de răspuns la crize, de sprijin al păcii sau de asistență umanitară, organizate de

Alianță, de Uniunea Europeană, sau de alte organizații internaționale sau regionale.

O concepție de utilizare adecvată a Forțelor Navale are în vedere constituirea, în cadrul acestora, a următoarele componente:

- *de integrare*, care să asigure angrenarea navelor militare românești în operații multinaționale, în cadrul Alianței Nord-Atlantice, bazată pe fregate, scafandri de luptă și nave de luptă contra minelor marine;

- *de apărare*, care să apere spațiul maritim și fluvial național;

- *de sprijin a instituțiilor guvernamentale și locale și a autorităților navale civile*, pentru misiuni în zona economică exclusivă, pentru protecția obiectivelor economice, combaterea activităților ilegale, căutare și salvare pe mare.

Desigur, apartenența la Alianță presupune și contribuția cu forțe și mijloace adecvate, raportate la interesele naționale, potențialul militar și economic. Ca urmare, parte integrantă a procesului de atingere a standardelor Alianței, achiziționarea a două fregate ex-britanice revitalizate va asigura Forțele Navale cu nave de concepție și construcție occidentale, echipate cu sisteme de armament și senzori compatibili NATO. Cele două nave vor îmbunătăți semnificativ capacitatea combativă a Forțelor Navale și îi vor asigura mijloace adecvate participării la operații navale aliante și ducerii unor acțiuni de luptă moderne pe mare. Pregătirea unui număr important de militari la standardele NATO, va revoluționa modul de gândire, organizare și instruire în Forțele Navale, va asigura un nucleu de marinari foarte bine pregătiți profesional și va impune alinierea standardelor naționale de instruire și educație la cele ale Marinei Regale Britanice. Modernizarea acestor nave se va executa în șantierele navale din România, ceea ce va contribui la dezvoltarea potențialului tehnologic al acestora și la colaborarea cu companii externe de profil.

Arta operativă navală românească

la începutul sec. XXII

– Comandor prof.univ.dr. Marius HANGANU –

Este cunoscut că arta operativă este componentă a artei militare, având domeniu de studiu și aplicare, acțiunile militare de nivel operativ, respectiv operațiile.

Pusă multă vreme sub semnul întrebării, arta operativă a prins contur mai consistent în sec. XX. Dar nu numai existența artei operative a stat sub semnul întrebării. Ci și arta militară în general. Domeniul unei științe, respectiv al științei militare, arta militară a fost și poate încă mai este privită ca o problemă pur practică, unde nu încap multe teoretizări. Ca dovadă și mirarea pe care uneori o citim în ochii unor interlocutori străini atunci când află de doctoratul în științe militare care se practică în țara noastră.

Despre existența unei teoretizări, a unei științe privind modul de ducere a războiului, avem semnale de mai bine de 2000 de ani. Cine nu a învățat de scriserile lui Cezar privind războiul ("De bello galico") unde sunt stabilite scheme de luptă și unde sunt adunate legi și principii ale ducerii războiului!

Cunoscutul Sun-Tzu, cu 2600 de ani în urmă spunea că războiul este deosebit de important pentru o țară, putând duce la dispariția sau supraviețuirea acesteia. Ca atare el trebuie studiat temeinic, adică este necesară o știință despre război.

Teoria războiului a evoluat, iar modul de aplicare a ei, adică arta ducerii luptei a evoluat deasemeni.

Luptele de pe uscat au avut de cele mai multe ori corespondență pe apă, sau, cel puțin au trebuit să se folosească de mijloacele navale. Chiar dacă luptele pe apă au urmărit același scop ca cele terestre respectiv cucerirea de noi teritorii, ele nu au putut să aplice regulile de pe uscat. Ca urmare, teoria privind ducerea războiului pe apă este diferită de cea a ducerii războiului pe uscat sau în aer. Se poate trage astfel concluzia că există o parte a artei militare generale care corespunde forțelor navale, cunoscută sub numele de artă maritimă militară.

Fiecare palier al artei militare în general își are corespondent și în arta maritimă militară, adică

există o tactică, o artă operativă și o strategie maritimă sau navală.

Arta maritimă a evoluat odată cu societatea omenească, iar dezvoltarea științei și tehnicii au avut un cuvânt hotărâtor în modul de ducere a războiului pe mare. Însă, indiferent de armamentul folosit, de mijloacele de propulsie ale navelor și de pregătirea ofițerilor, câteva reguli și principii s-au respectat tot timpul. Ca și pe uscat de altfel.

Teoria artei maritime militare s-a dezvoltat în primul rând, în țările în care marina militară a jucat un rol deosebit, țări care au avut un litoral întins. Ba chiar în țări precum Anglia, SUA, Franța, Italia, deseori teoria ducerii războiului pe mare a fost motorul teoriei artei militare în general.

O situație aparte o poate constitui Germania, țară a cărui litoral reprezintă în jur de 20% din lungimea granițelor, dar care a avut teoreticieni însemnați și în domeniul maritim. Unul dintre ei, Friedrich Ratzel, autorul lucrării "Marea, sursă a puterii popoarelor" scrisă în 1902, a fost apreciat ca unul din fondatorii geopolitici, ba chiar părintele ei.

Pentru a încheia această succintă trecere în revistă a dezvoltării artei maritime militare pe plan mondial, voi reaminti de surprinzătoarea evoluție a Rusiei (în special pe timpul fostei URSS) de la o putere maritimă neînsemnată în perioada antebelică, la o putere maritimă dominantă, după al 2-lea război mondial, în special în domeniul submarinelor. și asta datorită unei explozii în domeniul teoriei artei militare, al cărui "vârf de lance" a fost amiralul Gorškov.

În România arta maritimă militară este de o vârstă cu marina militară. Adică își găsește rădăcini în marina de la sfârșitul sec XIX și cunoaște apogeul în perioada interbelică, perioadă prolifică pentru arta militară în general. Este urmarea firească a dezvoltării marinei militare din acea perioadă.

După al doilea război mondial, până în anii '70 în România teoria artei maritime militare evoluează lent, însă în ultimul sfert de secol și la începutul acestuia, arta maritimă militară cunoaște noi orizonturi. La sfârșitul secolului trecut, numărul de nave din dotarea marinei militare fiind mare, a făcut ca și numărul ofițerilor să fie mare iar preocupările pentru studiu și teorie au crescut. Lucrările teoretice au fost urmare a cunoștințelor acumulate, cunoștințe, în general, influențate de teoriile din est.

După 1989 gândirea în domeniul artei maritime românești, a cunoscut o cotitură, în sensul că au fost aprofundate scrierile în domeniul naval ale unor teoreticieni militari străini, în special din vest. Aceste scrieri, au fost traduse, în mare parte, înainte de 1989, dar nu au fost aprofundate decât după 1989.

Coroborarea studierii unor lucrări din vest cu preocupările generale pentru alinierea la standardele NATO au făcut ca într-o perioadă relativ scurtă, teoriile în domeniul maritim să cunoască transformări profunde, care în mod normal trebuie să fie coordonate cu schimbarea mentalităților.

Nu-mi propun să prezint modificările la nivelul tacticii, deși acestea dau consistență acțiunii la nivel operativ, ci mă voi mărgini la câteva considerații privind arta operativă a forțelor navale în această perioadă, a începutului sec. XXI.

În primul rând noțiunea de operație nu se referă doar la ducerea războiului. Ea este analizată în cele două momente: pace și război. Dacă la război operația navală își păstrează principalele caracteristici ale unei operații clasice, pe timp de pace, apariția unor operații noi, cum ar fi cele umanitare, de menținere a păcii și.a., face să apară un nou capitol al artei maritime și am putea afirma, chiar al artei operative.

În al 2-lea rând, războaiele care au avut loc de la începutul acestui secol au fost de 2 feluri: ori

război intern, ori acțiuni militare legiferate de ONU. Și în cazul războiului intern și în situația acțiunii sub mandat ONU, forțele care au intervenit au fost multinaționale. Aceasta a impus noi reguli pentru pregătire, organizare și conducere, reguli care să fie accesibile pentru toți participanții. Forțele Navale ale României, ca de altfel totă armata s-au aliniat la noile cerințe. Acțiunea în cadrul forțelor multinaționale implică teorii noi, documente noi, compatibile cu statele cu care colaborăm.

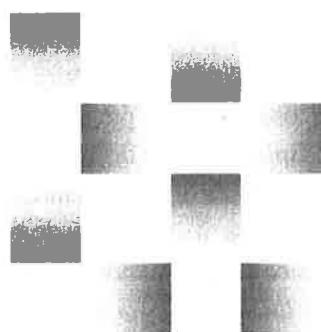
În al-3 lea rând, transformările geopolitice din zona Mării Negre, transformări pe care noi le percepem ca fiind cele mai multe și totodată cele mai importante care au avut loc în ultima perioadă într-o zonă maritimă atât de mică de pe glob, au dus la reconstrucția alianțelor și la actualizarea modului de pregătire și de ducere a operațiilor.

Dacă luăm exemplul acțiunilor de luptă din Marea Neagră duse în al 2-lea război mondial, considerate ultimele acțiuni militare consistente din acest areal o să avem surpriza să constatăm că și atunci au fost forțe multinaționale, că și atunci s-au urmărit scopuri, cel puțin declarativ, de creare a unei zone de prosperitate pe actualul spațiu al Rusiei. O să mai descoperim multe evenimente care confirmă că istoria, întradevar se repetă. În mod sigur, dacă istoria se repetă, mare parte a greșelilor probabil că nu se repetă, pentru simplul motiv că apar altele, pe care viitorul la va descoperi și judeca.

Arta maritimă este studiată pentru a obține succes într-un eventual război. Cei care o folosesc sunt de două categorii: pe de o parte teoreticienii, care emit documente, avanseză idei noi, iar pe de altă parte comandanții, care o pun în practică și care prin modul cum o aplică furnizează elemente noi pentru teoreticieni. Referindu-ne la Forțele Navale, putem spune că proporția celor care sunt practicieni este net dominantă în comparație cu a teoreticienilor.

Și toți suntem de acord că fără studiu, fără a avea teorii și teoreticieni, deci fără a progrăsa în acest sector al științei militare care este arta maritimă militară, nu vom avea nici practicieni buni. Iată încă unul din motivele care ne pot determina să analizăm acțiunile navelor militare, să le teoretizăm și să propunem soluții practice pentru această perioadă, perioadă care parcă cere de la noi acest lucru.

În încheiere doresc să subliniez importanța unor instrumente pentru elaborarea de noi teorii în domeniul militar și anume: doctoratul și activitatea acestei secții militare din cadrul Academiei Oamenilor de Știință. Amândouă sunt la îndemâna noastră și trebuie să constituie și chiar constituie centrul motor al elaborării și propagării cunoștințelor în domeniul militar, în domeniul apărării și securității naționale.

EDUCAȚIA ȘI PREGĂTIREA ÎN FORȚELE NAVALE

- Contraamiral de flotilă prof.univ.dr. Gheorghe MARIN -

Educația și pregătirea în Forțele Navale ale României derivă din nevoia apărării armate a intereselor naționale ale statului Român pe mare și fluviu. În actualul context al situației geopolitice și strategice ale zonei europene de sud-est, Forțele Navale trebuie să îndeplinească două deziderate majore, să fie permanent pregătite pentru a-și îndeplini misiunile și să fie apte din punct de vedere al resurselor materiale și umane pentru a apăra interesele naționale în zona lor de responsabilitate.

În condițiile în care mediul de securitate din zona Mării Negre suportă schimbări continue, generate de interesele naționale a șapte țări riverane dintre care trei sunt, sau vor fi integrate în alianța nord – atlantică, realizarea capabilităților operaționale ale Forțelor Navale Române, care să răspundă actualelor conflicte, mai apropiate sau mai îndepărtate, presupune, printre altele, parcurgerea unui program riguros de pregătire și educare a resurselor umane.

Fără nici un fel de îndoială că procesul de educare și pregătire a Forțelor Navale este deosebit de laborios și presupune resurse materiale și financiare deosebite, care să satisfacă nevoile generale de instruire și educare a trupelor. În acest proces locul central îl ocupă pregătirea forțelor umane. În acest sens se poate aprecia că posibilitatea Forțelor Navale de a-și îndeplini

misiunile depinde de cantitatea și mai ales de calitatea personalului pregătit și format în cadrul unui sistem echilibrat, riguros și eficient.

1. Problematica, locul și rolul educației și pregătirii în Forțele Navale.

Scopul general al educației și pregătirii în cadrul Forțelor Navale îl reprezintă activitatea de formare, perfecționare și specializare a personalului astfel încât aceasta, pe baza competențelor și responsabilităților dobândite, să poată îndeplini calitativ atribuțiile și responsabilitățile care îi revin.

Prinț-un sistem de educare, instruire și pregătire adecvat posibilelor misiuni în zona lor de responsabilitate, Forțele Navale configurează și orientează această activitate pe baza unei concepții moderne și actuale, structurată într-o doctrină proprie și în consens cu prevederile concepției generale a pregătirii personalului din compunere. Educarea și pregătirea din cadrul Forțelor Navale nu este un concept doctrinar imuabil ci o concepție care se adaptează permanent situațiilor nou apărute. Totuși, cadrul general unitar de prevederi regulamentare necesar desfășurării normale a activităților armatei este respectat, principiile și regulile în vigoare stabilite prin politica militară a

statului fiind puse în aplicare permanent, avându-se în vedere norme, standarde și proceduri educaționale și de pregătire valabile pentru întregul sistem național de instruire a forțelor armate.

În general sunt urmările scopuri educaționale și de pregătire valabile pentru întregul sistem practicat în cadrul tuturor categoriilor de forțe ale armatei, cu detalieri specifice pentru fiecare categorie. În cadrul Forțelor Navale cele mai evidente scopuri sunt:

- realizarea unei viziuni unitare și integratoare a pregătirii Forțelor Navale în sensul compatibilității acestora cu sistemele practicate în statele euroatlantice;

- reorientarea pregătirii Forțelor Navale pe principii moderne, aplicate de puteri navale ale lumii contemporane;

- orientarea activității de educare și pregătire pe obiectivul clar al îndeplinirii misiunilor și atribuțiilor personalului;

- asigurarea unui caracter dinamic, deschis și perfectibil sistemului de educare și pregătire a resursei umane;

- asigurarea interoperabilității sistemului propriu de pregătire și educare cu sistemele din similare din forțele navale euroatlantice.

Forțele Navale ale României reprezintă organismul militar de apărare a intereselor naționale ale statului nostru în domeniul maritim și fluvial. Acestea desfășoară activități specifice atât pe timp de pace cât și în perioade de criză sau la război. Activitățile fundamentale din domeniul pregătirii și educației include două paliere de bază:

- **Primul** și poate cel mai important, este acela al generării forței umane necesare îndeplinirii misiunilor specifice. "Sistemul de producție" al forței specializate pentru Forțele Navale este un domeniu de referință pentru toate puterile navale ale lumii. În viziunea acestora conceptele operaționale coagulează cel puțin patru elemente fundamentale: conceptele operaționale, realizările tehnologice în domeniul naval, resursele la dispoziție și tehnologiile moderne de instruire;

- **Al doilea** element îl reprezintă modalitatea de educare și pregătire ca și cea de perfecționare a pregătirii personale, continuu pe timpul întrebuințării

forțelor, în misiuni specifice. Aceasta este considerat deosebit de important în cadrul Forțelor Navale, care execută misiuni pe spații întinse și la distanțe mari de locurile de dislocare.

Educația și pregătirea în cadrul Forțelor Navale, a devenit deosebit de complexă pentru faptul că actul educațional și de pregătire funcționează în situații dintre cele mai diverse, pe timp de pace, criză sau război. Sistemul educațional și de pregătire se adresează în aceeași măsură trupelor operaționale dar și comandanților aflați pe diferite eșaloane decizionale. Sub acest aspect pregătirea comandanților implică semnificații deosebite care presupun:

- **implementarea** conținutului doctrinar și regulamentar privind ducerea luptei sau operației în activitatea de educație și pregătire;

- **perfecționarea** permanentă a actului de comandă în domeniul educării și pregătirii subordonăților;

- **verificarea** permanentă, încă din timp de pace a eficienței echipamentelor și structurilor din subordine destinate educării și pregătirii efectivelor;

- **adaptarea** și îmbunătățirea tehnicilor de instruire și adaptarea acestora nevoilor reale de educare și pregătire;

- **dotarea** și înzestrarea cu echipamente militare, mijloace performante în domeniul educării și pregătirii efectivelor.

Relațiile de determinare între educația și pregătirea care se execută în Forțele Navale sunt evidente. Acestea nu pot fi cuantificate în scheme rigide, însă conceptual, se poate aprecia că există componente distincive, valabile de fapt și pentru celelalte categorii de forțe ale armatei. Principalele componente în domeniul educării și pregătirii efectivelor sunt:

Componenta conceptuală care presupune:

- să se cunoască și să fie însușite elementele privind politica națională în domeniul naval și interesele politico – militare ale statului;

- să fie însușite elementele cuprinse în Doctrina navală a statului și elementele regulaamentare care derivă din aceasta;

- să fie însușite misiunile care revin Forțelor Navale de acțiune nonviolentă sau armată pe timp de pace, la criză sau război;

- să fie însușite concepțiile de acțiuni armate sau nonviolente a Forțelor Navale proprii și din componența statelor partenere.

Componenta morală și motivațional – afectivă implică:

- cultivarea motivării personale pentru îndeplinirea misiunilor care revin organizațiilor militare din compunerea Forțelor Navale;
- cultivarea încrederii în comandanți și în deciziile acestora;
- cultivarea valorilor naționale și tradițiile istorice din domeniul naval;
- călirea moralului prin pregătire și educație permanentă;
- formarea calităților psihice ale luptătorilor din compunerea organizațiilor militare ale Forțelor Navale.

Componenta fizică presupune:

- cultivarea și călirea calităților fizice ale luptătorilor;
- dotarea cu echipamente militare și logistice adecvate misiunilor de luptă, care să faciliteze activitatea fizică a luptătorilor;
- antrenamente permanente, cu specific naval, necesare menținerii condițiilor fizice pentru îndeplinirea misiunilor de luptă.

Aceste componente nu trebuie privite în mod separat. Practic fiecare dintre ele o condiționează pe cealaltă. Minimalizarea oricărei dintre componentele menționate poate crea disfuncționalități în întregul sistem de educație și pregătire.

2. Conținutul educației și pregătirii în Forțele Navale

Pregătirea și educația este determinată de necesitatea asigurării posibilităților Forțelor Navale pentru îndeplinirea misiunilor care le revin în cadrul sistemului de siguranță națională. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv pregătirea și educația trebuie să îndeplinească prioritar următoarele condiții :

- să fie riguros planificată pentru a se putea asigura desfășurarea ei permanent, ritmic și continuu;

- să aibă un conținut coerent și realist care să-i asigure stabilitate și finalitate;
- să fie desfășurată cu competență de personal specializat, cu abilități formate în acest domeniu;
- să fie evaluată periodic în raport cu obiectivele propuse.

În ultima perioadă, o serie de documente adoptate la nivelul Armatei și Forțelor Navale aduc îmbunătățiri evidente sistemului de pregătire și educație, depășind cadrul restrictiv existent. Astfel, Doctrina Pregătirii, Forțelor Armate, Conceptia învățământului din Armată, Doctrina Forțelor Navale și Concepția de formare și dezvoltare profesională a personalului militar din Forțele Navale, consideră pregătirea și educația o activitate complexă, cu numeroase conexiuni în întregul sistem de organizare al acțiunilor militare. În această concepție pregătirea și educația trupelor este definită de trei direcții fundamentale.

Învățământul militar - poate cu importanța cea mai mare în pregătirea și educarea luptătorilor, precum și perfecționarea pregătirii acestora;

Instrucția militară propriu-zisă.

Îndeplinirea atribuțiilor funcției.

Având în vedere că Forțele Navale vor fi, probabil, primele care vor trece la executarea serviciului militar profesionalizat, trebuie apreciat că fiecare dintre componentele menționate va avea un rol bine determinat, într-un context complet și complex, corelat optim în domeniul pregătirii și educației.

Deși recrutarea personalului destinat Forțelor Navale nu este o activitate propriu-zisă de pregătire, aceasta va avea influență determinantă asupra nivelului de pregătire ulterioară a personalului din Forțele Navale. Astfel, nu pot fi introduse în sistem persoane cu o pregătire și o educație slabă, care nu sunt motivați, care au o dezvoltare fizică deficitară, un potențial intelectual redus și aptitudini slabe pentru cariera militară în marină.

Din acest punct de vedere în Forțele Navale nu există, deocamdată, un program riguros de acțiuni concrete privind modalitatea de investigare a pregătirii tinerilor candidați, înainte de intrarea lor în pregătirea

propriu-zisă, pentru a deveni luptători în Forțele Navale.

Investigarea potențialului uman destinat Forțelor Navale ar trebui să înceapă prin selecția candidaților pe baza unor criterii experimentale și verificate în timp, evitându-se cazuri de irosire a resurselor armatei pentru pregătirea unor indivizi incompatibili cu meseria armelor în domeniul naval.

Complexitatea misiunilor Forțelor Navale, dimensiunile noi ale acțiunilor militare în condițiile noilor configurații politico-economice și militare, care se petrec în spațiul euroatlantic și al Mării Negre, generează implicații în sistemul de formare și pregătire a resursei umane necesară organizării, planificării și ducerii acțiunilor militare pe mare și fluviu.

Eforturile de profesionalizare a personalului militar din Forțele Navale, de însușire a procedeelor de acțiune și standarde NATO, de realizare a compatibilității cu armatele moderne, impun reproiectarea concepției privind formarea și perfecționarea personalului, în acord cu locul și rolul acestuia în ansamblul resurselor umane.

Pregătirea profesională a personalului militar din Forțele Navale se realizează printr-un sistem de activități desfășurate în instituțiile militare de învățământ, în forme specifice și prin conținuturi adecvate, în scopul formării, specializării și perfecționării pregătirii personalului pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale care îi revin la pace în situații de criză și la război.

3. Repere metodologice privind activitatea de educație desfășurată în Forțele Navale.

Acțiunile militare ale Forțelor Navale se desfășoară de cele mai multe ori într-un cadru complex determinat atât de varietatea misiunilor, diversitatea armamentului și tehnicii din dotare cât și de dinamica condițiilor hidrometeorologice din teatrul de acțiune. Determinant pentru obținerea victoriei în aceste situații este efectul unei educații ritmice, complexe și riguroase care poate influența decisiv îndeplinirea misiunilor.

În condițiile războiului modern mediul de acțiune al trupelor, inclusiv al celor din compunerea Forțelor Navale este caracterizat în permanentă de pericol, nesiguranță, supraefort, incertitudine și o mulțime de

informații contradictorii. Dacă, încă din timp de pace nu se va asigura un mediu educativ adecvat eficiența acțiunilor militare desfășurate pe timp de război va fi scăzută, uneori cu efecte dintre cele mai nedorite. Sub acest aspect educația militară trebuie să răspundă unui **scop foarte precis: formarea coeziunii structurilor militare, cultivarea spiritului de luptă și virtuțiilor militare, dezvoltarea capaci-tății forțelor de a răspunde cu vigoare cerințelor desfășurării acțiunilor militare.**

În acest sens **principiile educative de bază** trebuie:

- să aibă ca scop pregătirea pentru război;
- să aibă la bază doctrina pentru operații;
- să fie o activitate realistă, permanent adaptată realităților războiului;
- să fie un proces continuu, progresiv, având ca tel atingerea performanțelor stabilite prin standarde;
- să fie o activitate atractivă și provocatoare.

Pentru realizarea scopului propus și creșterea eficienței activităților, instrucția trebuie să răspundă unui set de **cerințe esențiale**, după cum urmează:

- să fie concepută și condusă cu competență, pe baze științifice;
- să încorporeze imediat învățăminte reieșite pe câmpul de luptă – devine astfel o activitate realistă, cu sens;
- să fie planificată și desfășurată unitar – se asigură armonizarea activităților pe întreaga scară ierarhică, precum și întrebuițarea eficientă a resurselor;
- să se desfășoare modular – obiectivele se îndeplinesc, în mod secvențial, cu programe individualizate, specifice fiecărei structuri/echipaj, ceea ce dă posibilitatea unei cunoașteri clare a situației;
- să fie standardizată – se asigură o imagine foarte clară a finalității fiecărei etape, putându-se realiza o organizare superioară a activității;
- să fie flexibilă – permite redimensionarea/schimbarea obiectivelor sau activităților în funcție de modificările ce apar în misiunile forțelor, concepțiile de folosire, în organizare și înzestrare, prioritățile stabilite, resursele alocate etc;

Secția Științe Militare

- să fie preponderent practică – se asigură o adaptare rapidă și eficientă a forțelor la specificul acțiunilor reale pe câmpul de luptă;

- să cultive spiritul combativ și virtuțile militare – se stimulează angajarea în obținerea performanței, dezvoltarea voinei de a învinge, respectând legile războiului și dreptul internațional umanitar;

- să fie evaluată la nivelul fiecărei secvențe/etape – se asigură cunoașterea permanentă a situației reale, dându-se posibilitatea operării corecturilor necesare;

- să fie făcută cu instructori și structuri de sprijin profesionalizate – cresc performanțele actului de instruire, deci și capacitatea combativă a forțelor;

- să asigure motivarea – se dă sens activității și se creează competiția, mărindu-se angajarea fiecărui individ în obținerea performanței;

- să promoveze exigența – se asigură desfășurarea activității într-un cadru riguros, în care valoarea ocupă locul ce i se cucine, fapt ce sporește eficiența;

- să adopte și să implementeze standardele și procedurile NATO;

- să realizeze interoperabilitatea cu armamentele acestei structuri, alături de care armata noastră va acționa pentru a-și îndeplini misiunile.

Educația nu este un element derizoriu sau secundar în ansamblul pregăririi forțelor. Ea reprezintă modalitatea cea mai concretă a obținerii unor calități morale și de luptă remarcabile. Educația se regăsește în întregul sistem de instruire și pregătire a forțelor.

În sensul general, educația contribuie la cultivarea simțului datorie, a devotamentului și spiritului de sacrificiu, disciplinei și calității instrucției. În sens mai restrâns educația este acea componentă a pregăririi care asigură motivația necesară pentru a obține victoria în luptă.

În ultimul timp în Forțele Navale sistemul educativ a căpătat valențe noi cuantificate în noile regulamente operaționale, începând cu Doctrina pentru operații a Forțelor Navale. Se are în vedere asigurarea pentru fiecare individ în parte a :

- dezvoltării încrederii în sine, autodisciplina și răspunderea personală;

SIMPOZION

- rezistenței la presiuni fizice și psihice;
- dezvoltării curajului, integrității și conduitei etice;
- dezvoltării hotărârii și dorinței de a învinge;
- creșterea devotamentului și loialității față de grup și categoria de armă;
- cultivării autorității morale și profesionale.

În Forțele Navale activitatea de educare evoluează de la individ la grup asigurându-se feedbackul necesar. Din păcate logistica necesară desfășurării unei educații de calitate nu este la nivelul cerut. Din această cauză și noile prevederi doctrinare și regulamentare au un caracter restrâns referindu-se în principiu la educare din punct de vedere psihic, juridic și chiar religios ca forme ale asigurării acțiunilor militare.

În acest sens protecția psihologică se organizează și se execută de marile unități (unitățile) navale, în conformitate cu concepția generală elaborată de eșaloanele superioare pe baza dispozițiunilor de luptă.

Conducerea protecției psihologice se înfăptuiește de către statele majore ale marilor unități și unităților navale.

Organizarea și executarea protecției psihologice are la bază următoarele **direcții**:

- a) pregătirea psihică pentru luptă a militarilor;
- b) asigurarea condițiilor de viață și conceperea regimului de muncă, a relațiilor interumane, în aşa fel încât, împreună cu alți factori, să asigure întregului personal un moral ridicat, prestigios și personalitate;
- c) contracararea acțiunilor psihologice ale inamicului.

Asistența religioasă are acum un rol mai ridicat prin promovarea ansamblului de acțiuni specifice desfășurate în scopul cultivării valorilor religios-morale, patriotice, etnice și civice, în vederea realizării și menținerii unui nivel ridicat al moralului militarilor.

Asistența religioasă se realizează, prin compartimentul de specialitate a structurilor existente în Forțele Navale, pe baza dispozițiilor eșaloanelor superioare și concepției comandanților, de către clerul militar, prin pastorație individuală adecvată, predici și slujbe religioase, în vederea îmbărbătării militarilor, fortificării voinei, curajul și sentimentul patriotic întăririi credinței acestora.

TACTICA STRUCTURILOR DE COOPERARE CIVILI-MILITARI

Tactics of Civil - Military Cooperation Units

- Colonel Alexandru TROAŞCĂ -

Abstract

Recent military operations have proven to be very complex and dangerous. It is crucial for the armed forces to win the war, but it is more important to reestablish peace, stability, the rule of law, and to create conditions for a rapid return to a decent life for the population. Modern crises cannot be solved only by military means. It is imperative that military commanders to cooperate with organisations engaged in non-military activities, civil authorities and population, in order to promote mission legitimacy and enhance military effectiveness.

Commanders employ civil-military cooperation (CIMIC) units (elements) to establish and maintain liaison with civil organisations, authorities and population, in the process of coordinating activities to reach the end-state. CIMIC forms a special interface between an allied force and the civil authorities and organisations and enables leaders to make best use of the key resources available from the international community.

The need for concerted actions among those which are intervening to assist in solving conflict and related humanitarian crises requires the increase of CIMIC capabilities in the modern armed forces. This study presents the Romanian perspective concerning the civil-military cooperation.

Cooperația civil-militară (CIMIC) a constituit în totdeauna o componentă a acțiunilor militare, fie că este vorba despre asistență civilă în pregătirea pentru luptă, fie de asistență militară în reabilitarea economică și în refacerea infrastructurii unei națiuni. Ca domeniu distinct al activității militare, această cooperare ocupă un loc important în sfera de preocupări a instituției militare, impusă de necesitatea ca forțele armate să ofere sprijin autorităților centrale (locale) și populației civile din zonele de conflict armat sau în situații de producere a unor calamități naturale ori dezastre.

Relațiile de colaborare și sprijin reciproc, existente sau care se stabilesc între instituția militară, autoritățile centrale (locale), organizațiile guvernamentale și neguvernamentale și populația civilă au ca scop final îndeplinirea obiectivelor tuturor părților colaboratoare.

Activitățile și acțiunile CIMIC sprijină realizarea obiectivelor politico-militare ale operațiilor, în acestea fiind implicate elemente politice, militare, civile și umanitare.

Cooperarea civil-militară poate fi parte centrală a misiunii, ca de exemplu acordarea de asistență umanitară în caz de dezastre, sau factor auxiliar, ca de exemplu取得 sprijinului populației în vederea desfășurării în bune condiții a operațiilor militare.

Cooperarea civil-militară reprezintă coordonarea și cooperarea în sprijinul misiunii, între comandant și populația civilă, incluzând atât autoritățile naționale și locale cât și organizațiile internaționale, guvernamentale, neguvernamentale și private de voluntari.

Acțiunile de cooperare civil-militară pot fi aplicate atât în operațiile de apărare colectivă cât și în

operațiile de răspuns la crize. În ambele scenarii comandanții trebuie să țină cont de factorii sociali, politici, culturali, religioși, economici, de mediu și umani atunci când planifică și conduc acțiuni de luptă. Mai mult, comandanții trebuie să țină cont de numărul mare de organizații internaționale, guvernamentale și neguvernamentale, de obiectivele, metodele și perspectivele acestora. O relație eficientă cu o gamă largă de organizații civile, cu populația, guvernul și forțele militare locale este esențială pentru soluționarea conflictelor, iar pentru stabilirea și menținerea acestei relații, structurile pentru CIMIC este cel mai bun instrument al comandanțului. Comandanții trebuie să folosească aceste relații pentru a influența, controla și dezvolta cooperarea cu autoritățile civile și cu populația din teatrul de operații, în scopul obținerii sprijinului acestora în realizarea obiectivelor propuse, demonstrând legitimitatea intervenției forței militare. Din experiența ultimelor conflicte s-a ajuns la concluzia că atât în timp de pace, cât și în situații de criză sau în timp de război, operațiile militare sunt mai eficiente, dacă includ sprijin CIMIC.

1. Structurile tactice și tehnica militară din cadrul entităților CIMIC

A. Structuri

Structura CIMIC de bază în Armata României este Grupul CIMIC. Acesta este proiectat să desfășoare acțiuni atât pe timp de pace, cât și la criză și război.

Grupul CIMIC este structura principală de execuție în domeniul cooperării civili – militari, din Armata României, similară structurii unui batalion. Nu este o structură dislocabilă în întregul său, dar servește ca sursă pentru elementele CIMIC dislocabile. Totodată, el reprezintă centrul de expertiză în domeniul CIMIC și are capacitatea de a pregăti personalul CIMIC din Armata României, la nivel tactic. Grupul CIMIC stabilește și menține, prin elementele sale dislocate în teatrul de operații, deplina cooperare între comandanțul militar, autoritățile locale, populația civilă și organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari din zona sa de operații.

Grupul CIMIC are în compunere comandanțul grupului, o companie de comandament, un număr variabil de companii generale CIMIC și o companie de specialiști CIMIC.

Comandamentul Grupului CIMIC este structura de comandă și control, care asigură conducerea administrativă și operațională a subunităților și formațiunilor subordonate, în concordanță cu prevederile legilor țării, ale națiunii găzdui și internaționale, regulamentelor militare, ordinelor și dispozițiilor eșaloanelor superioare, standardelor și înțelegerilor militare la care România este parte sau pe care aceasta le recunoaște.

Compania de comandament este structura responsabilă în cadrul grupului cu asigurarea legăturilor, transporturilor și gestionarea aspectelor logistice și administrative.

Companiile generale CIMIC reprezintă structurile de bază din cadrul Grupului CIMIC. Pe timpul operațiilor acestea pot aciona în cadrul Grupului CIMIC sau pot fi în componența diviziilor/brigăzilor din cadrul componentei terestre, executând aceleași misiuni și având aceleași cerințe ca și Grupul CIMIC. Structura de bază a unei companii generale CIMIC este, de regulă, următoarea: grup de comandă, grupă administrativă, grupă evaluare, grupă operații, centru CIMIC și un număr variabil de platoane CIMIC, organizate la rândul lor astfel: grup de comandă, grup administrativ, centru CIMIC, grup de evaluare, grup pentru operații. Din modul de organizare a structurilor se poate constata că plutonul CIMIC poate îndeplini aceleași atribuții ca și compania CIMIC, dar la un eșalon mai mic, din cauza dimensiunii sale.

Compania de specialiști CIMIC reprezintă sursa de personal de unde vor proveni specialiștii CIMIC, în diverse domenii, care vor fi repartizați în companiile generale CIMIC sau vor fi folosiți pentru a sprijini Grupul CIMIC, în funcție de misiunile și cerințele teatrului de operații.

Specialiștii CIMIC, în diverse domenii, sunt organizați pe echipe funcționale de specialiști în concordanță cu complexitatea mediului în care acționează, în următoarele domenii funcționale: infrastructură, asistență medicală, transporturi, domeniul juridic, ordine publică, socio-cultural, administrație locală, mediu, agricultură, construcții civile, asistență veterinară, drepturile omului, economie, relații internaționale, educație și administrare școlară. Compania de specialiști CIMIC are în compunere specialiști civili din toate aceste domenii de expertiză.

Centrul CIMIC este structura creată în teatrul de operații prin care comandanțul forțelor militare coordonează și controlează toate acțiunile CIMIC. Personalul din cadrul Centrului CIMIC este în principal

personal militar, care poate fi suplimentat și cu personal civil aparținând altor organizații și care acționează ca elemente de legătură. Centrul CIMIC reprezintă primul și principalul element de coordonare a eforturilor civile și militare pentru stabilizarea și normalizarea situației din zona de operații. Centrul CIMIC are câteva caracteristici care îl fac diferit de alte tipuri de structuri militare și anume: este flexibil în mărime și în compunere; poate fi primul element de contact cu toate organizațiile civile (acolo unde forțele militare dețin controlul zonei de operații); poate cuprinde sau poate fi completat cu orice categorie de personal, militar sau civil, aparținând oricărei organizații pe care comandanțul forței o consideră necesară pentru îndeplinirea misiunii.

B. Tehnica militară

Grupul CIMIC trebuie să aibă toate categoriile esențiale de echipament și să fie capabil să-și execute misiunile cu un minimum de instruire suplimentară. Echipamentul trebuie să fie compatibil și interoperabil cu echipamentele armelor NATO, condiție esențială pentru buna desfășurare în comun a operațiilor. Având în vedere specificul misiunilor, Grupul nu are în înzestrare decât armamentul individual, defensiv și trebuie să asigure întregului personal dislocabil toată gama de echipamente de protecție individuală și colectivă. Operațiile de răspuns la crize pot să aibă loc în zone cu o mare diversitate de condiții meteorologice și geografice. Din acest considerent sunt necesare îmbrăcăminte, echipament, instruire speciale, măsuri medicale preventive, sprijin geografic și de infrastructură.

2. Obiectul de studiu al tacticii structurilor CIMIC. Funcții și principii de acțiune

A. Obiectul de studiu

Cooperarea civili-militari (CIMIC) reprezintă totalitatea acțiunilor și măsurilor întreprinse pentru realizarea coordonării și cooperării între comandanții militari, pe de o parte, și autoritățile centrale și populația civilă, organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari, pe de altă parte. CIMIC reprezintă totodată o interfață între Forța întrunită (atunci când este constituită) și instituțiile și populația civilă care acționează în cadrul zonei de operații (fig.1).

Conceptul CIMIC presupune desfășurarea a două tipuri de activități: activități în sprijinul conducerii acțiunilor militare, desfășurate cu ajutorul instituțiilor

civile și populației pe timpul pregătirii și ducerii acțiunilor militare și activități în sprijinul administrației centrale (locale) sau populației, desfășurate pentru restabilirea ordinii constituționale după încetarea ostilităților, în scopul normalizării situației în zonele de conflict sau pentru înlăturarea efectelor produse în urma dezastrelor naturale sau industriale.

Realizarea cooperării civili - militari este condiționată de următorii factori: acțiunile CIMIC trebuie să fie parte integrantă a Planului de operații al Comandamentului căruia îl este subordonat personalul CIMIC și să fie desfășurate în sprijinul îndeplinirii misiunii sale; personalul CIMIC din compunerea Comandamentului să aibă o viziune completă asupra zonei de operații; activitatea organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari trebuie susținută, în limitele resurselor disponibile, fără a se compromite misiunea.

Scopul cooperării civili - militari îl reprezintă stabilirea unor relații eficiente, cu o gamă largă de organizații civile, cât și cu populația civilă și autoritățile locale, esențiale în soluționarea conflictelor.

B. Funcțiile de bază ale activității de cooperare civili - militari:

a) Legătura civili - militari.

Aceasta sprijină procesul de planificare și conducere a luptelor. Stabilirea acestei legături încă de la începutul procesului de planificare și menținerea acesteia pe timpul ducerii luptelor va contribui la succesul acestora.

Fig. 1 - Interfața CIMIC

Legătura cu autoritățile și organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari va fi susținută, printre altele, și de o politică de informare publică adecvată. Aceasta presupune evidențierea realizărilor și progreselor și va duce la obținerea sprijinului din partea populației, autorităților și organizațiilor și agențiilor civile.

b) Sprijinirea mediului civil. Sprijinirea mediului civil se va desfășura numai acolo și atunci când este solicitat, pentru crearea, în primul rând, a condițiilor necesare executării misiunii de către forțele militare. Deciziile privind profunzimea, durata și amploarea acăstui sprijin trebuie luate la cel mai înalt nivel, ținându-se cont de factorii politici, militari și civili.

c) Sprijinul acordat forțelor militare.

Comandanții militari, în funcție de circumstanțe, pot solicita și folosi sprijinul mediului civil în fâșia de acțiune. În unele situații, pentru îndeplinirea obiectivelor forțele militare pot fi parțial dependente de resursele și informațiile civile. Comandanții vor urmări să obțină cât mai mult sprijin civil pentru desfășurarea operațiilor.

C. Principiile cooperării civili – militari

a) Primordialitatea misiunii. Acțiunile CIMIC sunt desfășurate în primul rând pentru sprijinul îndeplinirii misiunii militare. Acestea vor fi în concordanță cu obiectivul tactic (acesta decurge dintr-un obiectiv strategic) și trebuie să fie pe cât posibil în concordanță cu obiectivele organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari, care acționează în zona de operații. Comandanțul zonei de operații decide limitele în care se vor aloca resurse pentru misiunile CIMIC. Nu trebuie asumate sarcini suplimentare fără o evaluare a resurselor, acordându-se prioritate sarcinilor militare. Eșaloanele subordonate nu trebuie să preia sarcini locale CIMIC care ar putea compromite efortul CIMIC general.

b) Coordonarea CIMIC de către comandanț.

Comandanții de la toate eșaloanele au responsabilitatea de a coordona cooperarea civili – militari. La emiterea ordinelor trebuie să se țină seama de impactul acțiunilor militare asupra mediului civil și invers. Unitatea actului de comandă este esențială. Comandanții nu au nici o autoritate juridică sau responsabilitate de comandă asupra organizațiilor guvernamentale, neguvernamente-

tale, internaționale și private de voluntari în zona de operații. Personalul militar trebuie să fie conștient de mandatul pe care îl are, să cunoască resursele care le sunt accesibile, să identifice restricțiile mediului, dar și propriile limite.

c) Economia forțelor și mijloacelor. În îndeplinirea misiunilor CIMIC, comandanții trebuie să reducă, pe cât posibil, folosirea resurselor militare și să le folosească mai mult pe cele civile. Dependența civililor de resursele militare nu trebuie să existe pe termen lung. În caz contrar, retragerea sau reducerea ulterioară a cantității de resurse ar putea duce la tensionarea relațiilor civili – militari, la încetinirea procesului de întărire a autorității civile și ar putea afecta încrederea în forțele militare.

d) Concentrarea. Resursele ce pot fi folosite de CIMIC sunt limitate, prin urmare acestea trebuie să fie canalizate către acele sarcini care vor duce la îndeplinirea cu succes a misiunii. Concentrarea are avantajul de a aduce îmbunătățirea imaginii forțelor militare și de a demonstra hotărârea acestora de a acționa în interesul civililor. Dispersarea mijloacelor (bunurilor) va minimaliza impactul asupra populației și misiunii și ar putea implica prelungirea inutilă a misiunii.

e) Obligațiile umanitare. Comandanții au responsabilitatea juridică de a acționa în conformitate cu dreptul internațional umanitar și regulile de angajare. Personalul juridic va consilia comandanțul în privința acestor aspecte ale acțiunilor. Comandanții trebuie să urmărească reducerea efectului acțiunilor militare asupra necombatanților. Drepturile umanitare ale indivizilor și ale grupurilor de indivizi trebuie respectate și protejate.

f) Cunoașterea culturii și respectarea obiceiurilor. Pentru îndeplinirea misiunii este fundamentală existența unui grad mare de receptivitate față de obiceiurile civililor și față de stilul lor de viață. Nerespectarea unei legi sau a unui obicei local poate determina evenimente profund nefavorabile și poate submina șansele îndeplinirii cu succes a misiunii. Structurile CIMIC au responsabilitatea de a asigura informarea forțelor privind cultura și obiceiurile locale.

g) Scopuri comune. Odată stabilită, relația civili - militari trebuie menținută și consolidată pentru a nu se deteriora din cauza dezacordurilor, dezavantajelor, compromisurilor și chiar amenințărilor provenite de la forțele adverse sau ostile. Deși cei care acționează în cadrul zonei de operații pot avea interese

imediate comune, trebuie să fie cunoscute și scopurile diferite sau contrare intereselor forțelor militare.

h) Stabilirea responsabilităților. Structura și practicile de lucru ale organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari, cu care forțele militare trebuie să coopereze, sunt extrem de diverse. Stabilirea responsabilității fiecărui participant la operație se face după analizarea intereselor fiecărui. În acest sens, structurile CIMIC trebuie să stabilească, de comun acord cu organizațiile și agențiile civile măsuri de coordonare și mecanisme de tranziție, pentru a evita neînțelegările și pentru a defini rolurile și responsabilitățile.

i) Consensul. În relațiile cu organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari trebuie depuse toate eforturile pentru obținerea consensului. Pierderea consensului poate apărea brusc, din motive care par minore la prima vedere și, pentru a evita aceasta, comandanții trebuie să ia măsuri pentru obținerea și păstrarea lui.

j) Transparența. Activitățile CIMIC necesită existența încrederei reciproce între toți cei implicați în operație. Pentru a câștiga încrederea tuturor elementelor mediului civil, activitatea CIMIC trebuie să fie caracterizată de transparență, competență și hotărâre. Tensiunile apărute între componentele politice, militare și umanitare ale relației civili – militari pot duce la confuzii și neînțelegeri care se pot agrava datorită intereselor politice diferite, datelor inexakte furnizate de mass – media, precum și a distorsiunilor și comunicării insuficiente. Transparența este vitală pentru prevenirea și atenuarea unor asemenea situații prin asigurarea încrederei și încurajării reciproce. Informația obținută pe cale militară nu poate fi întotdeauna comunicată organizațiilor și autorităților civile. Comandanții de la toate eșaloanele trebuie să stabilească reguli și măsuri specifice de prelucrare a datelor și transmiterea acestora către autoritățile civile.

k) Comunicarea. Pentru menținerea consensului și cooperării este vitală comunicarea eficientă cu autoritățile, organizațiile și populația civilă. Majoritatea organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari cu care vor intra în contact forțele militare își urmăresc în mare măsură interesele proprii și, pentru a-și păstra independența, nu doresc în cele mai multe cazuri cooperarea cu militarii.

Cheia minimalizării acestor dificultăți constă în menținerea comunicării deschise, constante și directe. Pentru a evita posibilele dezacorduri trebuie să fie stabilite măsuri clare și eficiente pentru menținerea căilor de comunicare cu reprezentanții mediului civil, eventual prin centrele CIMIC.

D. Activități specifice structurilor CIMIC

a) Pregătirea studiului de regiune CIMIC se desfășoară folosind studiile de țară existente, rapoartele specifice ale Ministerului de Externe (dacă este cazul), ale Ministerului de Interne, publicații, hărți, interviuri etc. Studiul de regiune se întocmește și actualizează permanent, de la primirea misiunii, pe timpul desfășurării forțelor, până la terminarea misiunii.

Comandanțul forțelor militare are obligația de a stabili domeniile în care este nevoie de informații, gradul de detaliere, structura care strâng sau de unde se obțin datele. Studiul de regiune asigură un ghid clar bazat pe cele mai recente date și pe experiența forțelor militare care au acționat anterior în zonă. Acesta va asigura baza pentru întocmirea planurilor de acțiune, a ghidurilor de comportament pentru militarii proprii precum și a seturilor de reguli de angajare.

Etapele necesare sunt: desfășurarea analizei misiunii în scopul comparării cu obiectivele forțelor militare; revederea datelor disponibile și actualizarea permanentă a studiului de regiune; întocmirea unui set de întrebări, bazate pe studiul de regiune, în sprijinul cerințelor prioritare de informații.

b) Planificarea operațiilor de asistență a civililor dislocați va avea în vedere: folosirea la maximum a resurselor umane și materiale civile; reducerea interferenței civililor cu operațiile militare; asigurarea minimului de resurse umanitare pentru civili dislocați.

Etapele necesare sunt: estimarea numărului de civili din fâșia de acțiune; estimarea numărului de civili din fâșia de acțiune care ar putea intra în categoria civililor dislocați, ca urmare a ostilităților sau a dezastrelor naturale sau tehnologice; identificarea infrastructurii necesare adunării și deplasării civililor în fâșia de acțiune. Aceasta se realizează prin: localizarea școlilor, bisericilor, spitalelor, clinicilor și altor locuri

tradiționale de adunare a civililor; identificarea locațiilor specifice unde organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari își pot organiza taberele; coordonarea rutelor între locurile de adunare și taberele organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari; coordonarea forțelor militare necesare îndeplinirii Planului CIMIC, minimalizând, pe cât posibil, implicarea acestora.

Alte probleme ce se iau în seamă la planificarea CIMIC sunt: planificarea punctelor și zonelor de adunare și de odihnă de-a lungul rutelor; pregătirea unei estimări a resurselor necesare, simultan cu pregătirea unui plan de distribuire a ajutoarelor umanitare; coordonarea cu statul gazdă, forțele militare aliate și organizațiile civile a Planurilor CIMIC referitoare la civilii strămutați; actualizarea planurilor de evacuare în situații de urgențe locale; încorporarea acestor planuri în Planul CIMIC propriu.

c) **Asistența în planificarea operațională a evacuării necombatanților** minimalizând folosirea resurselor militare și maximizând folosirea resurselor civile.

Etapele necesare sunt: pregătirea și actualizarea estimării CIMIC; analizarea și compararea cursurilor de acțiune, identificarea avantajelor și dezavantajelor majore; pregătirea concluziilor și recomandărilor privind cursul de acțiune optim; pregătirea anexelor CIMIC la Planul de Acțiune și Ordinul de Acțiune și stabilirea activităților necesare pentru identificarea persoanelor ce urmează a fi evacuate, asistența receptiei și procesării evacuaților, asigurarea informațiilor pentru evacuații, informarea personalului militar despre aspectele CIMIC ale luptei, recomandarea acțiunilor ce trebuie executate de către comandanții pentru reducerea interferenței civililor în luptă, identificarea și coordonarea achiziției-rechiziției resurselor locale, asistarea comandanților în îndeplinirea obligațiilor sale legale și morale față de populația civilă, stabilirea regulilor de cooperare cu organizațiile și agențiile civile.

d) **Planificarea și conducerea proiectelor de acțiune civică, în colaborarea cu statul gazdă și organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari** prin pregătirea unui proiect care să asigure îmbunătățirea infrastructurii

civile, folosirea cu precădere a resurselor civile, folosirea militilor numai în procesul de asistență, ridicarea nivelului de sprijin din partea populației civile.

Etapele necesare sunt: supravegherea condițiilor de viață a civililor și a condițiilor de funcționare a infrastructurii; ierarhizarea proiectelor de acțiune civică în funcție de fezabilitate și impactul asupra atitudinii civililor.

e) **Coordonarea sprijinului organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari.**

Etapele necesare sunt: determinarea necesarului de asistență; identificarea organizațiilor și agențiilor civili din zona de operații capabile să ofere asistență; determinarea cantității și calității sprijinului oferit de către organizațiile și agențiile civile; stabilirea legăturii cu organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari; stabilirea regulilor de cooperare.

g) **Planificarea asistenței umanitare** pentru atingerea următoarelor obiective: anularea sau reducerea suferinței umane; evitarea duplicării eforturilor cu alte organizații civile; respectarea legalității și legitimității acțiunilor militare.

Etapele necesare sunt: supravegherea condițiilor de viață și evaluarea necesarului de resurse pentru populația civilă din zona de operații; ierarhizarea tipurilor de asistență umanitară; identificarea organizațiilor guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari capabile să ofere asistență; observarea atitudinii populației față de asistență umanitară; recomandarea cursului de acțiune optim.

Înființarea Centrului CIMIC la nivel brigadă, în interiorul fâșiei de acțiune, astfel încât să sprijine îndeplinirea misiunii de bază.

Etapele necesare sunt: selecționarea locului de amplasare căt mai apropiat de cea mai populată localitate din fâșia de acțiune, pe căt posibil în apropierea P.C. de rezervă; organizarea Centrului CIMIC; încadrarea optimă cu personal; dotarea corespunzătoare a Centrului CIMIC; colectarea eficientă a datelor și informațiilor CIMIC; asigurarea securității Centrului CIMIC.

h) **Conducerea Centrului CIMIC** prin coordonarea eficientă a personalului CIMIC în înregistrarea, raportarea și analizarea datelor și informațiilor CIMIC.

Pentru conducerea acțiunilor CIMIC sunt necesare următoarele etape: asumarea responsabilității conducerii operațiilor CIMIC prin identificarea personalului necesar, verificarea lanțului de comandă, repartizarea responsabilităților, menținerea continuității operației; evaluarea și validarea informațiilor CIMIC de interes; monitorizarea activității personalului în ceea ce privește recepționarea și evaluarea informațiilor CIMIC, actualizarea situației forțelor proprii și aduersare precum și a populației civile, recepționarea și analizarea rapoartelor de la subordonati; organizarea informărilor periodice; pregătirea și transmiterea anexei CIMIC la Ordinul de Luptă și Planul de acțiune; supravegherea securității Centrului CIMIC.

3. Misiunile structurilor CIMIC și modul de întrebunțare în timp de pace, în situații de criză și în timp de război

În timp de pace, activitățile CIMIC contribuie la realizarea și dezvoltarea cadrului de cooperare între instituția militară, autoritățile centrale (locale) și populația civilă. Principalele misiuni în timp de pace sunt: pregătirea forțelor și mijloacelor pentru participare la misiuni; pregătirea personalului prin cursuri și participare la exerciții; participarea la înlăturarea efectelor produse în urma dezastrelor naturale; sprijinirea acțiunilor antiteroriste (întocmirea studiilor de regiune și a evaluărilor); sprijinirea acțiunilor de informare; participarea la activități specifice privind sprijinul națiunii gazdă.

În situații de criză (pe teritoriul național sau în afara granițelor țării) misiunile CIMIC constau în planificarea, coordonarea și executarea activităților specifice managementului crizei. Misiunile CIMIC pe timpul situațiilor de criză cuprind: controlul populației și resurselor (în misiuni în afara granițelor țării); participarea la coordonarea în vederea înlăturării efectelor produse în urma dezastrelor naturale sau industriale; acordarea de sprijin (asistență) autorităților civile; participarea în cadrul operațiilor de sprijin al păcii; sprijinirea acțiunilor antiteroriste; sprijinirea acțiunilor de informare; participarea la activități specifice privind sprijinul națiunii gazdă.

În timp de război, pentru apărarea națională sau participarea la apărarea colectivă, misiunile CIMIC se concretizează în: sprijinul operațiilor în cadrul

războiului de apărare a țării și al luptelor pe timpul participării la apărarea colectivă; sprijinirea acțiunilor antiteroriste și a acțiunilor de informare; participarea la activități specifice privind sprijinul națiunii gazdă.

În perioada post-conflict activitățile la care structurile CIMIC pot lua parte cuprind: negocierile de pace; restabilirea ordinii de drept; respectarea regimului prizonierilor; investigarea crimelor de război; dezarmarea facțiunilor luptătoare; asistență medicală; eliminarea efectelor acțiunilor teroriste; repatrierea refugiaților; reabilitarea infrastructurii.

Elementele sau structurile CIMIC pot asigura sprijin limitat forțelor militare în desfășurarea acțiunilor proprii, în următoarele domenii: informații, comunicații, logistică, protecție psihologică, informare și relații publice, protecție medicală și sanitar-veterinară, asigurare topografică (hidrografică și de navigație), evitarea fratricidului, asistență juridică, protecția mediului.

Asistența umanitară este în sarcina agenților guvernamentale sau neguvernamentale precum și a ONU. Ea trebuie să fie complementară sau suplimentară eforturilor societății civile, ale națiunii gazdă sau ale organizațiilor civile care au ca sarcină primordială acest lucru.

Asistența umanitară asigurată de către forțele militare și la care pot participa elementele CIMIC cuprinde: refacerea infrastructurii civile; refacerea facilităților sanitare de bază; refacerea sistemului de facilități publice; asigurarea medicală de urgență pentru populația afectată; sprijinirea autorităților civile pentru distribuirea ajutorului umanitar; protejarea proprietății civile, obiectivelor culturale, religioase și de patrimoniu; asistența refugiaților; asistența aprovisionării cu alimente, facilități sanitare, îmbrăcăminte; protecția persoanelor civile; plasarea refugiaților, evacuaților și persoanelor strămutate; administrarea taberelor de refugiați, evacuați sau strămutați.

În cadrul sprijinului națiunii gazdă elementele CIMIC optimizează relația între forțele militare și autoritățile guvernamentale ale națiunii pe teritoriul căreia sunt staționate și utilizate.

DEZBATERI DE IDEI

Acțiunile în caz de **urgențe civile** au ca domeniu de activitate protecția și sprijinul populației civile, de obicei în contextul războaielor sau dezastrelor. **Elementele CIMIC pot primi ca misiune:** coordonarea planurilor pentru evacuarea populației civile; acordarea ajutorului umanitar; acordarea asistenței în procesul reabilitării infrastructurii; coordonarea procesării refugiaților.

Acțiunile întreprinse în **operațiile de sprijin al păcii** se axează pe prevenirea războiului, rezolvarea conflictelor, promovarea păcii și sprijinul autorităților civile ca răspuns la crizele interne. Deși tipologia acestor situații este foarte largă, toate acțiunile necesită un anumit grad de coordonare cu factorul civil. CIMIC are misiuni în următoarele domenii: asigurarea capacităților de coordonare a răspunsului umanitar, acolo unde autoritățile civile sunt depășite de situație; sprijinul persoanelor dislocate; asistența planificării, coordonării și executării evakuării persoanelor necombatante; sprijinul forțelor militare în operațiile în sprijinul păcii; sprijinul măsurilor de control a populației și resurselor.

În cadrul **acțiunilor privind controlul populației și resurselor** care vizează obiective multiple referitoare la securitatea populației, interzicerea accesului adversarului sau fațunilor luptătoare la resursele umane și materiale, mobilizarea resurselor umane și materiale, detectarea și reducerea activității adversarului pentru controlul resurselor și a populației, elementele CIMIC sunt angrenate în activități de o largă diversitate: pentru controlul populației va participa la măsurile de monitorizare și gestionare a mișcării populației care pot include restricții de mișcare, interzicerea circulației, permise de trecere, identificarea persoanelor, redisplocarea refugiaților sau persoanelor evacuate; pentru controlul resurselor CIMIC va putea fi implicat în măsurile de monitorizare și gestionare a deplasării și folosirii resurselor materiale cum ar fi inspectarea facilităților, programe de amnistie, controlul distribuției ajutoarelor umanitare, puncte de control, reguli, regulamente și altele.

În **acțiunile de informare** personalul CIMIC nu trebuie să fie un element primar de culegere a informațiilor. Misiunile CIMIC sunt canalizate pentru

diseminarea informațiilor în rândul populației civile în scopul facilitării asistenței umanitare și a îndeplinirii misiunii, precum și pentru promovarea activității CIMIC în mass-media.

Datorită funcțiilor și misiunilor specifice, atât înainte cât și după dislocarea în fâșia de acțiune, este esențială alcătuirea unei baze de date CIMIC, vizând fâșia de acțiune, populația, resursele, organizațiile relevante și posibilele acte ostile ce ar putea împiedica îndeplinirea misiunii și care trebuie să cuprindă: condițiile pedoclimatice, compoziția etnică și modul de susținere a acțiunilor militare proprii, nivelul de trai, sănătatea populației, atitudinea populației, credințele religioase, ideologice, aspectele culturale, mod de viață, structura guvernului, forma de guvernământ, personalitățile publice, sistemul juridic, standardele educaționale, facilitățile și activitățile culturale importante, comunicațiile, transporturile, utilitățile, sursele de energie, resursele naturale, potențialul uman activ, disponibilitatea pe tipuri și meserii, dezvoltarea economică, principalele industrii, capacitațile tehnice și științifice, activitatea comercială, structura bancară, sistemul monetar, extinderea și natura producției agricole, obiceiurile alimentare ale populației, nucleele organizațiilor de rezistență, organizațiile și operațiile de gherilă, extinderea și gradul de susținere de care se bucură, activitățile ostile, inclusiv spionajul, sabotajele și alți factori de subversiune.

Relativ la desfășurarea **acțiunilor psihologice**, care sunt utilizate pentru influențarea atitudinii și comportamentului populației în zona de operații, CIMIC va acționa pentru: optimizarea modului de folosire a resurselor umane locale; optimizarea folosirii infrastructurii; coordonarea acțiunilor pentru căștigarea simpatiei, sprijinului și colaborării populației; demonstrarea legitimității și legalității operațiilor militare.

Este necesar ca planurile CIMIC și cele ale acțiunilor psihologice să fie riguros coordonate, în vederea maximizării efectelor planificate în paralel cu optimizarea utilizării resurselor existente în teatrul de operații militare.

4. Direcții de perfecționare a tacticii unităților CIMIC

a) „Lecțiile învățate”, luate direct din teatru, să fie valorificate de cei care vor acționa în teren;

- b) Grupul CIMIC să devină interoperabil cu structurile similare din statele membre NATO și UE;
- c) Înființarea unui centru de pregătire CIMIC la nivel tactic în cadrul grupului CIMIC, unde se va instrui personalul CIMIC din Armata României și din statele membre NATO;
- d) Pregătirea personalului CIMIC român la nivelul standardelor NATO prin cursuri organizate atât în țară cât și în străinătate;
- e) Perfectionarea cooperării cu organizațiile guvernamentale, neguvernamentale, internaționale și private de voluntari prin organizarea și desfășurarea unor exerciții și activități comune.

* * *

Activitățile și acțiunile CIMIC au devenit parte integrantă a profesiei militare și ajută la realizarea obiectivelor politico-militare în acțiuni militare, în care sunt implicate elemente politice, militare, civile și umanitare.

Fiind atât o responsabilitate a comenzi, cât și a fiecărui militar, CIMIC are o concepție clară, transparentă și ușor de înțeles de către personalul militar și civil.

Coordonarea tuturor forțelor și resurselor angajate în operațiunile de sprijin al păcii este o activitate dificilă și complexă. Realizarea unității de efort, atât de necesară pentru sporirea eficienței acțiunii, este posibilă numai printr-o implicare hotărâtă și profesionistă a structurilor CIMIC.

Cooperarea civili-militari oferă cele mai bune mecanisme pentru realizarea legăturii între activitățile militare și civile în diferitele zone de operații, în special acolo unde acționează forțe multinaționale.

Întrucât forțele militare vor acționa în medii ostile, neutre sau favorabile, scopul activității CIMIC este de a crea condițiile civil-militare care să ofere comandanțului posibilitatea alegerii cursului de acțiune optim în vederea îndeplinirii cu succes a misiunii. Cooperarea civili-militari este vitală pentru succesul misiunii militare. Toate armatele moderne, profesionalizate au în structura lor o importantă componentă CIMIC, care, prin acțiunile desfășurate în diverse teatre de operații, promovează interesele țărilor lor la nivel

strategic și întăresc poziția acestora în cadrul comunității internaționale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *AJP - 01 Allied joint doctrine - Chapter 21 - Civil - Military Cooperation*
2. *AJP - 9 NATO Civil - Military Co-operation (CIMIC) Doctrine*
3. *NATO Military Policy on Civil - Military Cooperation (CIMIC) Final decision on MC 411/1*
4. CM (99) 53 Civil - Military Cooperation concept for the European Union
5. *Manualul pentru cooperarea civili-militari(CIMIC) - proiect*
6. *Field Manual no. 41-10 Civil Affairs Operations, United States Army, 2000*
7. *FM 100-23, Peace Operations, U. S. Army, 1994*
8. *Psychological Operations and Civil Affairs, U. S. Army, 1999*
9. *The New Peacekeeping Partnership, Alex Morrison, Toronto, Brown, 1994*
10. *Winning the Peace, David M. Last, Thesis Presented to the U.S. Army Command and General Staff College, 1995*
11. *Success in Peacekeeping Missions Requires Civil - Military Cooperation, Anthony D. Sinnott, PPC Course, 2001*
12. *Strategia securității naționale, acțiuni militare altele decât războiul, istoria artei militare, geografie militară – Volumul I, Sibiu 2001*

TACTICA MENTENANȚEI

The Maintenance Tactics

- Colonel (r) prof.univ.dr.ing. Eugen SITEANU -

Abstract

Two of the numerous ideas examined in this paper stand in the fore front.

First, there is the need for technical supply, technical training, technical test, technical field service, technical intelligence (reconnaissance), salvage, running repair and maintenance action in order to obtain, with minimum of losses, the great efficiency of the military actions.

Second, there is the concept, principles and components of maintenance tactics, how maintenance tactics works in order to contribute to the victory, and the necessity to take in greater maintenance measure into account when organizing and carrying out an attack.

În tratatul de tactică militară¹, recent apărut, în cuvântul înainte se avanseză o definiție care poate constitui un punct de plecare în demersul nostru. În acest cadru, putem spune că tactica menenanței este arta și știința întrebuiențării forțelor și mijloacelor de menenanță în luptă, o ramură a artei militare care are ca obiect de studiu acțiunile de menținere / restabilire a stării de bună funcționare a tehnicii militare și armamentului în acțiunile militare de luptă și care este chemată să elaboreze principiile, regulile și procedeele planificării, organizării și ducerii acțiunilor de menenanță în luptă. Prin urmare, tactica menenanței se coreleză cu arta operativă și cu strategia.

Tactica menenanței are rădăcini în războaiele secolului XIX și mai ales XX.

Parafrazându-l pe Jacques Antoine Hippolyte de Guibert, care a scris "Eseu general despre tactică", s-ar putea spune că tactica menenanței ne învață cum să constituim subunitățile și unitățile de menenanță și să le repartizăm trupelor, cum să le dispunem, să le

manevrăm și să le punem să lucreze în dispozitivul propriu de luptă. Ea cuprinde cunoașterea militarilor care au atribuții pe linia menenanței, armamentului și tehnicii militare, trupelor, terenului și împrejurărilor deoarece toate aceste cunoștințe reunite determină manevrele, întreținerile tehnice, evacuările și reparațiile de tehnică și completările cu tehnică și piese și materiale pe care ea le prescrie.²

Totodată, trebuie să se explice obiectul de studiu într-o manieră asemănătoare cu cea din Tratatul de tactică militară³, tactica menenanței are ca obiect propriu de studiu folosirea entităților de menenanță proprii, întărire și de sprijin pe timpul pregătirii luptelor și pe timpul ducerii acestora și în ciocnirile cu inamicul pentru realizarea unui coeficient de operativitate cât mai înalt precum și elaborarea principiilor, normelor și procedeeelor de menenanță după care se organizează, pregătesc, desfășoară și se conduc acțiunile de menenanță integrate în acțiunile militare ale trupelor.

¹ Cf. Eugen Bădălan, Valentin Arsenie, Dumitru Alexiu, Tratat de tactică militară. Forțele terestre, vol. I, Editura Academiei Forțelor Terestre "Nicolae Bălcescu", Sibiu, 2003, p. 5

² Cf. Eugen Bădălan, Valentin Arsenie, Dumitru Alexiu, Op. cit., p.221

³ Idem, p. 231

Pentru definirea corectă a tacticii menenanței vom apela la genul proxim și la diferența specifică. Evident, genul proxim în acest caz nu poate fi decât tactica logisticii trupelor pentru că menenanța reprezintă una din componentele logisticii trupelor.

Diferențele specifice sunt acele entități de menenanță folosite de forțele terestre în luptă și în ciocnirile cu inamicul, entități care vor fi prezentate în continuare, și în afară de ele mai sunt principiile, normele și procedeele care reglementează folosirea acestor entități în acțiunile militare ale forțelor terestre.

În acest context, obiectul de studiu al tacticii menenanței va cuprinde planificarea, organizarea și coordonarea acțiunilor de ansamblu ale elementelor de menenanță care participă la pregătirea și desfășurarea luptei, respectiv desfășurarea acțiunilor militare.⁴

Tactica menenanței are printre scopurile sale analiza principiilor referitoare la măsurile și activitățile de menținere în permanentă stare de funcționare a tehnicii și armamentului din înzestrarea trupelor în acțiunile militare, în orice condiții geoclimatice, cunoașterea perfectă și stabilirea modului de folosire a unor forțe și mijloace de menenanță (de executare a evacuărilor și reparărilor, întreținerilor tehnice și aprovizionărilor cu piese și materiale), organizarea și realizarea conducerii unitare (integrate) a proceselor de menenanță în subunități, unități și mari unități pe timpul pregătirii și ducerii acțiunilor militare și în primul rând a acțiunilor de luptă. În contextul celorlalte forme de asigurare a luptei, tactica menenanței concură direct și nemijlocit la realizarea, menținerea și refacerea capacitatei de luptă a trupelor (a forțelor terestre).

În România, până la Revoluția din Decembrie 1989, tactica menenanței era cunoscută sub denumirea de tactica asigurării tehnice, asigurarea tehnică fiind considerată o "componentă a științelor militare, parte integrantă a domeniului asigurării de luptă, operative și strategice a trupelor, un sistem tehnic unitar de forțe și mijloace care, pe baza unor principii și procedee

specifice, menține în permanentă stare de funcționare" tehnica din înzestrarea trupelor, precum și completarea acestora cu tehnică și armament în acțiunile militare⁵.

Asigurarea tehnică s-a format ca ramură a științei militare după introducerea în înzestrarea armelor a tehnicii de luptă care a "conferit unităților și marilor unități mobilitate, protecție, putere de izbire și o substanțială sporire a puterii de foc."⁶

Aceste mijloace de luptă (autovehicule de luptă, tehnică de artilerie, transmisiuni, geniu, protecție NBC, de radiolocație etc.) au produs o adeverărată revoluție în domeniul științelor militare, au redimensionat tactica, arta operativă și strategia militară. În literatura de specialitate⁷, apărută după 1990, s-a trecut la terminologia folosită de NATO, înlocuindu-se conceptul de asigurare tehnică cu cel de menenanță care este definit succint: totalitatea acțiunilor întreprinse pentru a menține și / sau restabili caracteristicile specifice tehnicii militare. În aceeași lucrare (L - 11) se precizează și activitățile incluse în menenanță: controlul tehnic, testarea/diagnosticarea, întreținerea, clasificarea operațională, recuperarea, evacuarea, repararea, reconstrucția/reasamblarea și reclamațiile. În afara acestora, în vechile regulamente⁸, asigurarea tehnică mai cuprindea și următoarele activități (componente): pregătirea tehnică a personalului, înzestrarea și completarea cu tehnică militară (autovehicule, armament, stații de radio, de radiolocație etc.), exploatarea, aprovizionarea cu piese de schimb și materiale, precum și controlul și asigurarea securității circulației autovehiculelor militare⁸, componente care și-au dovedit necesitatea și utilitatea în cele două război mondiale și în care armata română

⁵ Cf. Neculai Răduț, Eugen Siteanu și Constantin Muraru, *Tactica asigurării tehnice de blindate, automobile și tractoare în luptă și operație*, Academia Militară, București, 1990. DSL Nr. "S"59 / 1989, p. 4

⁶ Ibidem, p. 4

⁷ L - 11, Instrucțiuni privind menenanța tehnicii și echipamentelor din înzestrarea M.Ap.N. pe timp de pace, în situații de criză și la război, București, 2002, p. 9 și 10

⁸ TA - 1 Regulamentul asigurării tehnice de blindate, automobile și tractoare, București, 1987, p. 5

⁴ Ibidem, p. 294

și armatele altor state au câștigat o mare experiență. Iată de ce se impune includerea lor în conceptul de menenanță care astfel va cuprinde o sferă de activități. Așadar, se cere promovarea unui nou concept în aceste condiții.

Într-un manual, apărut în 1990 în Academia Militară, se specifică printre altele că tactica asigurării tehnice este o componentă a științei militare care "are toate atributile specifice tacticii încrucișat se ocupă cu studiul modului de întrebunțare a unor forțe și mijloace specializate constituite în subunități, unități și formațiuni mobile în regimentate sau independente destinate executării întreținerii tehnice . . . , evacuării și reparării tehnicii militare de toate categoriile și aprovizionării cu piese de schimb și materiale, atât pe timpul pregăririi, cât și pe timpul ducerii luptei (operației), cu determinarea, pentru o perioadă relativ scurtă, a concepției de folosire a lor în funcție de condițiile concrete ale câmpului de luptă."⁹

În continuare, în aceeași lucrare¹⁰ se dă o definiție tactică asigurării tehnice: "știință militară care, pe baza principiilor și normelor tacticii generale, ale artei operative și strategiei militare, determină modul de întrebunțare a unor forțe și mijloace specializate pentru menținerea în stare de funcționare" a tehnicii militare, "precum și pentru continua completare a unităților cu astfel de tehnică."

În continuare se va explica succint de ce este necesară menenanța tehnicii militare și armamentului în acțiunile militare.

Pe timpul întrebunțării în timp de război a tehnicii militare și armamentului acestea sunt scoase din funcționare (prin defectare sau deteriorare) din cauze diferite:

1) folosirea tehnicii în condiții de suprasolicitare, neexecutarea la timp prevăzut în instrucțiuni a întreținerilor tehnice, pregătirea necorespunzătoare a personalului care deservește tehnica (conducători de autovehicule, meseriași etc.); din aceste

DEZBATERI DE IDEI

cauze se produc stricăciuni, avarii, accidente sau chiar catastrofe;

2) deficiențe de concepție (proiectare), fabricare și reparare; existența unor piese care au vicii ascunse de material;

3) întrebunțarea și păstrarea necorespunzătoare;

4) deteriorarea naturală a componentelor (îmbătrânirea garniturilor, racordurilor, cablurilor și altor componente);

5) deprecieră calităților carburanților, lubrifiantilor și lichidelor speciale;

6) calamități naturale;

7) uzura normală a pieselor și subansamblelor pe timpul funcționării tehnicii și armamentului. Această uzură este continuă, chiar dacă se respectă regulile de exploatare și întreținere. Ca urmare, piesele (reperele) componente suferă mutații de natură mecanică, de formă (și dimensiuni), chimică, fizică etc. prin aceste modificări continue se produc abateri de la valoarea inițială a unor parametri caracteristici (de stare). Unul dintre cei mai importanți parametri este de natură dimensională, reprezentat de jocul dintre două piese (de exemplu, perechea lagăr-fus). Acest parametru urmează o lege, care reprezintă evoluția uzurii mecanice exprimată prin jocul j dintre două piese (de exemplu, dintre fus și lagăr), în funcție de rulajul L (sau numărul de ore de funcționare). Uzura crește rapid la începutul exploatarii corespunzătoare intervalului $0 - L_r$ (perioada de rodaj). În următorul interval, $L_r - L_a$, gradul de uzură se reduce, iar în ultima parte a exploatarii, $L_a - L_e$, uzura crește rapid. Precizarea în funcție de rulaj (sau de timp) a perioadelor menționate este mijlocită chiar de evoluția valorică a jocului j , care caracterizează starea tehnică a subansamblului. Aceasta crește în perioada rodajului până la valoarea j , iar în perioada următoare până la valoarea J_a care reprezintă limita admisibilă maximă. Starea tehnică a subansamblului nu mai este bună și totuși el mai poate funcționa o perioadă de timp cu performanțe reduse până se ajunge la rulajul limită L_e căreia îi corespunde jocul J_e .

Din cauza jocului prea mare, în continuare riscul producerii unor avarii este iminent și de aceea se

⁹ Cf. N. Răduț, E. Siteanu, C. Muraru, Op. cit., p. 6

¹⁰ Ibidem, p. 7

impune scoaterea din exploatare a tehnicii și introducerea în reparare. Supunerea tehnicii de luptă la regimuri de funcționare dure și prelungite, neaplicarea la timp și în volum complet a lucrărilor de întreținere tehnică și de remediere a defecțiunilor, reglajele incorecte, folosirea de materiale de exploatare necorespunzătoare etc. deplasează curba de uzură spre jocuri mai mari, ocupând poziția J'. În astfel de situații se produce accentuarea uzurii și astfel jocul J_r se produce după un rulaj mai mic (L_r) iar jocul admisibil J_a se atinge după un rulaj L_a mai mic decât L_a , în sfârșit, jocul de iminență a producerii avariei, J_e, va apărea un rulaj L_e mai mic decât L_e .¹¹

8) focul inamic (lovituri executate de adversar) și fratricidul. Din cauza loviturilor inamicului se pot produce două categorii de pierderi: recuperabile și nerecupereabile. Tehnica nerecuperabilă nu se mai poate repa ora iar cea recuperabilă se poate repune în stare de funcționare prin reparații curente, medii și / sau capitale (reparații de nivelul 1, 2 și / sau 3).

Din statistica efectuată de specialiști în urma acțiunilor de luptă, care au avut loc în cel de-al doilea război mondial, a rezultat că pierderile cele mai mici în autovehicule de luptă s-au înregistrat în luptele de apărare iar pierderile cele mai mari s-au produs pe timpul luptelor ofensive (în special în ofensiva împotriva unei apărări pregătite din timp).¹²

Astfel, marile unități tactice au avut pierderi zilnice în autovehicule de luptă de 10 . . . 12 % în apărare și 30 – 40 % în ofensivă.

În războiul arabo – israelian din octombrie 1973, inițial, Egiptul a avut 1200 tancuri, 1500 tunuri și 700 avioane de luptă, Siria dispunea de 900 tancuri, 1000 tunuri și 250 avioane de luptă iar Israelul a avut 1600 tancuri, 1500 tunuri și 500 avioane de luptă. Părțile beligerante au folosit însă numai 4000 de blindate, restul păstrându-l în rezerva strategică. Se apreciază că pierderile totale de tancuri aparținând tuturor statelor beligerante au fost de aproximativ 50 %,

¹¹ Cf. Eugen Siteanu, Autovehicule de luptă. Întreținere și reparații curente, Editura Militară, București, 1995, p. 4 și 5

¹² Cf. Eugen Siteanu, Ioan Oros, Asigurarea tehnică a trupelor de uscat, Editura AISIM, București, 1999, p. 51

în aceste pierderi însumându-se tancurile cu nevoi de reparații, cele nerecupereabile și cele capturate.

Egiptenii au realizat surprinderea tehnică în sensul că toate mijloacele tehnice au funcționat perfect pentru că au luat măsuri de asigurare tehnică, din timp, și au pregătit bine din punct de vedere tehnic întregul personal al subunităților și unităților. Egiptenii au organizat o ambuscadă în care a căzut Bg. 190 Bl. israeliană care a executat un contraatac fulgerător; în numai 3 minute ea a pierdut 85 din cele peste 100 de tancuri iar restul au fost capturate.

Tehnica militară recuperabilă este scoasă din luptă temporar pe o anumită durată (scurtă, medie și / sau lungă).

Pierderile enorme în tehnică și armament, pe timpul confruntărilor armate, necesită măsuri hotărâte pentru optimizarea utilizării forțelor și mijloacelor de mențenanță (FMM) pe timpul pregăririi și ducerii luptelor.

Aceste forțe și mijloace, în funcție de misiunile de mențenanță pot fi: de întrețineri tehnice (IT), de reparații (Rp.), de întreținere și reparații, de evacuare (Ev.), mixte / combinate (de exemplu: de evacuare și reparații). Unitățile, subunitățile și formațiunile de mențenanță (USFM) pot fi: de evacuare, de reparații, de întrețineri tehnice și reparații și mixte / combinate.

În funcție de complexitatea lucrărilor, de locul unde se execută acestea, de durată imobilizării tehnicii, dotarea cu utilaje / dispozitive, calificarea personalului de mențenanță și FMM participante, există trei niveluri de mențenanță: de bază, intermediar și general. Nivelul de bază asigură IT sau Rp pe locul scoaterii din funcționare sau în cele mai apropiate acoperiri și cuprinde intervențiile de mențenanță (I.M.) nr. 1 și / sau 2, cu imobilizarea de scurtă durată a tehnicii. Nivelul intermediu cuprinde I.M.3 și / sau 4 și se execută la Pl., Cp., B. și / sau în Centre de mențenanță iar nivelul general asigură evacuarea și repararea tehnicii la agenții economici specializați care execută I.M. 5 pe o durată de timp relativ mare.

Intervențiile de mențenanță (I.M.) indică complexitatea lucrărilor și USFM care le efectuează (inclusiv locul unde se execută acestea).

I.M. 1 cuprinde lucrări de verificare, IT curente, IT zilnice (ITZ), IT înainte și / sau după înndeplinirea misiunii executate la subunități de către operatori (echipaje, conducători de autovehicule etc.) cu scule din lotul de bord al tehnicii (armamentului) care va fi reparată / întreținută în aceeași zi de luptă.

I.M. 2 cuprinde operațiuni de IT de volum mare (IT1, IT2 sau ITS) și / sau Rp. de nivel 1 (Rp. curentă) de amploare redusă efectuate cu FMM specializate din unități (B., Dn. Sau similară) la tehnica militară care va fi repusă în stare operativă în ziua următoare.

I.M. 3 asigură efectuarea reparațiilor de nivel 1 (Rp.N. 1) cu FMM specializate ale marii unități (M.U.) tactice, iar tehnica (armamentul) trebuie să fie în stare de funcționare în ziua următoare.

I.M. 4 cuprinde Rp. N. 2 și / sau 3 executate de FMM ale M.U. operative, iar tehnica respectivă devenind disponibilă pentru luptă după 3 – 4 zile din momentul primirii în reparație.

I.M. 5 presupune efectuarea de Rp. N. 1,2 și / sau 3, care nu le poate rezolva eșalonul operativ, cu FMM mobile din subordinea statelor majore ale categoriilor de forțe ale armatei precum și la unități de reparații fixe (militare și / sau civile). În acest caz durata de reparare este mai mare de 4 zile iar după repunerea în stare de funcționare tehnica (armamentul) poate fi repartizată altor unități (M.U.) în conformitate cu ordinele eșaloanelor superioare.

La FMM proprii, care execută I.M., se adaugă și forțele de întărire / sprijin primite de la eșaloanele superioare.

În acțiunile militare, USFM execută activități de menenanță în punctele de observare tehnică (P.O.T.) sau în apropierea acestora, pe itinerarele de Ev., pe axe de Ev. – Rp. În raioane/ locuri de adunare/ concentrare a tehnicii deteriorate (RATD / LATD / RCTD).

P.O.T. se organizează în teren sau pe un tractor blindat de Ev., în dispozitivul subunităților înzestrate cu autovehicule de luptă, în orice formă de luptă. El este destinat pentru observarea și cercetarea tehnică a

câmpului de luptă, pentru identificarea locurilor în care au rămas autovehicule, armament etc. imobilizate (deteriorate, defecte, suspendate, împotmolite, răsturnate, înecate) și scoaterea / evacuarea tehnicii de sub focul inamicului în acoperirile cele mai apropiate unde se execută reparații, de regulă un volum mic de lucrări, ori se pregătește pentru evacuare.

Itinerarul de Ev. este drumul sau traseul organizat și eventual amenajat pentru tractarea sau transportarea tehnicii deteriorate până la RATD / LATD sau la axe de Ev. – Rp.

Axul de Ev. – Rp. este itinerarul principal de evacuare organizat de unități (M.U.) și amenajat pe drumuri orientate în direcțiile de acțiune a lor (în direcția de ofensivă / de interzis) și către RATD / RCTD. El se poate uneori suprapune peste axul de aprovizionare și evacuare, situație în care își schimbă denumirea în ax de aprovizionare – Ev. – Rp. Este de dorit ca ori de câte ori este posibil, axe de Ev. – Rp. ale diferitelor eșaloane ierarhice să coincidă parțial.

RATD, organizat de unități (MU), reprezintă acea suprafață de teren pe care se dispune tehnica deteriorată / defectă (care nu se poate repara pe locul scoaterii din funcționare sau în cele mai apropiate acoperiri) și USFM care vor executa repararea și / sau predarea delegaților eșalonului superior a tehnicii care nu se poate repara în acel raion.

SISTEMUL DE COMANDĂ ȘI CONTROL ÎN SPAȚIUL DE LUPTĂ MODERN

The Command and Control System in Modern Battlefield

- Colonel prof.univ.dr. Gruia TIMOFTE -

Abstract

Commanders cannot exercise command and control alone except in the simplest and smallest organizations. Even at the lowest levels, commanders need support to exercise command and control effectively. At every level, the commander's command and control system provides that support. The command and control system is not only equipment; it is all the resources used to support command and control. The art of establishing the command and control system lies in allocating enough resources to support command and control while simultaneously maintaining the effectiveness of other battlespace operating systems. The command and control must not waste resources through unnecessary duplication, although some redundancy is necessary for robustness. The command and control system supports the commander's decision making disseminates the commander's decision to subordinate commanders. The article addresses the resources commanders allocate, acquire, or receive to accomplish command and control functions. It includes how commanders organize those resources to exercise command and control and establishes the command post as the doctrinal organization commanders use to exercise command and control during operations.

Sistemul de comandă și control reprezintă un ansamblu de personal, activități de management al informațiilor, proceduri, echipamente și mijloace auxiliare utilizate de comandant pentru conducerea acțiunilor militare. Sistemul de comandă și control îl sprijină pe comandant prin realizarea a trei funcții importante: crearea și actualizarea imaginii operaționale comune; accelerarea procesului de elaborare a deciziilor prin creșterea vitezei și preciziei acestuia; desfășurarea activității de pregătire și transmitere a ordinelor de acțiune.

În figura 1 sunt prezentate elementele componente și relațiile dintre acestea în cadrul sistemului de comandă și control.

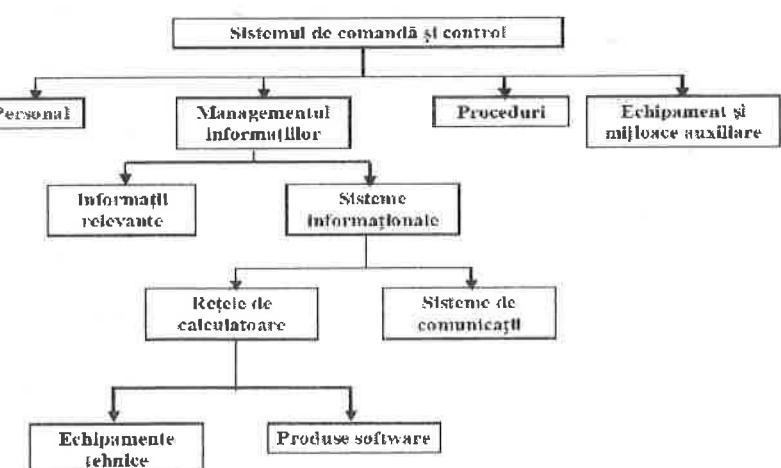

Figura 1 Elementele sistemului de comandă și control

DISPUNEREA SISTEMULUI DE COMANDĂ ȘI CONTROL este deosebit de importantă pentru eficiența funcționării acestuia. Sistemele de comunicații fiabile împreună cu suportul administrativ asigurate comandanțului și statului major sunt vitale pentru continuitatea și eficiența sistemului de comandă și control. Deoarece mijloacele din sistemul de comandă și control reprezintă obiective importante pentru mijloacele de lovire ale inamicului acestea trebuie prevăzute cu măsuri de securitate speciale. Astfel, la instalarea sistemului de comandă și control trebuie analizate următoarele elemente:

a) *Sistemele de comunicații.* Din raioanele de instalare a punctelor de comandă trebuie să se asigure legături de calitate cu comandamentele eșalonului superior, cele subordonate, ale forțelor de sprijin și de întărire, precum și cu cele vecine. Acestea trebuie protejate împotriva operațiilor informaționale desfășurate de către adversar. Deosebit de importantă este și posibilitatea sistemelor de comunicații de a se interconecta cu sistemele de comunicații și informaționale civile.

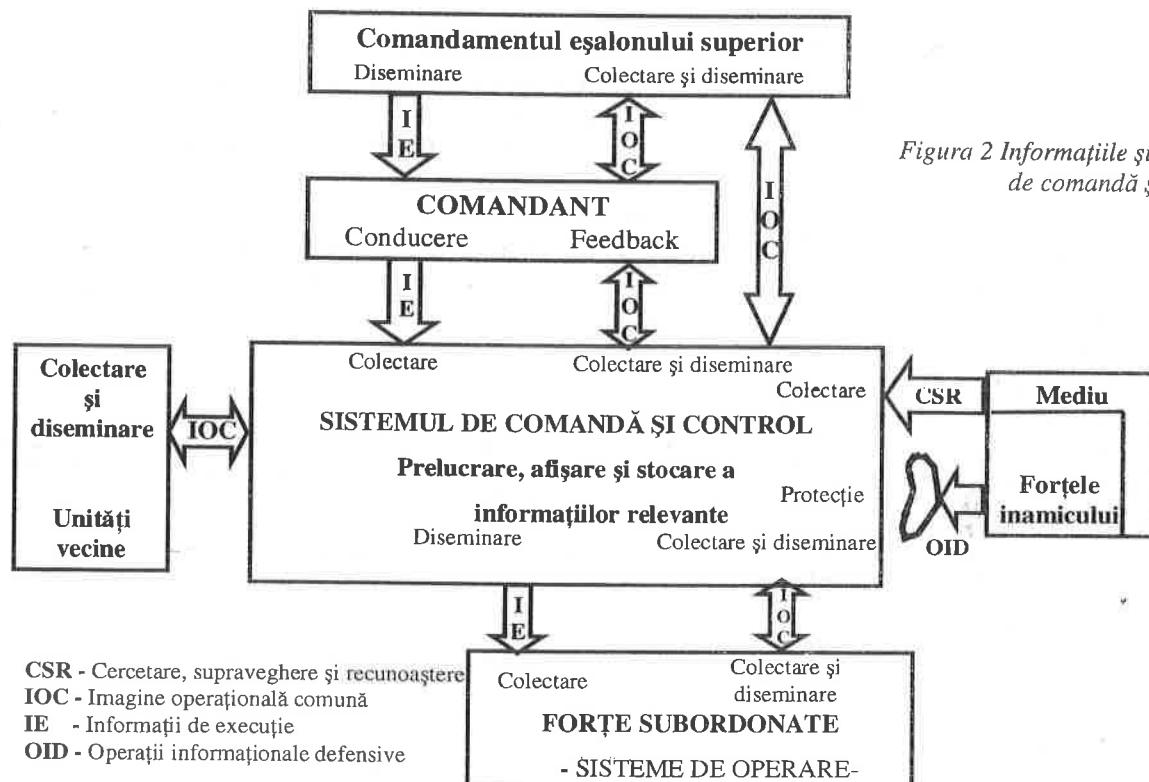
b) *Securitatea.* În cadrul elementelor sistemului de comandă și control trebuie asigurată securitatea

personalului și mijloacelor electronice prin pază, protecție electronică, mascare, apărare împotriva armelor de distrugere în masă. Securitatea fizică poate fi asigurată de către forțe special destinate sau care acționează la chemare (alarmare). De asemenea, comandanții trebuie să aprobe măsuri de securitate electronică în concordanță cu cerințele privind continuitatea în funcționare a comunicațiilor.

c) *Mascarea.* Aceasta poate fi asigurată prin instalarea elementelor sistemului de comandă și control în păduri și localități. Diverse clădiri, complexele agricole și industriale contribuie la protecția împotriva supravegherii termice și apărarea împotriva armelor de distrugere în masă.

d) *Accesibilitatea.* Raioanele de dispunere trebuie să aibă căi de comunicații de acces adecvate, dar cu protecție la cercetarea terestră și aeriană executată de către inamic. Comandamentele de nivel mai înalt pot solicita acces la porturi sau aerodromurile din infrastructura teritorială.

ORGANIZAREA SISTEMULUI DE COMANDĂ ȘI CONTROL. Structura sistemului de comandă și control (figura 2) depinde de nivelul ierarhic, natura forțelor și misiunile acestora. Comandanțul trebuie să ia în considerație elementele menționate în continuare.

a) *Capacitatea de desfășurare.* Mijloacele din sistemul de comandă și control trebuie să se instaleze în orice zonă sau arie de responsabilitate. Capacitatea de desfășurare depinde de dimensiunile și mobilitatea mijloacelor de comandă și control, cantitatea de sisteme informaționale și dimensiunea, greutatea și consumul energetic al acestora. Capacitatea de desfășurare trebuie să fie similară sau mai mică decât cea a forțelor deservite.

b) *Continuitatea comenzi.* Sistemul de comandă și control trebuie să funcționeze permanent, în orice condiții de teren, anotimp sau vreme, iar comunicațiile să satisfacă cerințele de viabilitate în condițiile oricărui categorii de amenințări.

c) *Integrarea eforturilor comandanțului și statului major.* Toate echipamentele și terminalele instalate în punctele de comandă, precum și procedurile de lucru, trebuie să asigure comunicațiile pe orizontală între compartimentele statului major și pe verticală între acestea și comandanț.

d) *Dimensiunea.* Comandanțul stabilește dimensiunea sistemului de comandă și control realizând un echilibru între flexibilitatea și viabilitatea acestuia. Un sistem de comandă și control mai dezvoltat poate oferi un nivel mai ridicat al flexibilității și viabilității prin redundanță. Acesta poate asigura un ritm mai mare în elaborarea deciziilor, necesită costuri mai mari și micșorează agilitatea, securitatea, capacitatea de desfășurare și mobilitatea. Un sistem de dimensiuni mai mici poate limita sprijinul pentru comandă și control, dar crește viabilitatea și mobilitatea. Mai multe echipamente de dimensiuni mai mici dispuse dispersat pot asigura aceeași redundanță și viabilitate mai mare decât un sistem mare.

e) *Rigidizarea.* Aceasta se referă la nivelul de protecție fizică și electronică asigurat sistemului de comandă și control în ansamblu, precum și fiecarui echipament și mijloc în parte. Rigidizarea se realizează prin disponerea personalului și mijloacelor în vehicule blindate sau alte locuri protejate și asigurarea protecției vehiculelor fără blindaj sau a altor mijloace neprotejate. Aceasta implică o îmbinare armonioasă a măsurilor pasive cu cele active de protecție. Măsurile privind securitatea operațiilor sunt esențiale atât pentru protecția sistemului de comandă și control în ansamblu cât și a fiecarui mijloc individual. Dispunerea dispersată a

mijloacelor electronice contribuie la reducerea amprentei electromagnetice a forțelor și, implicit, la micșorarea riscurilor de detectare.

f) *Modularizarea.* Proiectarea modulară a sistemului de comandă și control oferă flexibilitate în desfășurarea și întrebunțarea acestuia. Comandanțul dimensionează sistemul de comandă și control în funcție de misiune și ordonă desfășurarea numai a celor elemente solicitate de situația concretă și tipul misiunii. În funcție de evoluția situației, sistemului de comandă și control i se pot adăuga noi module pentru dezvoltarea acestuia. În cazul disponerii dispersate a elementelor sistemului de comandă și control se mărește viabilitatea acestuia în comparație cu situația în care instalarea este întrunită și se realizează o mare aglomerare de personal în punctele de comandă.

g) *Capacitatea.* Un sistem de comandă și control solicită capacitați suficiente pentru managementul informațiilor în scopul de a asigura informații relevante necesare forțelor pentru a acționa eficient. Managementul informațiilor presupune prelucrarea și transmiterea oportună a informațiilor, produselor informative, ordinelor etc. către toate forțele care au nevoie de acestea.

h) *Viabilitatea.* Un sistem de comandă și control trebuie să fie fiabil, robust și flexibil. Acesta trebuie să fie viabil cel puțin la nivelul forței pe care o deservește. Sistemele de comunicații cu topologie distribuită și mijloacele specifice de rezervă satisfac în mare parte aceste cerințe. Comandanțul trebuie să urmărească organizarea și desfășurarea sistemului de comandă și control astfel încât performanțele acestuia în condiții de stres să se degradeze treptat și nu în mod catastrofal. Sistemul de comandă și control trebuie să se adapteze în funcție de nivelul de degradare sau întrerupere a comunicațiilor.

i) *Bătaia.* Sistemul de comandă și control solicită sisteme informaționale cu bătaie suficientă a mijloacelor de comunicații pentru a interconecta toate comandanțamentele cu care comandanțul trebuie să comunice, cu cele ale forțelor din afara zonei de responsabilitate, precum și cele naționale.

j) *Mobilitatea.* Sistemul de comandă și control trebuie să fie la fel de mobil ca întreaga forță. Unele elemente ale sistemului de comandă și control, în

special acele care asigură legătura unor forțe speciale, trebuie să aibă un nivel de mobilitate mai ridicat.

k) Controlul spectrului electromagnetic. O mică parte din spectrul electromagnetic este alocată, la nivel internațional, pentru utilizare în domeniul militar. În timpul operațiilor întrunite, managementul frecvențelor este deosebit de complex, chiar și în condiții de mediu obișnuite. Utilizarea eficientă a spectrului de frecvențe alocate și disponibile este deosebit de critică pentru menținerea continuității în funcționare a sistemelor de comunicații.

l) Interoperabilitatea. În cadrul operațiilor întrunite și multinaționale, sistemele informaționale trebuie să fie compatibile și interoperabile. Sistemele informaționale militare trebuie să lucreze cu sistemele comerciale (de stat și private), în special în operațiile multinaționale și de stabilitate.

m) Sprijinul logistic. Un sistem de comandă și control eficient integrează și facilitează o coordonare strânsă între comandant și planificatorii logisticii pentru luptă. Dezvoltarea tehnologiei informației și comunicațiilor îmbunătățește cunoașterea situației logistice și asigură că de legătură necesare pentru sprijinul logistic oportun.

PERSONALUL ȘI INSTRUIREA. Cel mai important element al sistemului de comandă și control este personalul care-l ajută pe comandant și exercită controlul în numele său. Personalul din cadrul sistemului de comandă și control cuprinde statul major, locuitorii comandanților și înlocuitorii la comandă. Alte elemente ale sistemului de comandă și control au rolul de a deservi întregul personal din comandament și pe comandant. Eficiența sistemului de comandă și control depinde de caracteristicile și limitele naturii umane.

Instruirea competență din punct de vedere tactic și tehnic a liderilor și echipelor care-i sprijină este esențială pentru eficiența sistemului de comandă și control. Cea mai înaltă tehnologie nu poate sprijini comanda și controlul fără personal foarte bine instruit. Digitizarea spațiului de luptă aduce, în prima fază, cerințe și mai serioase privind instruirea. Tehnicile, procedurile și metodologiile de instruire trebuie să fie adaptate în permanență la evoluțiile din doctrină și tehnologie. Comandanții trebuie să se asigure că

desfășoară o instruire eficientă și adecvată liderilor și echipelor de lucru.

MANAGEMENTUL INFORMAȚIILOR

Managementul informațiilor cuprinde informațiile relevante și sistemele informaționale. Realizările din tehnologia informației îmbunătățesc capacitatele de management informațional.

În primul rând, conectivitatea crescută a sistemelor informaționale permite transmiterea pe scară largă a informațiilor. Acestea asigură legături directe pentru transmiterea datelor primare de la senzori mulți la mai multe eșaloane simultan și a informațiilor prelucrate din teatrul de operații sau de la nivel național către forțele desfășurate.

În al doilea rând, managementul informațiilor implică fuziunea acestora, în condițiile în care provin de la o multitudine de surse. Dezvoltările din domeniile senzorilor, microprocesoarelor și mijloacelor de comunicații asigură creșterea capacitaților pentru recunoașterea și supravegherea oportună și detaliată pe spații mari. Atât sursele militare cât și cele nemilitare asigură date din care rezultă informații relevante. Informațiile din surse publice pot contribui în mod semnificativ la realizarea produselor informative sau să ofere elemente privind situația și mediul.

Sistemele informaționale cuprind echipamente și mijloace auxiliare care colectează, prelucrează, stochează, afișează și diseminează informații. Acestea includ rețelele de calculatoare (echipamente tehnice și produse software), rețelele de comunicații, politicile și procedurile de utilizare a acestora.

Scopul principal al acestora este acela de a facilita elaborarea oportună și precisă a deciziilor, precum și aplicarea acestora prin prelucrarea și gestionarea informațiilor. Nici un sistem de comandă și control nu poate funcționa fără sisteme informaționale. Acestea din urmă influențează în mod direct modul în care comandanții comunică între ei și cum statul major realizează managementul informațiilor. De asemenea permit comandanților să vadă și înțeleagă situația din zona de responsabilitate, să comunice intențiile lor și să transmită informații relevante în interiorul și afară zonei de responsabilitate. Sistemele informaționale pot sprijini simultan evoluțiile operaționale curente și situațiile de urgență viitoare. Sistemele informaționale eficiente, militare și nemilitare, ajută statele majore să asigure

informații relevante în timp oportun și la locul potrivit pentru a decide și acționa efectiv.

Sistemele informaționale asigură infrastructura care permite comandanților să gestioneze informațiile și să acceseze multiple surse de informații. Acestea ajută pe comandanți și statele majore în elaborarea deciziilor, monitorizarea situației curente prin intermediul imaginii operaționale comune, integrarea și sincronizarea operațiilor, coordonarea eforturilor comandamentelor subordonate, superioare, vecine, ale unităților sprijinate și primite ca întărire, coordonarea sprijinului întrunit, interconectarea sistemelor de senzori cu cele de armament și actualizarea automată a parametrilor țintelor, modelarea mediului informațional prin operații informaționale defensive și ofensive.

Sistemele informaționale integrate pe orizontală și verticală facilitează succesul la nivel tactic și operativ în operații întrunite și multinaționale.

Rețelele de calculatoare. Rețelele de calculatoare moderne oferă noi capacitați în sprijinul procesului de elaborare a deciziilor. Acestea pot asigura comandanților date de înaltă calitate, colectate mai rapid, atât pe orizontală cât și pe verticală. Multitudinea de opțiuni oferă comandanților capacitatea de a vizualiza creșterea situației din punct de vedere cantitativ, calitativ și al profunzimii. Aceasta permite comandanților să anticipateze tot mai multe situații noi în comparație cu adversarul, să transforme informațiile în cunoștințe și înțelegere, să imagineze situațiile viitoare și să dezvolte variante de acțiune mult mai eficient decât să reacționeze la momentul producerii unor noi evenimente.

Rețelele de comunicații. Acestea asigură principalele interacțiuni între comandanți și cei care influențează sau execută deciziile acestora. Comunicațiile moderne asigură comandanților informații în timp aproape real în conformitate cu cerințele de precizie și oportunitate ale acestora. Există patru principale mijloace de comunicare: contactul personal; ofițerii de legătură; transferul de documente și schimbul de date.

Contactul personal poate fi realizat nemijlocit sau prin sistemele informaționale. Contactul personal nemijlocit este cea mai eficientă metodă, dar o mare consumatoare de timp. Contactul personal prin mijloacele sistemelor informaționale se asigură

prin comunicații de voce și teleconferință video. Comunicațiile de voce se realizează prin diverse mijloace tehnice: terminale telefonice; rețele radio de luptă; linii radioreleu multicanal; sisteme de satelit. Teleconferința video reprezintă un mod eficient de a comunica intențiile și ordinele de acțiune. Aceasta extinde contactul nemijlocit între comandanți și subordonați pe cale electronică.

Ofițerii de legătură sunt utilizați de către comandanți pe timpul ducerii operațiilor și în activitatea normală de zi cu zi pentru a facilita comunicațiile dintre unități, păstrarea libertății de acțiune și menținerea flexibilității. Ofițerii de legătură transmit pe lângă ordine și alte informații privind situația generală prin interpretarea și explicarea acesteia.

Transferul de documente poate avea loc prin curieri, serviciul poștal și facsimil. Comandantul poate utiliza curieri atunci când toate celelalte categorii de mijloace de comunicații nu mai funcționează sau când persoana care transmite documentul este un ofițer de legătură. Serviciul poștal se utilizează atunci când acesta este disponibil, iar timpul la dispoziție pentru transmiterea documentelor este suficient. Facsimilul este eficient pentru transmiterea documentelor de dimensiuni reduse (scheme, grafice, text de câteva pagini).

Schimbul de date se realizează, în prezent, mult mai rapid și eficient decât în trecut. Acesta cuprinde traficul formal (mesaje text), traficul neoficial (facsimil și poștă electronică), transferul între bazele de date și datele de poziționare / navigație.

Deși toate aceste metode sunt utile, comunicațiile de voce și schimbul de date rămân principalele metode de transmitere a informațiilor.

Sistemele informaționale și activitățile de management informațional. Sistemele informaționale au un rol primordial în desfășurarea eficientă a activităților de management al informațiilor. În prezent, ofițerii de stat major care se concentrează asupra situației militare a inamicului și trupelor proprii desfășoară activități de management al informațiilor. Personalul specializat în managementul informațiilor și, în special, personalul antrenat din sistemul de comandă și control realizează o supervizare dinamică a activităților care urmăresc

DEZBATERI DE IDEI

satisfacerea cerințelor de informații relevante pentru comandant.

Colectarea informațiilor se realizează prin utilizarea informațiilor despre mediu, a celor provenite din activitățile de cercetare, supraveghere și recunoaștere, precum și din rapoarte și mesaje de la trupele proprii. Sistemele informaționale moderne oferă comandanților acces la informații disponibile pe Internet și din surse întrunite și multinaționale. Acestea permit sistemului de comandă și control să monitorizeze mai multe surse dintr-o arie foarte largă și pe timp îndelungat, ceea ce conduce la creșterea operativității și preciziei în realizarea imaginii operaționale comune a spațiului de luptă.

Prelucrarea informațiilor. Sistemele informaționale automatizează funcțiile mecanice și de rutină de prelucrare a informațiilor deoarece echipamentele tehnice moderne le realizează mult mai eficient decât personalul. Această capacitate oferă ofițerilor de stat major posibilitatea de a se concentra pe activități de înalt nivel intelectual (analiză și evaluare) care solicită cunoaștere și raționament. Automatizarea a produs mari progrese în prelucrarea informațiilor, dar factorul uman a rămas cel mai eficient element în determinarea importanței și fuziunea informațiilor.

Afișarea informațiilor. Sistemele informaționale eficiente prezintă informațiile în forma solicitată de către comandanți, astfel: imagini fixe și în mișcare (video); grafică color; scheme; hărți digitale; dialogul cu baza de date.

Stocarea informațiilor. Capacitatele de stocare ale sistemelor informaționale includ echipamente tehnice și produse software pentru introducerea datelor în baza de date și regăsirea lor la nevoie. Produsele software moderne permit stocarea datelor pe mai multe echipamente interconectate care formează bazele de date distribuite.

Diseminarea informațiilor este realizată cu ușurință în interiorul și în afara zonei de responsabilitate. Deși această funcție este realizată prin mijloace de comunicații, ea este implementată și în rețelele de calculatoare. Pentru distribuirea informațiilor sistemele de comunicații realizează următoarele funcții: digitizarea, compresia și transmiterea multimedia cu utilizarea unor benzi de frecvențe largi și mijloace cu înaltă eficiență; criptarea și asigurarea securității

multinivel a informațiilor; gestionarea rețelelor informaționale cu software evoluat care alocă dinamic capacitațile de transmitere la cerere, asigură rutarea (alegerea traseelor) și transferul optim al informațiilor. Pentru distribuirea informațiilor pot fi utilizate și sisteme informaționale comerciale: rețele de comunicații; sisteme de sateliți; receptoare în sistemele de poziționare globală; software de aplicații; rețelele de stiri internaționale; bazele de date cu acces public etc.

Procedurile sunt standarde și instrucțiuni detaliate care descriu modul de acțiune pentru îndeplinirea misiunilor. O procedură începe cu un eveniment și se încheie cu un produs care, la rândul său, poate fi evenimentul de inițiere a unei noi proceduri. În sistemele de comandă și control există două tipuri de proceduri: doctrinare; de operare permanente. Procedurile pot crește competența organizatorică prin îmbunătățirea eficienței în activitatea de stat major și mărirea ritmului de lucru. Acestea pot fi deosebit de utile în coordonarea activităților de stat major pentru îndeplinirea misiunilor repetitive, aşa cum sunt unele din cele ce se desfășoară în punctul de comandă.

Procedurile doctrinare. Deoarece unele doctrine au caracter de direcționare și aplicarea prevederilor lor obligatorie este normal să se stabilească un set de principii care se aplică împreună cu metodele de asigurare a puterii de luptă. Doctrinele stabilesc ghidul privind utilizarea procedurilor pentru rezolvarea problemelor și transmit concluziile și învățăminte din operațiile desfășurate anterior în spațiul de luptă. Acestea constituie punctul de plecare pentru elaborarea procedurilor specifice. Doctrinele nu pot fi aplicate în mod rigid, ci se interprează și adaptează la situațiile concrete.

Există proceduri doctrinare și pentru exercitarea comenzi și controlului. Procesul de elaborare a deciziilor reprezintă una dintre aceste proceduri. Procedurile doctrinare asigură punctul de plecare pentru dezvoltarea procedurilor de operare permanente.

Proceduri de operare permanente. O procedură de operare permanentă reprezintă un set de instrucțiuni care se referă la acele caracteristici ale operațiilor care conduc spre o procedură definită sau standardizată fără pierderea eficienței în activitatea respectivă. Aceste proceduri se aplică până se primesc ordine care stipulează alte modalități de acțiune. Procedurile de

operare permanente standardizează activitățile de rutină sau repetitive fără să solicite implicarea comandantului și asigură o bază comună de înțelegere a acestor activități. Aceste proceduri se aplică majorității activităților de rutină. Ele trebuie să fie ușor de citit, înțeles și învățat. Procedurile de operare permanente asigură următoarele avantaje: simplifică elaborarea ordinelor de luptă; îmbunătățesc înțelegerea reciprocă și lucrul în echipă; sincronizează activitățile de stat major; stabilesc tehnici de elaborare a deciziilor, inclusiv în cazul constrângerilor de timp.

ECHIPAMENTELE ȘI MIJLOACELE AUXILIARE. Acestea cuprind toate mijloacele de sprijin ale comenzi și controlului, altele decât cele din compunerea sistemelor informaționale. Ele trebuie să satisfacă cerințele fiziologice ale personalului privind adăpostirea, odihna, igiena, hrănirea și asigurarea cu apă.

Echipamentele auxiliare care sprijină sistemul de comandă și control cuprind mijloacele de transport și de mențenanță, adăposturile, echipamentele medicale și de logistică pentru personal și mijloacele tehnice.

În corelație cu sistemul de comandă și control, un mijloc auxiliar reprezintă o structură sau locație care asigură un mediu de lucru optim. Acestea pot fi: corturi; vehicule blindate; autovehicule (camioane și remorci); o combinație a acestora. Aceste mijloace asigură: protecția comandantului, statului major și a echipamentelor din sistemele informaționale; un loc central unde comandantul și statul major pot vedea informațiile relevante și de unde comandanții subordonați le pot obține; un loc de adunare pentru activități comune; afișarea informațiilor pentru comandant și statul major, dar și pentru distribuirea publică a acestora prin presă.

ORGANIZAREA PENTRU COMANDĂ ȘI CONTROL. Organizarea este un instrument important pentru comandă și control. În funcție de modul în care comandantul organizează sistemul de comandă și control, execuția poate fi simplificată sau complicată. Organizarea eficientă solicită comandanților să cunoască și aplique fundamentele și principiile organizării la nivelul comenzi și controlului, cum să structureze statul major și să asigure continuitatea comenzi și controlului. Elementul organizatoric de bază al comenzi și controlului este punctul de comandă.

Deciziile organizatorice definesc lanțul de comandă (relațiile de comandă și sprijin) și structura organizatorică pentru misiune. Ambele elemente afectează comanda și controlul. Organizarea comenzi și controlului trebuie să urmărească crearea unității de comandă, un volum rezonabil al activității de control, echipe închegate pentru îndeplinirea misiunilor și distribuirea eficientă a informațiilor.

PUNCTUL DE COMANDĂ. Punctul de comandă este structura organizatorică de bază a comandamentului utilizată pentru realizarea comenzi și controlului pe timpul ducerii operațiilor.

Un punct de comandă este o structură de comandament în care comandantul și statul major își desfășoară activitatea. Acestea se organizează în aşa fel încât să asigure flexibilitatea necesară pentru a satisface cerințele care derivă din schimbarea situației și a tipului de operație.

Cele mai multe puncte de comandă funcționează în conexiune directă cu analiza și conducerea operațiilor în curs de desfășurare, planificarea operațiilor viitoare sau sprijinului forței. Cele mai multe funcții care contribuie nemijlocit la îndeplinirea acestor misiuni cuprind: elaborarea și distribuirea ordinelor de acțiune; managementul informațiilor; menținerea ritmului de elaborare a estimărilor de către statul major; controlul operațiilor; analiza operațiilor; administrarea punctului de comandă; asigurarea securității; organizarea pentru operații; menținerea ritmului de ducere a operațiilor.

Organizarea punctelor de comandă mai presupune luarea în considerare și a următoarelor elemente: realizarea echilibrului între misiuni și resurse; stabilirea responsabilității funcționale și a autorității; eșalonarea deplasării; menținerea continuității comunicării pe timpul deplasării; organizarea și antrenarea personalului din punctele de comandă din timp de pace pentru război.

CONTINUITATEA COMENZII ȘI CONTROLULUI. Comandantul trebuie să organizeze sistemul de comandă și control pentru a asigura funcțiile, misiunile și responsabilitățile comenzi și controlului, luând în calcul atât activitatea sa cât și cea a statului major. Continuitatea comenzi și controlului vizează atât durata

în timp cât și extensia la zona de responsabilitate. Aceasta impune două cerințe majore: existența unui comandant desemnat și apt să exercite comanda; organizarea sistemului de comandă și control care să permită exercitarea continuă a autorității. Continuitatea depinde de raionul de instalare și eșalonarea mijloacelor de rezervă și redundante, timpul necesar pentru transferul comenzi la alt punct de comandă, efectul obozelii asupra comandamentului etc. Eșalonarea elementelor punctelor de comandă presupune instalarea a minimum de resurse înaintate și menținerea majorității mijloacelor în adâncimea dispozitivului operativ pentru a fi protejate împotriva detecției și atacurilor inamice. De asemenea, este necesară creșterea redundanței sistemelor de comunicații.

Managementul timpului joacă un rol deosebit de important în asigurarea continuității comenzi și controlului. Managementul eficient al timpului cuprinde anticiparea timpilor de reacție ai inamicului și trupelor proprii, elaborarea deciziilor și diseminarea informațiilor de execuție asigurând suficient timp la dispoziția unităților subordonate pentru a acționa eficient. Acesta contribuie la creșterea agilității în acțiune permisând comandanțului să câștige și mențină inițiativa, să mențină sau să reducă ritmul de ducere al acțiunilor militare.

Managementul timpului implică planificarea și organizarea sistemului de comandă și control pentru lucrul neîntrerupt pentru lungi perioade de timp, ceea ce presupune organizarea lucrului personalului de stat major pentru perioade de 24 de ore.

CONCLUZII. Sistemele de comandă și control și sistemele informaționale pe care le conțin se află într-o perioadă de tranziție. Noile sisteme de comandă și control vor interconecta nemijlocit comandanții cu sistemele de senzori și cele de armament. Comandanții vor receperționa imaginea operațională comună în timp real, vor avea sisteme pentru elaborarea deciziilor în timp scurt în raport cu schimbările rapide ale situațiilor și vor putea să răspundă instantaneu la apariția unor noi

DEZBATERI DE IDEI

amenințări. Procesul de elaborare a deciziilor se va transforma dintr-unul secvențial, centrat pe activitatea statului major și pe cea de planificare într-unul ce se desfășoară simultan la mai multe eșaloane, centrat pe activitatea comandanțului și orientat spre execuția misiunilor.

Digitizarea spațiului de luptă va mări capacitatea comandanților și statelor majore de a schimba informații. Toți comandanții vor avea acces la o singură imagine operațională comună, asigurată de o bază de date integrată, adaptată fiecarui eșalon și cerințelor informaționale specifice, disponibilă și pe timpul deplasării. Înțelegerea distribuită și simultană a situației operaționale va permite integrarea și sincronizarea planurilor de acțiune ale marilor unități de la toate eșaloanele ierarhice și din toate categoriile de forțe armate.

BIBLIOGRAFIE

- 1 JP 3-0, *Doctrine for Joint Operations*, Department of Defense, Washington, DC, 2001.
- 2 JP 6-0, *Doctrine for Command, Control, Communications and Computer (C4) Systems Support to Joint Operations*, Department of Defense, Washington, DC, 1995.
- 3 FM 3-0, *Operations*, Department of the Army, Washington, DC, 2001.
- 4 FM 6-0, *Mission Command: Command and Control of the Army Forces*, Department of the Army, Washington, DC, 2003.
- 5 *Command, Army Doctrine Publication 2*, Chief of General Staff, London, 1995.